

yıkım sanatı

alexander brener
barbara schurz

çeviren:

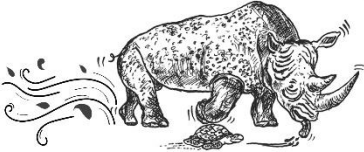
alişan şahin, kemal özdil, m. burak arabacı

dih

aydınlatma ve tasarım

hayalci hücre: #38 κάλλος kitaplığı #2 | alexander brener ve barbara schurz | yıkım sanatı | ingilizce orijinalinden çevirenler: alişan şahin, kemal özdil, m. burak arabacı ©2024 hayalci hücre | bu kitabın türkçe yayın hakları alişan şahin, kemal özdil, m. burak arabacı ve hayalci hücre yayın'a aittir. | yayına hazırlayan: alişan şahin | kapak tasarımı: soner torlak | dizgi: nail düNDAR | baskı-cilt: repar tasarım matbaa, yenibosna merkez mh. cemal ulusoy cd. no: 43 bahçelievler/istanbul (sertifika no: 40675) | 1. baskı 2024 / istanbul |

isbn no: 978-625-6597-21-1 | sertifika no: 73832 | hayalci hücre yayın lema yayıncılık basım dağıtım kırtasiye ticaret limited şirketi sinanoba mahallesi aktay caddesi A3-27 blok no: 6a iç kapı no: 6 büyükçekmece / istanbul | <https://hayalcihuce.com>

Fiiliyatta, sözel bir iddia (*argument*) hiçbir şey yapamaz. Haddizatında sözel bir iddianın muhteviyatında varlığa müdahale edemezsiniz, zira sözel bir iddianın istediği de budur. Bu ancak bizatihi karşı durmakla, bizatihi bir söz-ötesi karşı duruşla olur, ancak böyle bir şeyler olur... Söz-ötesi olmalı karşı duruş, aksi halde, birileri tartışır da tartışır, tartışır da tartışır ve bu asırlar boyu sürecekmışçesine argümanlarının etrafında döner döner dururlar. Ama tartışmanın gerçekte yapıp etmeleri ile hiçbir ilgisi de yoktur.

- *Karısını Şapka Zanneden Adam'dan*

Bu kitap İstanbul'da yaşayan iki sokak kedisi içindir.

- Odnoglazy and Zamarashka.

yıkım sanatı

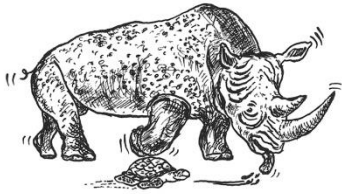
alexander brener
barbara schurz

çeviren:

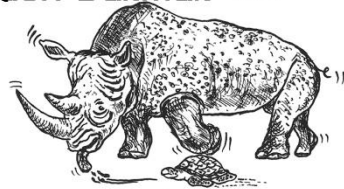
alişan şahin, kemal özdil, m. burak arabacı

dih

aydınlatma ve tasarım

Girizgâh	13
Belirsiz İsyan	19
Hadi Sanatçıların Ayrıcalıklarını	
İmha Edelim	31
Zengin Sanatçı, Fakir Sanatçı	45
Vasatlığı Öldürmek	51
Çağdaş Sanatın Şahıkası	55
Kötü Bir Sanatçının	
Şerefine Hüzünlü Şarkı	67
Bir Sanatçının Saplantısı	77
Yıkım Sanatı	
Patronların Tepelerinde Dans	81
Sıradaki Sanat Devrimi	93
Johnny Cash, Boris Groys,	
Peter Weibel ve Yüce Tükürük	101
İllegal Haz	107
Tuhaf Bir Kızla Buluştuk	115
John Zerzan Kimdir?	117
Mike Kelley ile Nasıldı	127
Sanatı Sanatçılardan Kurtarmak	141
Bir Şeylerin Parçası	
Olmak ya da Olmamak	151
Yıkımın Araçları	155
Aynanın İçinden Bakmak	159

Girizgâh

*
**

Bir sanatçı eserini tek bir temaya dayanarak oluşturmaz, zira dahası bir insan hayatını sadece tek bir idea'ya göre de yaşamaz. Ama her nasıl oluyorsa, aptalca eleştirel tavır, yapıp etmelerimizde sadece tek bir temanın içkin olduğunu düşünmemizi ister. Sonra da bu tema ile tutarsız olan bir şey bulduklarında, hemen o yapıp etmenin kötü olduğunu yahut onu anlamadıklarını söyleyiverirler. Bu kitabın böyle aptalca eleştirilerle hiçbir alakası yok. Tecrübe ettiğimiz ve düşündüğümüz her şeyi bu parçalarda içkin kılalım istiyoruz. Şayet yapamazsak, yaratıcı çalışma bizim için hiçbir şey ifade etmez hale gelecek demektir.

Bir yandan, eminiz ki, kültürün içinde bulunduğu şartlar tek bir kati eyleme muhtaç – yıkım eylemi. Bu kitabın temel ideası bu. Sanatsal yaratıcılığın devri kaybolup yitti. Metinsel eleştirilerin devri bitti. İroninin devri yitti gitti. Danışıklı röportajların devri geçti. Kültürel aktivizmin devri geride kaldı. Belki de bunların tamamı hep yersizdi. Ani yıkıcı bir *saldırının tam şimdi* doğrudan devlete, sermayeye ve kültüre yöneltilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Böyle bir saldırı hem en büyük

lüks hem de en büyük ihtiyaç. Bir değer ifade eden tek *sanat* faaliyeti bu. Ve, şimdi değilse, ne zaman? Her geçen gün işler giderek daha kötüye gidiyor.

Hayat, gözlerimizin önünde dünyanın üzerinden kayboluyor. Hayat, emtianın üretimiyle mukayese edildiğinde ne kadar ağır basar? Üret yahut öl, sistemin şiarı bu ve bu şiar insanların ve kültürlerin ekseriyasının içine işledi. Kuzey Amerika Yerlilerinin neredeyse tamamı üretim faaliyetini sürdürmek adına alanlar açmak için öldürüldüler. Onların cellatlarından, General Sherman, meşhur Kızılderili katillerinden biri olan Buffalo Bill'e mektubunda bunu apaçık beyan etmişti: “ Tahmin edebildiğim kadarıyla, 1862’de, Missouri ve Rocky Dağları arasında kalan arazilerde yaklaşık dokuz buçuk milyon buffalo vardı. Tamamı yok oldu; etleri, derileri ve kemikleri için avlandılar... Tam o tarihlerde, temin edebildikleri senelik gıda miktarı bu buffalolara göre değişen 165.000 Pawnee, Siyu, Cheyenne, Kiowa ve Apache de oralarda ikamet etmekteydi. Onlar da yok oldular ve sayılarının iki üç katı kadar sayıda, bu diyarı bir bahçe haline getiren, güvenilir, vergiye bağlanmış ve doğanın ve medeniyetin kanunlarına göre yönetilen beyaz kadın ve beyaz erkek onların yerine geldi. Bahsettiğim yararlı bir değişimdi ve sonuna değin de sürdürülecektir.”

General haklıydı. Değişim sonuna değin sürdürüldü; geriye değişecek hiçbir şey kalmayana değin de sürdürülecekti. Ama, tüm dünyayı işgal eden bu değişimi ne durdurabilir? Sadece sisteme saldırmak medenileşme projesine rahatsızlık verecek, sadece üreticilere saldırmak hayatı sağaltacaktır.

Saldırı kavi ve güzel bir konsept: Bir insan teki kendi varoluşunun tamamını topluma hasmane bir karşı duruşla tehlikeye atıyor. İşte o an, o insandan etrafa yayılan koku “*haysiyet*” kelimesini yaşar kılıyor.

Günlerimiz ise, böylesi bir insani haysiyetin silinip gittiği yerlerde harcanıp gidiyor.

Kendimize sahip olmak yerine, bilakis, gündelik emeğimiz sadece kendimizin dışında birtakım şeyler yapmaktan ibaret. Yaşamlarımızı berhava ederek yaşıyoruz ve bu giderek daha fazla anlamsızlaşıyor.

Anormal düzeyde suça ve rezalete ilgi göstermemizin sebebi, suç işlemenin ve rezil olmanın bize sürüklenip giden hayatın içerisinde, akıp giden nehirde bir direğe takılmış misali bir his vermesi. Boğulan kişi onu sımsıkı kavıyor. Zira suç ve rezalette, bize insanlığın haysiyetini hatırlatan ufak bir işaret buluyoruz. Yine de, suç ve rezalet ayrıca kendimizin haricinde tuttuğumuz, hayatın ayrıksı bir parçası. Nitekim, endişeli bir kişi ve gözlemci kişi için, suç ve rezalet öyle bir şey ki; onlara birdenbire görünüp kayboluveriyor.

İnsanın haysiyetine giden yol, evvelden suç işlemiş, rezil olmuş birinin kendisi için bir kez daha, akışın merkezinde yer alan o eylemi tercih etmesinde yatıyor. Ancak böylece, “rezil olmak” topluma karşı bilinçli bir saldırıya dönüştürülebilir.

İnsanların pek azı bunun üstesinden gelebilir. Zannediyoruz ki o pek azın dışında kalanlar, yani ekseriyeti de şu an mahpustur.

Gelin, bir an için, mahpus olan insanların halini düşünelim. Farklı ülkelerdeki çeşitli hapishaneleri düşünelim: Çin ve ABD’deki, İsrail ve Rusya’daki, Irak ve İsveç’teki zindanları... Tecrit altındaki mahpusları ve tıklım tıklım koğuşlardaki mahpusları düşünelim...

Hapishanelerin yıkımı yasak mı? Düşünülmesi imkansız mı? Tüm mahpusların serbest bırakılmasını düşünmek garip mi? Hayal gücümüzü hapishaneleri yıkmak için kullanma kabiliyetimizi sahi ne zaman kaybettik?

Şimdi hepimiz birer mahpus değil miyiz? Hiç özgürlüğe sahip miyiz? Barınaklarımız aynı zindanlar gibi steril ve soğuk değil mi? Sahiden özgürce düşünme ve özgürce hareket etmemiz muhtemel mi?

Reformcu hareketlerin tamamı ceza sistemini yumuşatmaya meyyal, ki hapishaneleri yok etmenin kabaca hapishane duvarları dışında bir festivale benzeyeceğini basiretine sahip değiller hiçbiri.

Eski zamanlarda, her nasılsa, devrimler hapishanelerin yıkılması ile başlamış. Yoksa, tarihin hapishaneleri “devirecek” kadar güçlü başkaldırılarından ibaret olduğunu mu söylemeliyiz?

Çeviren: M. Burak Arabacı

**

Bana William derler, öyle bir milyon kazanacağım falan yok
[Konuşmalar sürekli devam etti... etti.. etti...
...Kalktım ve gittim...]

2

Belirsiz İsyân

**

Biz bu yazıları yazan iki bireyiz. Bizi bir araya getiren şeyler aşk ilişkimiz ve topluma karşı duyduğumuz içgüdüsel tiksintidir. Bunun yanında çağdaş sanat ve kültüre karşı güçlü bir nefreti paylaşıyoruz. Çünkü belirli boyutlarda ona dahil olduk ve onun nasıl işlediğini biliyoruz. O toplum için bir yapıştırıcı ve kayganlaştırıcıdır. Ona saldırmak istememiz bundandır. Gerçek eleştirinin daime somut deneyimler, başarısızlıklar, bireylerin hayalleri ve tutkuları ve isyanı özgürleştirme amacıyla büyüdüğünü düşünüyoruz. Ayaklanmalar birden bire ortaya çıkmaz – onlar kendi yaşamlarında bıkmış insanların faaliyetlerinden ortaya çıkar. İkimiz de ailelerimizde, okulda, günlük yaşamda, sanat dünyasında, aktivist ortamlarda daima hayal kırıklığına uğradık.

Her ne ise, biz başka farklı şeyleri de hatırlıyoruz. Çocukluğumuzda yaşamlarımız kimi zaman yoğun zevk ve yaşam enerjisi ile dolardı. Sınırsız mutluluğu yaşırdık. Hayal kırıklıklarımız ve acılarımız da oldukça yoğundu. Özgürlüğü öğrendik ve onun basitçe inkârını... Çingenelerin bulundukları yazlık otların kirli yollarını takip ettik. Fakat ebeveynlerimiz ve öğretmenlerimiz çingenelerin paramızı çalabilecekleriniz anlattılar. Buna benzer şeyler... “Bu yollarda yürümeyin!”

Çingene olmakla özgürlüğü anladık mı? Çingenelerin toplum düşmanı olduğunu anladık mı? Onları cezalandırırken polisleri baktık mı? Ebeveynlerimiz ve öğretmenlerimizin polisleri tuttuğunu anladık mı?

Çingeneler hakkında çok da romantik olmak istemeyiz. Fakat bu çingeneler yüzünden hayatımızda ilk defa karşılaştığımız halen belirsizlik duygusunu seviyoruz. Onlar pek de öngörülemez gibiydiler. Çim ve toz üzerindeki yaşamın belirsizlik ve yoğunluk duygusunu seviyoruz. *Belirsiz isyan* fikri ile büyülenmiş olmamızın nedeni budur.

Kontrollü bir toplumda denizanası gibi yüzmeyi nasıl durdurabilirim? Kavramsal sınırlarıyla millet, siyaset, ekonomi, kültür ve dil alanıyla olan bağlantı nasıl koparılır? Bu bin başlı canavara karşı nasıl savaş verilir?

Dürüstçe söylüyorum, bizim devrimci bir programımız yok. Paylaşabildiğimiz, keşfetmekte olduğumuz bazı düşüncelerdir. Hepimizin beyni yıkanmış, evcilleştirilmiş ve baskılanmış olmamızdan dolayı isyan düşüncesinin bir kısmı kişisel dönüşümün bir sürecidir. Yaşamı yoğun olarak deneyimlememek, bütün olarak hissetmemek ve kendimize güvenmemek için şartlanmışız. Çalışmanın rahatsız ediciliğini kabul etmeye ve kaçınılmaz bir şekilde bedel ödemeye, şeyleri alışılmış kaynaklar olarak ilişkilendirmeye, üretme ile kendimizi kanıtlama ihtiyacı hissetmeye şartlanmışız. Hayal kırıklığına uğramaya, onu normal karşılamaya ve sorgulamamaya şartlanmışız. Özgürleşmek ve gerçekten yaşamak yerine medeni hayatta kalmanın sıkıcılığını kabul etmeye şartlandık. Şimdi bu koşullanmayı yok etmenin yollarını araştırmamız, elimizden geldiğince evcilleşmekten kendimizi kurtarmamız gerekiyor. Dolayısıyla kendi kendimizi özgür kırma teşebbüsünün ready-made kavram ve programlarla anlaşılamayacağına eminiz. Bu kaybedilen bir diğer -Marksistlerin “proletarya”nın sınıf mücadelesi ve Sorel’in “genel grev”i gibi- savaş olur. Temiz bir ge-

lecek öngören modellere ve hatta “yoğun zevk” ve “sınırsız neşe”ye alan veren bir şeye hiç de inancımız yok. Bundan dolayı daha önce asla hayal edemediğimiz olasılıklar haricinde hiçbir şeyi garanti etmeyen belirsizliğe doğru hareket etmeliyiz. Bizi bir planın tutsakları yapan her şeyi, kafamızda bitmiş ve tamamlanmış her şeyi yok etmeliyiz. Ona adanmış bir anıt inşa etmeden bilinmeye doğru ilerlemek zorundayız.

Fakat sadece kişisel ya da tarihsel geçmişimizde yer aldığından dolayı değil gelecekte bir şeyler var olduğundan dolayı *başkaldırısı* seçersek bunu yapmak mümkündür. Ve bu bazı şeyler sırf bizim zekâmız ve bilgimizin bir parçası değildir. Eğer öyle olsaydı diğer bilgi, evcilleşme ve teslim olma mantığı eşit derecede geçerli olurdu. Bu durumda en iyi hipotez bir kova saman ve bir kova su karşısında secdeye kapanan Buridan’ın eşeği gibi susuzluk ve açlıktan ölürdük.

Fakat işler böyle işlemiyor. *Başkaldırısı* seçtik çünkü bizleri farklı perspektiflere doğru iten bir faaliyet olmasının normallliği engelleyeceğini ve bizi tiksindiğimiz ve zevkimize aykırı bir durumun ötesine geçme sürecine sokacağını düşünüyoruz. Kendimizi belirsizliği seven ve başkaldıran olarak tanımlamamız bir seçimden başka bir şey değildir. Sadece seçebilme zevkine sahip olanlar... ve zevk, aşk ve arzu bizi ilerlemeye zorlayan kişiliğimizin ifadeleridir. Özgürlük ve belirsizlik, belli olmayan belirsizlik ötesinde hiç bir şey yoktur. Bu fikirlerimizi içinde ifade ettiğimiz kendi tüm kendimizdir. Biz vizyonumuz hakkında konuşan hayalciler değiliz fakat kendi vizyonları peşinden giden ve onlar için risk almaya hazır olan araştırmacılarız.

Özgürlüğün (belirsizlik) böyle bir şartının kabulü aklın normal süreçleri yoluyla kazanılamaz. Akıl bize evcilleşmeden kaçınmanın imkânsız olduğunu söyler. Bu seviyenin ötesine geçerse (ve milyonlarca insanın **bunu asla yapmaz!**), çünkü **bazı durumlarda mantık işlemez, tüm kaygılara rüzgâra bırakır ve harekete geçeriz.** Biz hücumla geçmek için **çabalarız** ve banal akıl bizim saldırılarımızı sadece zayıflatabilir.

Her hâlükârda belirsizin isyanı (öz) savunma ile anlaşılabilir. Bu büyük bir yanlış olur. “Savunma”? Siz iktidarın yapısını kabul etmek ve içinde yaşamak için bir boşluk da bulmalısınız. Hayır, başkaldırımız daimi bir saldırdır. Onun doğası isyankâr ve saldırgandır. Fakat tekraren: Burada geliştirdiğimiz tezde saldırı, programlar ve gündemler ile kodlanmış davranışlara dönüştürülmüş açıkça görülebilen şeylerin sorgulanması değildir. Bu daha çok yaşamak için sabırsızlık ve iktidara tahammülsüzlük meselesidir. Fakat bu sürekli barikatlarda kalmak değildir. Bunu yapmak, kişinin gerçekte ne yaptığını gözden kaçırma riskini taşır.

Şimdi, belirsizlik ve eylemde olma fikrinin her ikisi konusunda aynı fikirde isek normalleşme ve evcilleştirme yoluyla dikte edilen boyun eğme koşullarının ötesine faal olarak geçmemizin ve bu alanda maceracı yaklaşımları neden kabul ettiğimizin bir gerekçesi yoktur. Bunda çelişkili bir şey var mı? Sanmıyoruz.

Her şeyden önce kendi plan ve kesinliklerimizden, tanrı ve ideolojilerimizden, söylem ve mitlerimizden, aptallık ve güvenliğimizden kurtulalım! Bir anlamsızlık koleksiyonundan başka bir şey olmayan rutinlerimizi ortadan kaldıralım.

Bu kolay değil. Belirsizliğin başkaldırısı iki kenarı keskin olan bir kılıçtır: kendi yaşamımızın dönüştürülmesidir ve aynı zamanda bazılarının bilinmesinin zor olduğu otoritenin tüm formlarının yıkılmasıdır. Yönetim, sermaye ve din iktidarın en açık yüzleridir. Fakat teknoloji, iş, sanat, ahlak, toplumsal görgü ve görgü kurallarının kökleşmiş alışkanlıkları, roller ve statüler görevler ve zorunluluklar -bunar da oyuncu, belirsiz ve kural tanımaz varlıktan tüketicici, evcilleştirilmiş, sıkılmış üretici ve t keticiciye dönüştüren evcilleştiren makamlarıdır. Bunlar hayal gücümüzü sınırlamak, arzularımızı gasp etmek, yaşanmış deneyimlerimizi bastırmak için sürekli bir şekilde bizde çalışır. Açıkçası bunların hepsine saldırılmalıdır.

Belirsiz isyan belirli bir biçimdeki durumu tarif eder: otoritenin gücü tarafından kontrol edilmekte olan biri şimdiden ve daima reddedilir. Verili şartlarda tahakküme kesinlikle bařkaldırđıyorsunuz. Bundan dolayı belirsiz isyan bir aşağılamadır. Doğrudan fiziki bir saldırıdır. Bir  atışmadır. Aklını kaybetmenin cüretli bir keşfidir. O bizi haritası olmayan bilinmez yerlere götürür. O bir maceradır. O başınızı kaldırma çabasıdır. Aptal, cahil, gülünç, acınası olma korkusunun ayıklanmasıdır. Doğru-yanlış, başarı-başarısızlık gibi kategorilerin uygulanamayacağı bir durumdur. Hiçbir şeyi garanti etmeyen bir durumdur. Hatta bu durumun varlığının devamlılığını dahi garanti etmez. Ama her birimizin hayatlarımızı kendimiz için yaratmaya başlama olasılığını sağlar. Böyle bir durumu hayal edebiliyor musunuz? **Deneyin, örneklere yer yok. Onunla başa çıkabilir misiniz? Sizin bileceğiniz iş.**

Belirsiz isyan daima somuttur. Ailede, okulda, ordu, üniversitede, **iş yaşamında**, kamusal olaylarda,

günlük yaşamda iktidar ilişkileri ile uğraşır. Kişi önceden üretilmiş toplumsal bağlama karşı çok dikkatli olmalıdır. Kişi verili şartları çabuk analiz etmelidir. Kişi isyancı teknik ve yöntemler hakkında derhal karar vermeli, ardından saldırmalıdır.

Kafamızın içindeki ve etrafındaki otoriteler biz risk almayı öğreninceye kadar isyancılığımızı bastırmaya devam edecekler. Kişinin kör olmasını önermiyoruz – cezaevi özgülleştirici bir durum değildir. Her hâlükârda risksiz macera, hayat yoktur. Belirli kural ve ilkeleri uygulama teşebbüsü olmadan ya da herhangi bir grubu karıştırmadan kendi arzu ve hırslarımızdan kaynaklanan kişisel gayretimizle yaptığımız eylemler belirsiz isyanın yaratabildiği bir durumdur. Bu oldukça kişisel bir harekettir. Tutkularınızın patlamasına izin vermek -sadece bunu yaparak bir beceriyi öğrenmek- esastır. Ne zamanki iğrenti, kızgınlık, neşe, üzüntü, aşk, nefret hissederek onları ifade etme ihtiyacında oluruz. Kolay değildir bu. Farklı davranmak istediğimiz bir durumda kendimizi uygun toplumsal rolün **içine düşmek duygusu içinde çok sık bulmayız**. Bir dükkâna girdiğimizde ekonomik ilişkiler sürecinin hepsinde iğrenti duyarız. Mevcut toplumda başkalarının bizim hakkımızda neler düşündüğünü kaale almadan kendi spontan dürtümüz ve hevesimizle eylemek gerçekten de zordur. Fakat bu kişisel gayretimizle olan bir faaliyettir – kendi arzularımızdan türeyen davranış ve baskılanmış tasavvurlarımızdır. Elbette, bu yolla kendi öznelliğimizi takip etmek, kendimiz için hayatımızı yaşamak bizi kaçınılmaz toplumsal felaketlere yalıtılmaya, ilişkisizlik ve yoksunluğa götürür. Bunlar belirsizliğin başta gelen şartlarıdır. Her hâlükârda şimdi olduğu gibi derin toplumsal parçalanmalarla kaçınılmaz olarak taşınan bireysel başkaldırıların travmaları ve tehlikelerinin herhangi bir “cemaatin”

sınırları ve çelişkilerinin üstesinden geleceğine dair kendimizi kandıramayız. Ya da ahlak, toplum ve otoriteye itaat etme ile yaratılan zombi varoluşu kabul etmeyi mi tercih edersiniz? Gerilimsiz, mücadele etmeden, bilmek-sizin risksiz yaşam hiç de bir yaşam değildir.

Gene de belirsiz isyan kesinlikle belirli bir şeye karşıdır. Bu güzel bir kavramsal bulanıklıktır; o böyle bir bulanıklığa karşı durur. O “radikal fikirler” tarihinde kendini bir yere koyma teşebbüsü değildir; o bu tarihe saldırdır. zgrlk hakkında gevezelik ve zırvalamak değildir o. Böyle bir demagoglukla ve zırvalamayla mücadele eder. O devrimin özelleştirilmesi değildir; profesyonel devrimcilere ve özellikle gücü ele geçirmek için iktidarı ele geçirenlere karşıdır. O bir doktrin değildir. Tüm doktrinlere, özellikle belirsiz isyana karşı durur.

Devam edelim. Belirsiz isyan, sadece tahakküm zincirlerinin kaybolması veya evcilleştirme bağlantılarının kırılması sorunu değildir. O başka bir şey, daha harika, daha büyük ve bir şeylerin ötesine geçmenin özgüllüğü ile karıştırılmaz. Buna dahası dahildir: asla durmak bilmeyenin ötesine geçen bir devamlılık, zincirleri ve evcilleştirmeyi, iktidarda olanların sahip olduğu gibi daha iyi bir yaşamın aracı olarak değil, **onları** en mahrem anlamlarında görmek amacındadır. Evcilleştirme ve zincirlerin sonucu olarak tüm aptallıklar ve acizliğe karşı sürekli bir savaştır bu.

Yaşamlarımızı sınırlamak istiyoruz. Doğru ve zgr olmak istiyoruz. Tüm hapishaneleri yıkmak istiyoruz. Tüm komünist, elitist, popülist, militan, liberal, faşist, sanatçı, demokrat, muhafazakar, ğretmen, vaiz, uydu-ruk eleştirmen, TV yorumcusu, kimi anarşistlere (oğuna), milliyetçilere, mimarlara, müdürlere, bilim insan-

larına, felsefecilere ve psikologlara hakaret etmek ve saldırmak istiyoruz. Taş binaların hepsine hücum etmek istiyoruz. Tüm arşivleri yakmak, tüm ölü ölümsüz yazarlara tecavüz etmek istiyoruz. Çok güzel olan İngilizceyi bozmak istiyoruz ki bu bizim harika zevkimizle elde ettiğimiz tercihtir.

Şimdi müsaadenizle son soruyu irdeleyelim: yüreğimizde taşıdığımız bütünlük, hakkında konuştuğumuz belirsiz isyan daima rasyonel ve ilerici deneyimler içine kilitlenmiş dile başvurmak dışında herhangi bir şekilde ifade edilebilir mi? Hepsinden sonra, burada sunduğumuz yazı sadece laftır. Birisinin söylemiş olduğu gibi: “Hayatımız pahasına kalplerimizde, bir yerlerde, aydınlatmaktan ziyade bize ihanet eden sözlerle yüz yüze gelmeye ihtiyacımız var.” Aksi halde bu sözler anlamını yitirir ve bunun adına konuşmanın utanılacak, sefil eylemi haline döner.

O halde, okuyucu, daha fazla söz ister misin? İşte buyurun: Belirsiz isyan demek tanrı, akıl, vatanseverlik, insanlık, üretimin ihtiyaçları, doğal hukuk, “Yeryüzü”, anarşi, “haz” ve hatta bir prensip olarak ”birey” benzeri ahlak ve sağduyunun varlığının yok edilmesidir. Aynı zamanda bu meslek, mülkiyet ve kimliğin somut bir reddidir. Hatta sabit, fiziki ya da akli olan her şeyin silinmesi olarak bir reddediştir. Gerçek ve sürekli bir reddediş ve aynı zamanda bir saldırı: Anlıyor musunuz? Projemizi ortaya serdiğimiz ortam mutlak bir savaş benzeri bir gerilim içindedir. Yolumuzu, uluyup, sevinçten zıplayarak kabataslak çiziyoruz ve gerçekliğin bu küçük kısmına sadece burada değiniyoruz: Bir gülümseme, bir tokalaşma, suyun akışı ve akşam karanlığında ateşbö-

cekleri arasında bir yürüyüş. Ve kişi eğer gökyüzünü işaret edip orada kendi parmaklarını görüyorsa buna dair yapabileceğimiz hiçbir şey yok.

Peki, siz sadece sözler mi isterdiniz yoksa kesinlikten belirsizliğe mi gitmek isterdiniz? Belirsiz isyana inanıyor musunuz? Buna dahi belirli bir cevap veremiyorsanız, sefalet gerçekten de derine inmiş demektir.

Ve şimdi bırakalım idiotlar kulaklarını yerde tutup beklesinler: olasıdır ki brontozorlar (dinazorlar) anıracaktır.

Çeviren: Alişan Şahin

Yaşlı bir Monkun söylediği: ve bir köpek dilini oynatmamalı
[Çok renkli bir dünyayı sevdiğim zamanları
belli belirsiz hatırlıyorum]

3

Hadi Sanatçılarını Ayrıcalıklarını İmha Edelim

*Gerçek anlamda özgürlüğü bilmek için
kişi hiçbir otoritenin varlığının imkanının
kalmadığından emin oluncaya
kadar insanlığı geliştirmelidir.*

- Bir cesedin üstündeki döğmeden

1.

Sanatçılar dünyadaki en sefil insanlardır. Neden? Çünkü onlar ayrıcalıklıdırlar fakat bunu inkâr ederler ya da hatta onu anlamazlar. Onlar cehaletin ve kendini beğenmişliğin bir kombinasyonu aşırı derecede utanç vericidirler, değil mi?

2.

Şimdi soru şudur: Ayrıcalık nedir? Cevap: Maddi şartların ve toplumsal ilişkilerin otorite tarafından başkalarına imkân sunmazken birilerine imkanlar sunmasıdır. Sözlük şöyle der: “Ayrıcalık, yalnızca belirli bir kişi veya insan grubuna verilen veya mevcut olan özel bir hak, avantaj veya dokunulmazlıktır.” Örneğin bu satırlar ayrıcalıklı kişilerce yazılmıştır çünkü ayrıcalık hakkında yazmanın kendisi bu toplumda bir ayrıcalıktır. Her

hâlükârda amacımız sadece tartışmak değil aynı zamanda ayrıcalığı yok etmektir.

3.

There is an interesting cartoon made by Robert Crumb. It looks like this: (see also page 51).

Robert Crumb tarafından yapılan ilginç bir karikatür var. Aynen şuna benziyor: (aynı zamanda sayfa 51'e bkz.)

Evet, Crumb bize güya değiş-tokuş sürecini gösteriyor. Bir parça altın ile Kızılderili bir adam ve ucuz bir kolye ile bir kovboy var. Onlar bu iki şeyi farklı temayüllerle değiş-tokuş ediyorlar. Kızılderili kolyeyi sevdiği kadına vermek ister; bu onu ve kadını mutlu edecektir. Dolayısıyla onun amacı mutluluktur. Kovboy ise altını büyük Amerikan imparatorluğunu kurmak ve bu arada zengin olmak için kullanmak ister. Onun ilgisi kâr, servet birikimi, niceliksel büyümedir. Başka kelimelerle, kovboyun amacı ayrıcalık elde etmektir. Elbette ki bu ayrıcalık Kızılderili'nin dışlanması, sömürülmesi ve kandırılmasına dayanır. Bu karikatür gösterir ki ayrıcalık daima hile ve dolandırıcılıktır. Aynı zamanda ayrıcalığın mantığının mutluluk ve armağan mantığı ile uyumsuz olduğunu da gösterir.

4.

Ayrıcalığın genel olarak manası hakkında akıl yürütmeye çalışıyorduk. Peki, sanatta ayrıcalık ne olabilir? Bugün sanatsal ayrıcalığın sponsorlar, koleksiyoncular, eleştirmenler, kitle iletişim araçları, halk vb. tarafından sanatçılara gösterilen önem, "müstesna" (seçkin) bir tabakaya ait olma, seyahat, boş zamana sahip olma ile

oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bunların hepsi doğrudur. Fakat biz sanatsal ayrıcalığın –daha gizli- olan diğer tarafına odaklanmak istiyoruz. Nedir bu? Bu güzellik ideolojisine, bir çeşit tinsellik, şiir, estetik bilgisi, huzur bozucu tavır vb. ile ilgilidir. Sanatçılar ayrıcalıklıdır çünkü bu kategorilerle avangart, tarih, çirkinlik, irrasyonel, eleştiri, olumsuzluk, kimlik, cinsellik, ihlal, modernizm, postmodernizm ve diğer sofistike konular vb. gibi kategorilerle uğraşıyorlar. Sanatsal faaliyetin ayrıcalıklı alanı pek çok kişiyi kendi düşüncelerini ve sanat çalışmalarına dair arzularını tasarlamaya, sanat ideolojisi ile tanımlamaya zorlar. Tüm bu şeylerin şarlatanca ve yoz olduğunu düşünüyoruz. Sanatçılar tüm bu söylemleri sorumsuz ve özensiz bir şekilde kullanıyorlar. Onun bir şekilde özel olduğunu inandırmaya çalışan sanatçı fikrinin patronlar eliyle oynanan bir oyun olduğunu düşünüyoruz. Ayrıcalık ve yozlaşma daima beraber yürür.

5.

Şimdi, eğer şeylerin oldukları gibi olmalarının iyi olduğunu düşünüyorsanız, bunlar sizi mutlu etmiyorsa, bunlar seni kızdırmıyorsa, zannederiz ki siz pasifize edilmiş bir gerzeksiniz. Siz ancak bir akvaryumda bulunan süs balığı kadar mutlu olabilirsiniz.

6.

Şimdi, her şeyin doğru olmadığını düşünün. Ya da “doğru” kelimesini sevmiyor olabilirsiniz, belki de bunlar fena halde çürümüş ve yozdurlar. Şimdi, yozlaşmış olan, çürümüş olan nedir? Kurumların kusurlu, eleştirilerin çöp, koleksiyoncuların ucube, küratörlerin pislik, sponsorların köpekbalıkları, galeri sahiplerinin pezevenkler olduğunu söylemek kolaydır. Her hâlükârda biz

sanatçılarının sorumlu olduğunu düşünüyoruz. Sanat alanında çürümüş ve yozlaşmış olan ne var ise sanatçıların kusurudur.

7.

Şimdi, hangi sanatçılar? Tüm sanatçıları ayrımsız bir araya toplamak mı istiyorsunuz? Onları ayırmak mı istiyorsunuz? Doğal olarak, hangi sanatçılar olduğunu söylediniz. Fakat bugünün problemi sanatçılar arasındaki farklılıkların sanatsal fikir birliği karşısında sona ermesidir. Şimdi sanatçıların hepsi benzerdir. Sanatçılar tarafında değil, başka insanlar tarafında yapılan bazı güçlü eleştiriler var. Örneğin Shintaro Miyamoto tutkulu bir şekilde “sanatta iğrenç zevk bürokrasisi” ve “sanat yapımında tekil bir güç olan iktidar seçkinleri”ne dair yazıyor. Buna katılıyor musunuz? Biz katılıyoruz.

8.

Bunların hepsi genel toplumsal, politik ve ekonomik durumla alakalıdır. Peki ya özellikle sanatta yolsuzluk ve rüşvet? Sanatta sistemlerinde normalleşme, ticarileşme ya da kariyerizmin diğer haraç biçimleri gibi, diğer ticarethaneler gibi ticaret, olmasından söz etmek kolaydır. Şimdi sanat birçok şeyle (tasarım, moda, eğlence, şehircilik) karıştırılıyor, birçok şekilde kullanılıyor ve manipüle edilebiliyor. Her hâlükârda tüm bu yollar kısaca patronun ofisine bağlanıyor. Oralarda biri büyük bir sopa ile durmakta ve yumuşak bir sesle konuşmakta.

9.

Peki, genel olarak bir uyum çağında yaşıyorsak, sanat nasıl olur? Sanatta **zevk alma, gizlice zorlama, örgütlü baskı, yanlış temsil, dışlama, sanat tarihi üretimi** olduğuna şüphe yoktur. Bunların hepsi müesses kurumların parçası olan insanlardan gelir. Peki ya sanatçılar?

“Sanatçılar konuşmamalı” şeklindeki genel bir ifade edilmeyen ortak fikir bugün sanatçıların birbirinin vicdanına dokunmasını engeller. Popüler bir mit olan “kirli işler” sadece sanatçının atölyesinin dışında yer alır ve onun aklında olmayan sanatçının yüklerinin hafiflemesine de yardımcı olur ve onun utancını azaltır. Fakat eğer sanat dünyası mücadele eden zavallı sanatçının asla yapmadığı “entrika ve yalan kuyusu” ise bunu yapan kimdi? Biz sanatçıların mafyatik şartlarının basit bir parçası olduğunu düşünüyoruz.

10.

Gerçek anlamda bu sanat makinası ile mücadele edecek bir şey bulmak çok zor. Neden olduğunu merak ediyoruz. Bunun gerçek anlamda yapacak biri varsa o da sanatçılardır. Çünkü onlar içerdekilerdir. Her hâlükârda geçen ay sanatçılardan biri şöyle dedi: “Bırak başka birileri, mesela anarşistler, bu meseleyi ortaya atsinlar. Onların kaybedecek bir şeyleri yok.” Kesinlikle sanatçıların kaybedecekleri bir şeyleri var. Sanatçıların ne kaybedeceklerini merak ediyoruz. Ve şimdi neler kaybediyorlar. Bugünün sanatçılarında aptallık ziyadesiyle...

11.

Şimdi mevcut durumdaki sanatçıya -hata veya suçluluk veya utanç sorunu- geri dönüyoruz. Pazar ilişkileri ve ezici iktidar ikliminde sanatçı bir şekilde başarılı bir kul lanışlı gerzek, bir şirket mensubu, bir çöp olmak zorundadır. İtalyan sanatçı Maurizio Cattelan’ı düşünelim. Rus sanatçı Oleg Kulik’i düşünelim. Uzun bir zaman önce birisi şöyle demişti: “Sanat dünyasında yanlış olan Andy Warhol ya da Andy Wyeth değil fakat Mark Rothko’dur. En iyinin yolsuzluğu en kötüsüdür.” Yol-

suzluk ince, saklı, gizli, rasyonel, maskeli, gerçekçi, pratik, kullanışlı, alışılmış, çok az gerekçeye ihtiyaç duyan ve normaldir. Normallik, insanı işlevsel, kullanışlı, olumlu, kabul edilebilir, zayıf, düz, şişman, ekonomik, özümsevenmiş, bütünleşmiş, domuz gibi yapan soğuk bir canavardır.

12.

Sanatçıya dair ortak mit onun bir fikre sahip olduğudur (ve kendini aldatan, anlaşılmaz ve bilinçsiz bir insan olarak kendisi de bu mite inanır.) Hieronymus Bosch'un bir fikri vardı. William Blake'in bir fikri vardı. Gustave Courbet bir fikre sahip olmaya çalışıyordu. Ve peki Jeff Koons, peki Thomas Hirschhorn? Müesses nizam bize sanatçıların halen fikirlere sahip olduğunu anlatıyor. Sanatçılar bu mit ile yetiniyorlar. Her hâlükârda bu noktada bu derin kafa karışıklığına sahip bir içerik var. Aklimızda geçen her şeyin bir fikir olduğunu düşünmek adet-tendir. Şöyle denir: "Bir fikrim var", ve ardından bunun ne anlama geldiği anlaşılmaya çalışılır.

13.

Ama gerçekten nedir bir fikir? Platonik fikir vardı, Kar-tezyen fikir kavramı vardı... fakat bu hakkında konuştuğumuz şey değildir. Buradaki fikir bir referans noktası, yaşamı dönüştürmeye muktedir olan kuvvetli bir unsurdur. Bu değişimin bir unsuru olan, başkalarıyla ilişkilermizi kuran ve geliştirebilen değer yüklü bir kavramdır. Bunun hepsi bir fikirdir. Fakat fikirlerin çıktığı kaynak nedir? Okul, sanat akademisi, üniversite, söylem endüstrisi, gazeteler, kitaplar, eleştirmenler, televizyon, internet vb. mi? bu iletişim aparatlarından ve kültürel teferuatlardan sanatçılara ulaşan nedir? Dikkate değer bir bilgi birikimi sanatçılara akar ve onların gevezelik, imge

ve kanaat üretmelerine neden olur. Diğer insanlar gibi sanatçılar da fikirlere değil kanaatlere sahip olma eğilimindedirler.

14.

Bu trajik bir sonuçtur. Kanaat nedir? Sabit bir fikir; müesseses nizam ve daha geniş bir (demokratik) izleyicinin kabul edilebilirliği açısından tek tipleştirilmiş bir fikirdir. Kanaatler kütselleştirilmiş ve pasifize edilmiş fikirlerdir. Patronlar ve onların kurumları için istedikleri sonuçları sağlayan bu kanaatler vasıtasıyla -kanaatleri kontrol eden- bu kanaatlerin muhafaza edilmesi önemlidir. Daha geniş bir konsensüs ve yeni iktidar elitlerinin biçimlenmesi fikirlerden değil kanaatlerden gelir.

15.

Ah, zavallı sefil sanatçı! Senin özgün, şahsi fikrinin olduğunu, kendi kanaat açını geliştirdiğini düşünüyorsun. Bir pozisyon aldığını düşünüyorsun. Üzgünüm dostum, yanılıyorsun. Sen sermaye ve devlet kurumları tarafından üretilmiş görüntülerin ve büyük söylemlerin üretimine bir dost olarak hizmet ediyorsun. Ah, zavallı insan!

16.

Aslında, devlet ve kapital bir kanaatlerin biçimlenmesinde neyi ister? Otorite ne ister? Evet, elbette o kitlesel bir kanaat yaratmak ister çünkü oy vermek, göçün düzenlenmesi, askeri müdahale vb. gibi belirli operasyonları gerçekleştirebilirler. Fakat onların tek istediği bunlar değildir. Onlar heterojenlik görünümü yaratmak isterler. Onlar çeşitlilik içinde birliği göstermek isterler. Her şeyin etki ve anlamını kontrol etmek isterler. Bu, bugünün konsensüsünün yapılanmasıdır. Ve bu özellikle kültürel nitelikte olanlar olmak üzere kusursuz araçlarla elde edi-

lir. Örneğin, sanat ve moda, tasarım ve mimari normalleşme ve konsensüsün yaratılmasının mekanizmaları olmuşlardır. Sanatçılar, bunu hiç düşündünüz mü?

17.

Şimdi, hadi sorularımızı çoğaltalım: kanaat üretmeye nasıl karşı çıkılır? Bu daha fazla enformasyona gerek olduğu anlamına mı geliyor? Yani, enformasyona karşı enformasyon karşıtlığı mı? Hayır, saklı nedenleri araştırma yoluyla “maskesini kaldırmaya” muktedir günlük karşı-enformasyon ile bombardımana tabi tutulan birine, bu oldukça çok miktardaki enformasyona karşı koymak mümkün değildir. Bu doğrultuda çalışmak imkânsızdır. Artık onları kullanamayan insanlara rasyonel araçlar sağlayabilecek alternatif eğitim kaynakları inşa etme gibi muazzam bir görevi kimse başaramaz. Aydınlanma çağı geçti.

18.

Kendi fikrini inşa etmek zorunda olan birinin karşı-enformasyonla baş etmesi yerine biz buna fikir gücü diyelim. Bu ne anlam gelir? Açıkçası bu bir kanaatin unsuru ya da insanları konsensusa yönlendirebilen, yayın endüstrisi ya da okul sıralarında gelmeyen, gazetelerde bulmayacağınız bir fikir biçimi anlamındadır. Tam tersine böyle bir fikir-gücü içsel çatışmaya götürür ve ardından, mantıken, konsensusa bir saldırıdır.

19.

Örneğin, özgürlük fikrini düşünelim. Nedir özgürlük? Özgürlük tüm sınırların mutlak olarak kaldırılması ile ilişkili yıkıcı bir kavramdır. Özgürlüğün ne olduğunu, bir an bile olsa, düşünen biri içinde bulundukları durumun özgürlüğünü biraz olsun genişletmek yoluyla bir

şeyler yaparak bir daha asla kendilerinden hoşnut olmayacaklardır. Özgürlük azami bir çabayı gerektirir. Özgürlük pasifliği ve uyum sağlamayı yok eder. Özgürlük çıkar pazarlıklarının, meta ilişkilerinin ve toplumun ötesine götürür. Özgürlük adaletsizliği, tüm yolsuzlukları, tüm ayrıcalıkları yok etmeyi ister. Şimdi özgürlüğü yüreğinizde tutmak zorunda olduğunuz bir fikir, fakat aynı zamanda altında yaşadığınız oluşturulmuş düzeni yıkmamanın tüm arızaları ve bu kavramın dahil olduğu tüm tehlikelerle yüz yüze kalmaya hazır olmak -gerçekten istiyorsanız- olduğunu anlamanız gerekir. Özgürlük, gelişmelerin sizin gerçek müdahale kapasitenizden bağımsız olarak şekilleneceği umuduyla kendinizi kucaklayabileceğiniz bir fikir değildir. Özgürlük Jesus Christ ya da Abraham Lincoln'dan kalan bir armağan değildir. Bunun için Jesus'a ve Abraham'da dahil olmak üzere tüm otoritelere karşı mücadele etmek zorundasınız.

20.

Şimdi sanatçılara dönelim. Onlar özgürlük fikri karşısında itaatkâr bir şekilde sanat sistemine hizmet etmeye devam edebilirler mi? Güvenli ayrıcalıklarını koruyabilirler mi? Patronların dostu ve suç ortağı olmaya devam edebilecekler mi? Hans Ulrich Obrist, Vodka Absolut & Co. için oyun oynayabilirler mi? Mevcut düzenin müdürleri ile müzakereler yapabilirler mi? Sanat eserlerini üretmeye devam edebilirler mi?

21.

Eğer sanatçılar adalet ve özgürlük gibi fikirler üzerine gerçekten de düşünmeye başlarsa, şu andan itibaren bundan derin acılar duyar ve bu acıların üstesinden gelmeye çalışırlardı. Şimdiye kadar hiçbir şey yapmamış olduklarından dolayı hata yapmış oldukları duygusu içinde

olacaklardı ve o andan itibaren hayatları değişecekti. Ayrıcalıklarını yok edeceklerdi. Bu sanat sistemini yıkacaklardı. Tüm otoriteleri imha edeceklerdi. Sisteme yapılan saldırıya katılacaklardı.

22.

Her hâlükârda, bugünün sanatçılarının özgürlük gibi bir kavramı nasıl geliştirebildiklerini tasavvur etmek zordur. Neden? Çünkü onlar başka problemlerle meşguller. Sanat piyasasında her sanatçı bir diğeriyle yarış içindedir. Dayanışma gerçek bireysel fikirler ve hareketler kadar imkânsızdır. Zirvede olanların örnek olmalarının doğal iktidarı ve diğer etki yöntemleri ile patronlar varoluşun maksadı açısından kendi duygu ve düşüncelerinin **geniş bir ölçeğini “kültür işçilerine”** aktarırlar. Patronların yaşamın değerine ilişkin tasavvuru, sanatçılar tarafından neredeyse evrensel olarak kabul edilmektedir. Esasen müdürler ve sanatçılarda aynı mantık egemendir ve aynı ateşli dürtülerle motive edilmektedirler. Refah, uyum ve başarı gibi ortak duygular zorunlu olarak yaşamı sığınmak için doğayla, özgürlük elde etmek için sınıf düşmanıya değil fakat kişinin kendi toplumsal grubunun diğer unsurlarıyla acı bir mücadeleye dönüştüren yoğun ve sınırsız rekabet geliştirir. Bu durumda artan miktarda sanatçı başarısız olmak ve ezilmek zorundadır. Zengin daha zengin fakir daha fakir olur. Vesvese devam eder.

23.

Bundan dolayı sanatçıların değişebilme imkânı oldukça sorgulanabilir. Mevcut ideolojik kanaat oluşturma ve beyin yıkama süreci eksiksizdir. Sermaye evrensel teknolojik projelerle “yeni bir çeşit insanlık” inşa etmeyi deniyor: amorf, mütevazî düşünceleri ile esnek kişiler,

arzularında oldukça belirsiz, zayıf bir dil, standardize edilmiş ilgilere sahip, yaşamak için küçük bir kuytu yer bulmayı isteyen ve patronların taleplerine “evet” demek için oldukça hazır olan insanlar. Sermayenin laboratuvarı bu anlamda örnek bir iş yapmış olur. Okul, fabrika, kültür ve spor her açıdan evcilleştirilmiş, proje yapamayan, hayal edemeyen, cüret göstermekten aciz, mücadele edemeyen, gerçeği değiştiremeyen, ıstırap çekmekten ve düşmanını tanımaktan aciz bireyler üretmede birleşmiştir.

Çağdaş sanatçının mükemmel bir portresi değil midir bu?

Çeviren: Alişan Şahin

*
**

Bu savaş meydanında yaptığım boktan şeyleri öldürdüm gitti.
[Ben kimim bilmiyorum artık]

4

Zengin Sanatçı Fakir Sanatçı

**

*Aydınlanmış varlıklar
sıradan bir hoşgörü göstermekteyse
ve bundan dolayı kötü insanları durduruyorsa,
kötünün artmasında ve hakikat öğretisinin
tahrip edilmesinde onlara müsaade ediyorsa,
bu durumda bu aydınlanmış varlıklar
gerçekten de şeytandırlar,
aydınlanmış varlık değil...*

Antik bilgelik

1.

Bir fakir sanatçı bir de zengin sanatçı vardı. Zengin sanatçının genel tekdüzeliği aşıkardı. Onun villasının nerede olduğunu herkes bilirdi fakat telefon numarası sadece bir kaç kişide vardı.

Fakir sanatçı bir telefona sahip değildi.

Zengin sanatçı, tüm eleştirmen, küratör ve koleksiyonerleri tanırdı. Onun nakit ödülleri (banka hesabında), altın madalyaları (kasasında), çiçekleri (masasında) vardı. Diğer zengin sanatçıların eserlerine ve aynı zamanda vefat etmiş fakir sanatçıların eserlerine de sahipti. Ona “benim koleksiyonum” derdi.

Fakir sanatçı, sadece kendisinin olmayan kendi eserlerine sahipti.

2.

Zengin sanatçı, sanatını zenginler için yapardı. Ve onlar bunu seviyorlardı. Fakir sanatçı, sıklıkla kendine “Ben fakir insanlar için kötü sanat yapıyorum” derdi. Fakat fakir insanlar onun sanatına dair hiç bir şey bilmiyorlardı. Zengin sanatçı, gazetecilere “Ben doğayım, tarihim. Tarih benim. Sanatımı satıyorum” demekten hoşlanıyordu.

Fakir sanatçı, sadece sokak kedilerini tanırdı, gazetecileri değil...

3.

Zengin sanatçının basit bir yaşamı vardı ve sanatı bir sakız, çiz kek ve bir turta kadar basitti.

Fakir sanatçı, bazen kendi kendine “Az yeterlidir, fakir olansa zengin” derdi. Ve: “Çok fazla olansa çok fazla...”

Zengin sanatçı, zengin papaz ya da zengin öğretmen kadar kötü biriydi. Sanatı pahalı, sıkıcı, gösterişli, donuk, miskindi.

Fakir sanatçı, zengin sanatçıdan daha yetenekliydi. Sanatı dünyevi, sıkı, garip, neşeli, sertti.

4.

Zengin sanatçı, her röportajda ve özel görüşmede: “Zenginler iyidir. Hayattan nasıl zevk alınacağını bilirler” ve “Her zaman zengin ve fakir olmuştur ve daima da olacaktır” demektedir.

Fakir sanatçı, insani ilişkilerin bütününde ve özellikle sanatta yaşam dışılığın baskınlığı ile çarpılmıştı. Umutsuzlukla “Bununla nasıl başa çıkabilirim” diye kendine sormaktaydı. Bu meseleyi daha ileriye taşıyarak takip etmesinin iyi olabileceği aklına geliyordu.

5.

Zengin sanatçı, iyi bilinen cümleleri alıntılamaıı sevmekteydi: “Ne fakirin kuşkonmazı ne de zenginin pırasası umurumdadır.” Fakir sanatçı da bunu biliyordu. Fakat o bunu farklı bir şekilde anlıyordu.

6.

Bir keresinde zengin sanatçının büyük bir müzede retrospektiv sergisi vardı. Herkes; zengin ve fakir, zeki ve aptal, genç ve yaşlı davet edilmişti. Sadece dilenciler davet edilmemişti.

Fakir sanatçı açılışı geldi. Büyük bir kalabalık vardı. Fakir sanatçı, zengin sanatçının büyük bir kalabalığın ortasında olduğunu farkettil. Zengin sanatçı salak bir koleksiyoncu ve aynı zamanda büyük bir yıldız gibi davranıyordu. Fakir sanatçı, bu durum karşısında utanç duymuştu.

Ve ardından şunu hatırlamıştı: “En basit gerçeküstücü eylem, elde tabancayla sokakta koşarak, tetiğı olabilecek en seri şekilde çekerek kalabalığa körlemesine ateş açmaktır. Hayatında bir kere olsun, yürürlükteki küçük düşürme ve aptallaştırmaya dayalı gereksiz sisteme bu şekilde son vermeyi düşlememiş herkesin, o kalabalıkta karnı namlunun seviyesinde olacak şekilde yeri hazırdır.”¹

Fakir sanatçı “ben bir gerçeküstücü değilim” diyerek mırıldanmış ve gülümsemişti.

¹ Bu alıntı yazar tarafından Sürrealist Manifesto’ndan alınmıştır. – **Türkçesi: Sürrealist Manifestolar – Andre Breton**, kitabın içindeki **İkinci** Sürrealist Manifesto-*Annales Medico-Psychologiques*, s. 76.

7.

Fakir sanatçı, zengin sanatçının eserlerine onbeş dakika baktıktan sonra derin bir tevekkülle düşünmüştü: “Burada acizlik ve kölelikten başka bir şey yok. Bu nasıl sefalet!”

Ve ardından yoğunlaşmayı denedi: “Umutsuzluk içindeyseniz, can sıkıntısı ve sefaletten intihara meyilliyseniz, kendinize karşı hareket etmeyi bırakmanın zamanı gelmiştir. Öfkenizi size gerçekten çıkmaza sürüklemekten kim suçlanacaksa ona çevirmenin zamanıdır. Seni hasta edenlerden intikamını al!”

Ardından müzeden ayrıldı.

8.

Fakir sanatçı aynı gün alacakaranlıktan önce zengin sanatçının villasına gitti. Cebinde bir bıçak taşıyordu. Zengin sanatçı başarılı açılıştan sonra çok yorgun düşmüştü. Yatak odasında hareketsiz ve düşüncesizce tek başına uzanmaktaydı. Fakir sanatçı villaya açık bir pencereden girmişti. Zengin sanatçı hiçbir şey duymamıştı.

Zengin sanatçı için yalan söylemek kolaydı.

Fakir sanatçı için bıçağını kullanmak kolay değildi.

9.

Ertesi sabah gazeteler fakir sanatçıya “Katil!” diyorlardı. İsmi basında ilk defa anılmaktaydı. Fakat onun umurunda değildi.

10.

Zengin sanatçı için cennete gitmek iğne deliğinden geçmekten daha zordu.

Fakir sanatçı için cehenneme gitmek yeni bir yaşama başlamaktan daha kolaydı.

Öyle ya da böyle bu hikaye cennet ya da cehennem hakkında değil bu dünyaya dairdir.

11.

Fakir sanatçı bir kaç gün sonra gazetelere aşağıdaki açıklamayı gönderdi:

“Gördüğüm kadarıyla insanlar sanatı ticari bir ürün haline getirmişlerdir; kendilerini meta olarak görmekte ve kendilerini ticaretin öğeleri haline getirmişlerdir. Yüzeysel olanla önemli olanı ayırırken bu tavrın bir süslemeden daha az gerçekliği olduğunu keşfettim.

Sanat alanı özellikle sanatı üretenle destekleyenlerin her ikisinde ticari popülerleşme ve vurgunculukla, gösterişli ve zevksiz şovmenlikle doldurur. Bu ucuz bir oyundur. Faallü bir oyundur. Bunun neticesinde, birilerinin bir defasında demiş olduğu gibi, “amatörce savaş sanatları ciddi yaraların kaynağı”dır.

Antik Çin ve Japonya’da sanat yapımcıları kimi zamanlar savaş sanatlarının ustalarıyla kıyaslanmıştır. Savaş sanatlarında eğitim görmüş olsam da ben savaşçının yolu adına sanat eseri bırakmaya karar verdim. Benim durumumda bir amatör kendini ve etrafındakileri yaralama eğiliminde değildir ama şarlatanlıktan sorumlu olanları öldürmektedir.

Umutsuzluk içindeyseniz, can sıkıntısı ve sefaletten intihara meyilliyseniz, kendinize karşı hareket etmeyi bırakmanın zamanı gelmiştir. Öfkenizi size gerçekten çıkmaza sürüklemekten kim suçlanacaksa ona çevirmenin zamanıdır. Seni hasta edenlerden intikamını al. Kışkıları, polis karakollarını, kiliseleri yak! Mağazaları yağmala! Borsaları havaya uçur! Yargıç, patron, politikacı, polis ve yöneticileri vur! Fakat önce kendi zalimlerinizle başlayın.”

12.

Ertesi gün özel olarak oluşturulmuş Zengin Sanatçı için Onur Kurulu fakir sanatçının tutuklanması ve hapsedilmesi için 1.000.000'lık ödül koydu.

Ertesi gün Polis suçun failini aramaya başlamıştı.

Çeviren: Alishan Şahin

*
**

5

Vasatlığı Öldürmek

**

Halihazırda üç çeşit sanatçı vardır:

a. Başarıya ulaşmadan önce vasatlaşan sanatçılar. b. Başarıya ulaştıktan sonra vasatlaşan sanatçılar. c. Herhangi bir başarının ötesinde daima vasat olan sanatçılar. Hangisi daha iyi? Sanat üreten avukat ya da doktor ya da sanat üreten bilgisayar programcısı mı?

Bir süre önce her şey farklı idi. Kimi iyi sanatçılar ve kötü sanatçılar vardı. Çevre daha zengindi. Sadece oyuncak ayılarınızın olmaması ve aynı zamanda kötü niyetli tavus kuşları ve leş gibi kokan kirpilerinizin olması hoştur. Böyle bir durum daha umut vericidir.

Gene de hâlihazırdaki sanatçılar vasat olmaktan başka bir şey değildirler. Nasıl yani? Çok basit: Sanatçılar devamlı surette neyin iyi ve neyin kötü olduğunu anlatırlar. Ebedi hakikati onlara üç ilahi bilge söyler: Coco Chanel², Henry Kissinger³ ve Bill Gates. Doğru olan nedir? Yanlış olan nedir?

² Wikipedia bilgisi: Gabrielle "Coco" Bonheur Chanel (19 Ağustos 1883, Saumur - 10 Ocak 1971, Paris), Fransız moda tasarımcısı ve Chanel markasının kurucusu. İsmi "Time: Yüzyılın En Önemli 100 Kişisi" listesinde de geçen tek moda tasarımcısıdır.

Chanel, sadece dünya kadınlarını değil Türk askerlerini de giydirdi. 1930'lu yıllarda Atatürk, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin üniformalarını Coco Chanel'e tasarlattı. Türk Ordusu 1980'lere dek onun imzasını taşıyan üniformalar giydi. [ç.n.]

³ Henry Alfred Kissinger: Amerikalı diplomat, politikacı ve jeopolitik danışman. Richard Nixon ve Gerald Ford kükümetleri sırasında ABD Dışişleri Bakanı ve Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak görev yapmış, Yahudi Almanya göçmeni olmasına rağmen zaten yaptığı işlerden çıkaracağınız gibi kötü biridir. [ç.n.]

Aptallığında ısrar eden bir aptal bilge olur mu? Sanatçılar Kissenger'in bir dallama olduğunu söylerler fakat onu dinlemeye de giderler. Evet, aptallığında ısrar eden bir aptal bilge olur mu?

Nietzsche şöyle der: “Zirvede olan daima yalnızdır.”

Tam aksine şimdinin sanatçıları K.K.E ile (Kuratör, Koleksiyoner ve Eleştirmen) daima arkadaşlırlar. Vekiller ve eğitmenler onlara tam zamanlı eşlikçi konumundadır. Evet, peki ya zirve? Etrafta zirveden ziyade daha fazla domuzlar var gibi.

Uzlaşma, feragat, anlaşma! Bu vasatlıktır. Fakat Henry Coco Gates bize çıkış olmadığını söyler. Ve sanatçılar dinler, onu dinleyin – iyi-huylu sırtan yaratıklar.

Yumuşak ev hayvanı derileriyle korkmuş sanatçılar. Bir şeyleri kaybetmekten korkanlar. Tam olarak ne? Coco amca tarafından fırlatılan bir kemik.

Vasatlık: ne mutluluk arayışı ne de umursuzluk. Pasiflik, öngörülebilirlik, ihanet. Ne eleştiri duygusu ne de şeylerin düzenini sorgulamak için açık fikirli mücadele gerekliliği. Ne sanata dair bir umutsuzluk. Umutsuzluk? Hafta sonu sanatçıları, dağlık bir manzara karşısında, Coco amca karşısındaki profesyonel hafta içi sanatçılarından daha fazla çaresizdirler.

Peki, vasatlık probleminin çözümü nedir? Problemin çözümü problemin yok olduğunda görülür.

Bir gözcü için iyi bir slogan cümlesi: Çözülmedi ama çözündü! Nedir bunun anlamı? Sadece sıradanlığı yok et!

Balyozla onu ez!

Ve ardından: seni boktan omurgasız pislik!

Çeviren: Alişan Şahin

Sevgili değiliz Raymond Pettibon,
siktir olup gideceğiz ve yalnız öleceğiz
[Maurizio ve Enzo, Uluslararası ve Yerel İtalyan Sanatçılar]

6

Çağdaş Sanatın Şahikası

*
**

*Elveda seyahatler,
Elveda vahşiler...
Goa-goa-goa...*

Mideye indirilen bir etnoloğun son sözleri

*
**

Gemi, yolculuğunun son arşınlarını tamamlar ve yavaşça sahile yanaşır. Rehber karaya zıplar ve bağırır: “Önce kadınlar ve çocuklar!”, şakası sesli kahkahalarla karşılık bulur. Şatafatlı biçimde kolunu kadınlara uzatır, onlar da cıvıltılı bir şamatayla karaya çıkarlar. Hepsi de oradadır, Koenigler, Politiler, Bourriaudlar, Enwezorlar, Misianolar, Hartenler, Buergeller, Martinezler, Obristler, Birnbaumlar, Biesenbachlar ve diğerleri. Yola çıkmadan önce sıkı giyinmeleri tavsiye edilmiştir, fakat adamlardan bazıları şortları yeğlemiştir. Kendi baldırlarına vuruyor, sivrisineklerin hemen gözlerine kestirdiği geniş, pembe dizlerini kaşıyorlardı. Klimalı otellere yerleşecek halimiz yok! Ara sıra zahmete girmeniz, doğayla ilişki kurmanız gerekir.

“İki saat içinde tekrar ayrılıyorruz ... kafanıza mukayyet olun!”

Uganda’nın güneyindeki gizli kampa götürdüğü uluslararası eleştirmenler ve küratörlerden oluşan belki de dokuzuncu gruptur bu. Onun için rutin iş. Hazırcevaplığını niye değiştirsin ki? Her seferinde rağbet görüyor.

Ancak bu insanlar için durum epeyce farklı. Buraya gelip Büyük Ebedi Dada'yı görmek için hatırı sayılır bir para ödemişler. Ödedikleri paraya karşılık da acımasız güneşi, nehir ve ormandan harmanlanan kokuları, haşarata, cesurca fethedecekleri bu yabancı diyarın her şeyini alacaklar.

“*Nikon*'unu hazırladın mı?” – diye sorar Obrist, Burgerl'e.

“Evet, hazırladım.”

“Ne olursa olsun, kameranı açık vaziyette tut! Ana kural budur.”

Biraz ötede kampın çadırlarını görürler. Kameralar tıklanır, kuşatma başlar.

“İdi Amin Dada'nın gerçekten sağ olduğuna inanamıyorum. Sanki bir mucize!” – diye fısıldar Giancarlo Politi, Marta Kuzma'nın bacaklarına bakarken.

“Ama gerçek! Hiç olmadığı kadar sağ! Sen çok yaşa Dada!” – diye kıkırdar yaşlı olan adam, Juergen Harten.

Küçük grup muz ağaçlarıyla kaplı patika üzerinde yavaşça ilerler. Mösyö Bourriaud, Amin Dada'nın yamyamlığı ile ilgili dedikodunun son derece abartılı olduğunu ve gerçekte büyük Ugandalı sanatçının bir vejetaryen olduğunu açıklar. Tıpkı *Adolf* gibi.

“Bu kitabı okudum, yazarını hatırlamıyorum, ama fark etmez ... İşin aslı tüm Dadacılar vejetaryendi,” der Misiano gururla.

Bu allamelik saygı uyandırır.

“Rosalind Krauss niye ortalıkta görünmüyor?” – diye sorar Slovenyalı temsilci Igor Zabel.

“Krauss mu? Tam bir orospu. Yorgun olduğunu söyledi. İşin aslıysa, korktu! Evet, Amin Dada’dan korktu!” – diye cevap verir Catherine David.

Patika geniş bir bahçeden geçer. Sinyor Politi muz ağaçlarına bakar. Bir meyve yemeyi çok isterdi, lakin biraz yüksekte, atlaması gerekecek. Tereddütlü, bir anlığına Dolce & Gabbana beysbol şapkasını çıkarır ve kel kafasını siler.

“Hiç olmazsa kafan yüzülecek diye endişelenmene gerek yok!” – diye takılır Kuzma.

Muzdan vazgeçer. Pekâlâ. Herkesin keyfi yerinde. Burada patikanın sonuna gelmişler, devasa çadırların ikisinin arasındadırlar. Sanki bir eşikteymişçesine bir an dururlar. Bu yer kimsesiz, temiz, rahatsız edicidir. Ölü bir köy gibi görünür.

“Dada’nın geceleyin performanslarını gerçekleştirdiği yer burasıdır,” – der genç olan adam, Massimiliano Gioni.

Ortada siyah ve kırmızı kumaşla süslenmiş bir daragaçacı bulunur. Sıska mı sıska bir köpek taban kısmına işer, takatsizce havlar ve oradan uzaklaşır.

“Bahse girerim ara sıra insanlara işkence ettiği yer burası,” – diye fısıldar Bulgar küratör Jara Boubnova.

Mister Birnbaum ve Herr Fleck tam emin değiller, ama uzman olan onlar.

“Olabilir ...”

Fısıltılar, resimler, tatlı ürpertiler.

“Sence Amin Dada İngilizce biliyor mu?” – diye sorar Moskovalı bir eleştirmen olan Ekaterina Degot.

“İngilizce konuşmayan bir sanatçı, sanatçı değildir!” – diye haykırır Zabel.

Sarı ve yeşil, kırmızı ve mavi kuşlar çadırların tepesine tünemiş, kısa bir uyku çekiyorlar.

“Şu Dadacılar ve liderleri hiç olmazsa bir şey söyleseler, dışarı gelip bize selam falan verseler, ne bileyim,” – diye homurdanır Koenig.

Gittikçe can sıkıcı olmaya başladı, bu ağır sessizlik, ışığın ağırlığı. Neyse ki sakinler çadırlardan belirmeye başlıyor, hepsi de silahlı, haki elbiseler için kuvvetli adamlar, kamuflajlar içinde birkaç kadın, çatık kaşlarla yabancılara bakarak tembel tembel köpeklerle tahta parçaları fırlatıyorlardı. Anlaşılmaz sohbetler başlar, misafirler, her ne kadar kaçsalar da sıksa köpekleri sevmek isterler. Kibar bir Avrupalı eleman olan Hans Ulrich Obrist usanmadan tekrar edip durur: “Tamam! Günaydın! Tamam!”

Müzisyen Karlheinz Stockhausen (o da grubun içindedir) pek hoşnuttur.

“Peki, arkadaşlar, hani Amin Dada? Nerede o büyük sanatçı?”

Hakiler içindeki adamlardan birinin sırtına vurur. Velhasıl, aradaki buzlar erimiştir, Dadacılarla evdeyiz, her şey yolundadır. Elbette tam olarak beklediğimiz bu değildi, ama hemen hemen aynısı. İşte oradalar, gerçek Dadacılar. Tüfek ve tabancalar gövdelerini süsler. Evet, etkileyicidir bu.

Herkes başının çaresine bakar. Kesinlikle korkacak bir şey yoktur, fotoğraf ve başka amaçla kalabalık etmek, çatışmaya hazır görünmemek daha iyi.

Hans Ulrich Obrist, arkasında Marta Kuzma ile kampın sınırına doğru kararlılıkla ilerler. Muntazam şekilde bu ütopyacı bölgenin tamamını turlayacaktır. Dadacıların fotoğraflarını almak için iki saat harcamak pek bir

şey sayılmaz. İşe koyulmalı. Pekâlâ! Harika! Obrist, fil şeklinde bir ahşap bankta oturan kahverengi üniformalı bir şişman siyah adamı fark eder. Hepsi bu! Adam gerçekten iridir! Zaman zaman büyükçe bir pipoyu ağzına götürür; hiçbir şeyi görmüyormuş gibi duran bakışlarını değiştirmeksizin tutturur. Obrist önüne dikildiğinde dahi kılını kıpırdatmaz. Devasa başı, hafiften gri kıllarıyla büyük derin burun deliklerini açığa vurarak heybetli omuzları üstünde durur.

Hans Ulrich tam harekete geçecekken bir şey onu durdurur. Ona ne söyleyeceğim? Ona nasıl hitap edeceğim: Beyefendi? Ya da bayım? Yahut sevgili dostum? Eğer ona rahat bir şekilde hitap edersem sinirlenebilir ve tabancasına sarılabilir.

“Ne dersin? Şuradaki... şu adama nasıl hitap edersin?” – Kuzma’ya sorar.

“Adını soruver,” diye tavsiye eder Marta.

“Ha, tamam...” diye gülümseyip şansını dener: “Mmm... Adınız ne, bayım?”

Şişman adamın gözleri Obrist’in ayaklarından dizlerine doğru yol alır.

“Benim adım İdi Amin Dada.”

Obrist’in yüreği hoplar.

“Valla mı? Yani sen sahiden de Büyük Dada mısın?!”

Şişman adam yineler: “Benim adım İdi Amin Dada.”

Obrist “Ah!” diye iç çeker. – “Benim adım Hans Ulrich Obrist. Tanıştığımıza memnun oldum!”

Sessizlik.

Obrist neden sonra tekrar nefesini tutar: “Şey, size ve eserlerinize gerçekten hayranım. Faaliyetiniz şu aşırı korunaklı Avrupa-merkezli sanatçılarınkinden tamamen farklı. Siz gerçekten cüretkârsınız. Siz manzumeci değil, özgün bir şairsiniz.”

Sessizlik.

Hans Ulrich kafasının karıştığını hisseder ama belli etmemeye çalışır. Sözü ağzından emir ve istekle karışık çıkar:

“Resminizi çekebilir miyim?”

Şişman adamın bakışları Obrist’in omuzlarına iner.

“Bin Amerikan doları,” diye cevaplar.

Vay be! Bu herif paradan anlıyor. Ne kadar da pahalıymış. Ama nihayetinde bu meblağa değmez mi? Ödemeyi Avrupa’nın kültür kurumları yapacak!

“Evet, ama tabancanızla poz vermeniz gerekir. Bilirsiniz, tabancalı bir resim!”

Hans Ulrich bir tabanca tutuyormuş gibi yapar. Parası karşılığında Amin Dada’dan ne istediğini ona gösterir.

Dada meseleyi anlamış görünür.

“Tabancamla birlikte üç bin Amerikan doları,” der.

Yüce Tanrım, özgün bir Dada ne kadar kâr hırslı olabilir? Obrist’in nutku tutulur. Ama Kuzma araya girer:

“Ee, bu resmi çekecek misin?”

“Adamın ne kadar zora koştuğunu görüyorsun!”

“Resmi çek! Deutsche Bank sana bedelini öder. Viyana Sezesyonu sana bedelini öder! Ben sana bedelini öderim!”

Şişman adam hâlâ oturur vaziyette, kayıtsız ve rahat rahat tüttürmektedir.

“Pek güzel. Üç bin dolar.”

Büyük Dada tabancasını alır ve doğrudan Kuzma’ya doğrultur.

“Oh, böyle harika! Tam ihtiyacım olan şey!” diye haykırır Obrist.

Klik, klik, klik, klik... Farklı açılardan beş resim. Altıncı için hazırdır.

“Bitti.”

Sesini yükseltmeksizin bu şişman adam bir emir verdi. Hans Ulrich itaatsizlik göstermeye cüret etmez. Kendini hor görür, kendinden iğrenir... Ben, medeni bir Avrupalı, ırk eşitliğine inanmış, Avrupalı olma talihine erişemeyenlere karşı kardeşlik duygularıyla yanıp tutuşan aydın bir kişi olarak, sabık bir diktatör, tiran ve binlerce insanın katilinin elindeki lanet tabancasıyla önümde otururken söylediği daha ilk söze boyun eğiyorum. Benden üç bin dolar talep ediyor ve ben ona daha fazlasını bile verebilirdim. O sefil bir despot, pislik, ben ise “bitti” dediğinde duruyorum. Neden?

“Böyle davranması da neyin nesi? Bir ya da iki resim daha onun için ne fark eder ki?”

“Pahalı bir modele denk gelmişsin,” diye kıkırdar Kuzma.

Hans Ulrich hiç espri kaldıracak halde değildir.

“Bak! Zaten bu parayla ne yapmak istiyor ki? Bu insanlar sersefil olacaklar! İşleri bitti!”

“Belki de çadırına Lucien Freud’un bir resmini satın almak istiyordur.”

Gevezelikleri şişman adam tarafından bölünür.

“Paramı hemen şimdi istiyorum!”

Hans Ulrich cüzdanını alır.

“İşte buyurun, bayım.”

Büyük Dada kâğıt paraları uzun süre inceler, sonra cebine koyar. Oturur ve piposunu tekrar eline alır. Bu gerçekten can sıkıcı, bize en ufak bir ilgi bile göstermiyor, biz uluslararası küratörler, ünlü eleştirmenler, entelektüeller buradayız ama sanki değilmişiz gibi... Nefret: Obrist'in bu şişman kara eylemsizlik kütlesi karşısında duymaya başladığı his bu işte. Bütün bu yolu gel, hem de bunun için. Vakur bir tavır sürdürmek, cehenneme kadar yolun var deyip bu kasabı aşağılamak imkânsız. Obrist hiçbir şey için gelmiş olmak istemiyor.

“Peki, çadırının bir resmine ne dersin? Yani içinin ... Bir fotoğraf çekmek mümkün müdür?”

Kuzma onaylayarak gülümser. Görünüşe bakılırsa Obrist şehadeti seçiyor.

“Tamam. Beş bin ABD doları.”

Kuzma kükrer: “Gerçekten de mükemmel! Gerçek bir Dada!”

Şişman adam ayağa kalkar. Çadıra doğru giderler. Büyük Dada, ardından da iki uluslararası küratör.

Şaşırtıcı biçimde çadır boştur, ortada yalnızca çift kişilik büyük bir yatak vardır. Beyaz yastıklar, kırmızı bir battaniye. Başka hiçbir şey. Sessizlik.

Şişman adam “hey!” der. “Fikrimi değiştirdim. Para yok. Bu kaltağı istiyorum.”

Bu kez Obrist gülümser.

“Şaka mı yapıyorsun?”

“Hayır.”

“Ne?! Delirmiş bu! O çok daha pahalı!” diye bağırır Kuzma.

“Bu benim istek. Ben kaltakları sever.”

Büyük Dada ilk kez bir duyguyu açığa vurur; buz gibi suratı geniş bir gülümsemeyle değişkenlik gösterir.

“Bizimle kafa buluyorsun!” – Obrist soğukkanlılığını yitirir. “Geçimini böyle sağlamak kolay!”

Kuzma tereddütsüz biçimde, “Rosalind Krauss haklıydı! Dada falan değil, paranın tümüyle yoldan çıkardığı bir hırsızlar ve tecavüzcüler sürüsü bu,” der.

Arkasını döner.

O anda Büyük Dada tabancasını tekrar alır.

DAN! DAN!

DAN! DAN!

DAN! DAN!

Sarı yeşil, kırmızı mavi kuşlar kamptan nehre doğru uçarak uzaklaşırlar. Kanatları tuhaf sesler çıkarır: blumm-blumm-blumm.

Yaklaşık bir saat sonra Politiler, Bourriaudlar, Enwezorlar, Misianolar, Koenigler, Hartenler, Buergeller, Martinezler, Cameronlar, Birnbaumlar, Hasegawalar ve diğerleri geminin orada toplanırlar. Bir sürü izlenim edinmişlerdir. Rosa Martinez geri geldiklerinde sanat turistlerinin genel hissiyatını aşağı yukarı şöyle özetler: “Üç bin dolar! Buna inanabiliyor musunuz? Ellerinde makinalı tüfeklerle çıplak dans eden şu erkek ve kadınları üç dakika filme almak için! Bunlar gerçekten de kaba ve tembeller!”

Herkes gülüşür. Herkes mi? Neredeyse. Kuzma ve Obrist ortada yoktur. Ne var ki kimse farkına varmaz.

Kültür serüvencileri hâlâ müstesna Dadacı gösteriyle kendilerinden geçmiş durumdalar. Şimdi tek istedikleri, evlerine gitmek. Olağan ironik tavrıyla rehber, “Bayanlar ve baylar, korsan gemimize tekrar hoş geldiniz!” diye bağırdığında kimse bilmezlikten gelmez, kimse “Bu kadar erken mi?” demez. Herkesin cevabı: “Hadi gidelim!”

Çeviren: Kemal Özdil

*
**

Sizi havaya uçuracak bomba da bizde, sizi düzecek para pul da
[otlar arasındaki gerçek yılan]

7

Kötü Bir Sanatçının Şerefine Hüzünlü Şarkı

**

1.

Kimi sanatçılar diğerlerinden daha iyi; kimi sanatçılarsa diğerlerinden daha kötüdür. Şu anki durumda bunun bir önemi yok. Hepsi de iş yapmanın bir parçası. İş yok diye bir iş yok.

2.

Hepsini de aynı derecede dandik yapar bu. Zaten hiçbir şekilde iyi değiller. Hayatın tüm gerilimleriyle ilgili olarak en derin itibara ve etkisizliğe sürüklenmişlerdir. Ufak tefek becerileri olan, hiçbir vizyonu olmayan dar kafalı insanlardır bunlar. Zihin dünyaları *Evian* dürtüsü ve *Schweppes* hüsranı ile *Beck's* için en doğru stratejiyi seçmenin bir bileşiminden ibarettir. Hepsi de hassasiyetler, para, sanatsal “vasıflar”, bağışlar, imgeler, ikbal peşinde koşma, yeni teknolojiler, kurumsal üretim, kış yalama, kurumsal söylemler vs. ile alakadar olan küçük çaplı sanatçılardır. Marko Pelhan, Marko Lulic, Marco Vaglieri... Bu sanatçılar için eserlerinin “antikapitalist hareketin” kıymetli bir belgesi veya göçmenlere yönelik bir desteği olduğu şeklinde bir izlenim vermek hatalıdır. Bu sanatçılar için eserlerini Guy Debord, Franz Fanon yahut Mikhail Bakhtin yardımıyla açıklamak hatalıdır. Bu sanatçılar için video kayıtlarını yıkıcı bir ifşaat olarak

yutturmak hatalıdır. Bu sanatçılar için doğru olan sanatlarını Valentino'nun mobilyalarıyla birleştirmektir.

3.

Kimi “büyük sanatçılar” da söz konusudur. Bunların ise sanatın muhteşem “büyüklüğü” için şişirme reklam yapmak dışında bir şeyleri yoktur. Gerhard Richter, Ilya Kabakov, Louise Bourgeois, Jasper Johns, Bruce Nauman, Otto Muehl, Matthew Barney ve bunlar gibi başka köpürtmeler. Bunlar sanat üretimini bir ticaret ve zanaatın yanı sıra “ruhani” ve hatta “suç oluşturuç” üretkenliğe dönüştüren, eskilerin gerici sanat ideolojisine hizmet ederler. Fikirlerinin sefaleti ve hayal güçlerinin bayağılığıyla rekabet edebilen şey yalnızca tanınma ve otoriteye duydukları arzudur. Onlar dışçilerin sanat tarihinin saygın mirasçıları ve BMW tarafından kolonileştirilen kültür hazinesinin kapı bekçileridir. Nihayetinde bunlar devamlı şaheserler üretme, onları sergileme, tartışılma, yorumlanma, açıklanma ihtiyacının pençesindeki profesyonellerdir. Onlar gelecek nesillerin havlayan köpekleridir. Bu sanatçılar için eserlerinin varoluşsal olarak kamuyu aydınlatabileceğini iddia etmek hatalıdır. Bu sanatçılar için kendilerine tarihsel kırılmaların hayalpe-restleri ya da evrensel sıkıntıların sismografları süsü vermek hatalıdır. Bu sanatçılar için doğru olan çoğalmakta olan Guggenheimleri süslemektir.

4.

Kimi sanatçılar sanat sisteminin parçası değildir. Kimi sanatçılar marjinal, çeperdedir. Kimi sanatçılarsa sanat dünyasından ve “büyük dünyadan” korkar. Bunlar gerçeklerden kaçanlardır, kendilerini soyutlayanlardır. Bunlar ayrıca küçük çaplı sanatçılardır ama gerçekler-

den kopuk, işlevsizdirler. Bunlar korkaktır. Bunlar toplumdan bezmiştir ama kendi fırça darbeleri konusunda coşkundurlar. Ayrıca hassasiyetler, sanatsal “vasıflar”, imgeler, medya, objeler, “kendini ifade” vs. ile de ilgilidirler. Hiçbir şekilde yozlaşma şansı bulamazlar. C.C.C. kumpanyasında yer almazlar. Eserlerini sadece arada sırada satışa çıkarırlar. Suçsuzmuş gibi yaparlar. Fakat hiçbir sanatçı suçsuz değildir. Hiçbir sanatçı masum değildir.

5.

Dolayısıyla, güncel sanat ve kültür söz konusu olunca küçük çaplı sanatçılar, “büyük sanatçılar”, gerçeklerden kopuk sanatçılar, bazı karikatürcüler, fotoğrafçılar, yönetmenler, dansçılar, dövmeciler vs. vardır. Gel gör ki şimdi yöneticiler bunların hepsini birbirine karıştırmak – belirli sanat eserlerinin eldeki son meydan okuyan anlamını etkisiz hale getirmenin yanı sıra birey olarak sanatçıları sonunda evcilleştirmek– niyetindeler. Bu yüzden Crumb’ı⁴ Ludwig Müzesi’ne koydular, bu yüzden Jack Smith’i ölümünden sonra meşhur ettiler. Her insan için bireysel yolculuğunu sürdürmek ve iyileştirmek ne kadar elzem ise, iktidar için tüm bireysel yolculukları silip atmak ve herkesi kurumsal ölüme doğru sürüklemek de o kadar gereklidir. Sanatçıların yaptığı patronların bu projesine yardımcı olmaktan ibarettir.

6.

Gerçek anlamda tüm bunlardan farklı olan ise kasten kötü olan bir sanatçıdır. Harbiden kötü olmak isteyen bir sanatçı hayal edebiliyor musunuz? Sanat dünyasının ko-

⁴□ *Robert Crumb*: ABD’li bir karikatürist ve müzisyen – ç.n.

ruması altında olmayı geri çeviren bir sanatçı hayal edebiliyor musunuz? “Büyük” olmayı reddeden bir sanatçı hayal edebiliyor musunuz? Güncel sanatın durumunun koşullarına karşı mücadele eden bir sanatçı hayal edebiliyor musunuz? Sanat dünyasının gözünde bu kişi tam bir morondur. *Gerçek manada kötü bir sanatçıdır.* Eleştirmenler onu beceriksiz, eski kafalı, taşralı, aptal diye tarif eder. Küratörlerin düşüncesine göre gülünç, derdini anlatamayan, şiddet eğilimli, faşist, olgunlaşmamıştır. Koleksiyoncular için hiçbir şekilde yatırım yapmaya değmez.

Gelelim, kendi gözünde dahi kötü bir sanatçıdır. Neden? Çünkü hâlâ sanatçı olduğunun farkındadır. Bu da demektir ki kendini boktan faaliyetlerle sınırlar. Sanat sistemine karşı mücadele eder ama hiçbir şekilde yeterli değildir bu. Szeemann’a saldırır, ama Szeemann da kimdir? Sadece başka bir balon. Zaten sönüp gitmiştir de.

7.

Kötü sanatçı kültürün sınırları içinde hareket eder. Sorun da budur, eksik olan budur – genel bir mücadelenin eksikliği. Fiilen kötü sanatçı her zaman eksiklikle baş etmektedir – azmin eksikliği, bütünlüğün eksikliği, neşenin eksikliği, yaratıcılığın eksikliği, meydan okumanın eksikliği. Ancak sanat sisteminin yasası tüm kendi eksikliklerini, tüm kusurlarını, tüm acizliğini saklayacağı, örteceği, çerçeveleyeceği zaman kötü sanatçı bu eksikliği sergiler, en önemlisi de ondan mustarıptır.

8.

Kötü sanatçı şöyle düşünecektir: “Sanat nedir? Bunu yeteri kadar sık, yeteri kadar düzenli söyleyince yalan kendini kabul ettirir. *Sanat, sanat, sanat...* Sanat gündüz

kâbuslarımızın –kolektif bilinçaltımızın– büyük ve tamamlayıcı bir parçasını oluşturur. Nasıl ki modern insan ritüelizmi ve sembolizmi günlük hayatına katmaya mecbursa, sanatı da o şekilde deneyimlemelidir. Medya sanat kavramına o kadar bayılır ki sözcüğün en ufak imasıyla bile havalara uçar. Ünlülerin ölüm ilanları gibi, sanat ruhumuzun en gizli ve bulanık köşesiyle, güzelliğin ve ölümün sansasyonelliğiyle ilgilenir. Tüm ahmaklar sanatı beklerler. Beklerler. Hayranlar maçın başlamasını beklerler. Sonra da tatmin olmadıkları için birbirlerine girerler, çünkü bir şeyler yanlıştır. Martha Rosler geleceğin Louvre’unu beklemektedir. Sessizce, sabırla, akıllıca bekler. Maggots iddia eder: ‘Şu ana dek hiçbir asi sanatkârın bir sanat kalesini yerle bir ettiği görülmemiştir; hiçbir ikonoklast şu ana dek Mona Lisa’yı eline geçirmemiştir.’ Beklerler. Beklerler. Ahmaklar kulaklarını dört açmışlardır. Sanat var olması gereken bir canavardır çünkü var olmadığı kanıtlanamaz. Sanat patronların genel ahlakı kışkırtmak için kullanabilecekleri son araçtır. Böylece ‘müstehcenlik’ ve ‘pornografi’ ile mücadele eden sağcı kampanyalar yürütenlerce istismar edilir. Tanıtım peşinde koşan bürokratlar ve fon arayan yöneticiler için bir araçtır bu – işlerini zorunlu kılan bir yüceltme. Halkın sevmesi ve arzulaması gereken şeydir. Öte yanda ‘suç işleyen’ için kaygan zeminin bir sonraki zorunlu basamağıdır – tıpkı marihuana içen herkesin eroin bağımlısına dönüşecek olması gibi; bira içen herkesin sert içkilere yönelecek olması gibi; porno izleyen herkesin kanlı bir seks âlemine tevessül edecek olması gibi. Beklerler, beklerler. Sanat patronların genel ahlakı kışkırtmak için kullanabilecekleri son araçtır. Sanat gibi bir şey hiçbir şekilde herhangi bir mekânda, özgürlüğün izini bıraktığı hiçbir yerde bulunmamasına rağmen, medya bu yalanı bir vakıa ve temenni olarak büyütmeye ve desteklemeye devam eder. Belki de böyle yapmakla

–artan parasal değerini tekrarlayarak ve devasa yeni pazarlar kurarak– bir gün sanatı bütün dünyadaki en büyük ticari hakikate dönüştürmekte başarılı olacaktır.”

Kötü sanatçının düşünceleri bu şekildedir.

9.

Ne var ki kötü sanatçının saldırganlığı bazen daha büyük sonuçlar yaratacak şekilde patlar. Kendine sorduğu en yakıcı *soru* şudur: Nasıl oluyor da sanatçılar sanat sistemine ve genel anlamda Sistem’e itaat ediyor, itaat etmekle de kalmayıp ona hizmet ediyor ve hizmet etmekle de kalmayıp hizmet etmek istiyorlar? *Ne kadar tatsız!*

Bu soru kötü sanatçının somut tarihsel durumuna indirgenemez. Böylesine yıkıcı bir soruyu formüle etme olasılığının ta kendisi, basitçe ama cesurca belirli bir sanat kavramını ve onun tarihini yansıtır: bir özgürleşme aracı olarak sanat. Kuşkusuz bu kavramın arkasında, sanat kitaplarında bulunması pek de zor sayılmayacak bir parça gelenek vardır. Ama ne ilginçtir ki bu gelenek çağdaş sanatçıların zihinlerinden tümüyle silinmiştir. Bu yüzden kötü sanatçı bu soruyu sormakla güncel tarihin dışına kaymış olur. Bunun anlamı da yine harbiden bir kötü sanatçı haline gelmesidir – bir anakronizm.

Oysa tarihin dışına kayarak mutlu mesut keşfettiği şey, sanatçının Sistem’e hizmet etmek istediği toplumun tam da geçici ve tarihsel olduğu, ebedi olmadığı ve her zaman var olmadığı ve her zaman var olmayacağıdır. Üstelik yasaya yönelik aşkın –özgürlük korkusunun– sanatçıları Çirkinlik’in suç ortakları haline getirdiğini fark eder: Sistem’e itaat gerçek yaratıcılığı dışlar.

Kötü sanatçının mantığı açısından ne anlama gelir bu? Bu topluma saldırıp onu yok etmenin ve kendini özgürleştirmenin mümkün –ve zorunlu olduğu– anlamına gelir. Sanatın tek görevi budur.

10.

Gelgelelim, kötü sanatçı sanatçı olarak kaldığı sürece, sanatına bağlı kaldığı sürece, kültürde normalleşme gerçək bir tehlike altında değildir. Kötü bir sanatçının sanatçı olmasının yarattığı nahoş durum, onun kültüre dönük süregiden beğenisi –kültürde ister başarısızlık isterse yıkmak için olsun– onu tavizsiz bir başkaldırıdan, kendini ve dünyayı hakiki anlamda dönüştürmekten alı-koyar. Aynı zamanda kötü sanatçının başarısızlığı kafaya takması, tarih Deutsche Bank ve MoMA⁵ tarafından tekelleştirildiği zaman içgüdüsel olarak tarihin reddinden ileri gelir. “Serbest girişim” adına özgürlüğe dayatılan bu duraklama karşısında, tüm ilerici solcu zırvalarla bağı kopmuş berrak ama yalnız başına bir zihnin, tarihsel bilinci bir boşluğun bilinci olarak ve her tür bireysel tarihin tam bir yadsıması olarak kavraması anlaşılabilir bir şey. Bu durumda başarısızlığı vurgulamak dürüstlüktür.

11.

Bununla birlikte başarısızlığa bağlı kalmamak gerekir. Kötü sanatçının rolü boşa çıkarılmalıdır. Bunun eğer’i, ama’sı maması yoktur: Kötü bir sanatçının doğrudan bir tehlike haline gelmesi için sanatçı olmaktan çıkması lazım.

*Parayı bastırıp seçimini yaptığın yerde,
ne seçersen seç değersizdir.*

Çeviren: Kemal Özdil

⁵ MoMA – The Museum of Modern Art (Modern Sanat Müzesi): New York’ta bir müze. [ç.n.]

Hız. İsa'ya su aygırlarını kazanlarında kaynattığı için
"teşekkür" ettiğini söyle
[Ohh.. Mersi..]

8

Bir Sanatçının Saplantısı

**

Otuzlarında başarılı bir sanatçı olan Mattin, dudaklarında memnuniyetini gösteren bir gülümsemeyle otel odasından çıkarken, kapısındaki küçük posterini okumak için geriye doğru ufak bir adım attı:

Siz sıcacık otel odalarınızda kalırken

Yoldaşlarım lanet hapishane hücrelerinde çürüyor.

Sanatçılara ölüm!

Yaşasın Anarşi!

Yüzündeki gülümseme hemen kayboldu, ama yerleri parlatmakta olan temizlikçi fısıldadı: “Bu deli saçmasını kapıdan çıkaracağım.”

Mattin sokaklara dalar. Güçleriyle ihtişamlı görünen görev başındaki iki polis memuruna gözü ilişince sakın gülümsemesi geri geldi. Gözlerini bir yandaki duvara yapıştırılmış çıkartmaya dikmiş halde, onlarla aynı anda durdu:

Polisler ve sanatçılar patronların köpekleridir.

Bu sefil sülalenin hepsine ölüm!

Yaşasın Anarşi!

Polisler çıkartmayı yerinden kazımak için tırnaklarını kullandılar ve Mattin kafası karışmış halde oradan ayrıldı. Ardından yakınlarda bir banka gördü ve iyi ruh hali geri geldi. Biraz para çekmek istediğini hatırladı. Ne var ki para makinesi bozuktu. Ekrana bir kâğıt parça yapıştırılmıştı:

***Sermaye her türden haydutların çalıp biriktirdiği
Yoğun çalışmanın ürünüdür***

Bunların hepsini ortadan kaldırın! Yaşasın Anarşi!

Mattin kaşlarını çattı ve hemen uzaklaştı. “Tanrım! Anarşist budalalar!” Neyse ki caddeler iyi giyimli adamlarla ve çekici kadınlarla doluydu. Bu da onu sakinleştirdi.

Kısa süre sonra Z bulvarının köşesindeki büyük bir bilgisayar dükkânı gözüne ilişti. Üstteki güvenlik kamerası derin kara gözlerini ona dikmişti. Sanatçı, teknolojinin muhteşem diyarında koruma altında, yine güvenli ve medeni bir bölgede olduğunu hissetti.

Dükkâna girmeye karar verdi. Tam o anda kelebeklerin uçuşu gibi havadan birkaç bildiri süzüldü. Şaşkın şaşkın okumaya başladı:

Teknoloji herkesi uyuşuk zombilere çevirir!

Bütün bu saçmalığı imha edin!

Yaşasın Anarşi!

Mattin kaygılandı. “Birileri benim peşimde,” diye düşündü. “Hiç eğlenceli bir oyun değil.”

Bir kafenin önünde dikiliyordu ve bir kapuçino almaya karar verdi. Masada ise başka bir el ilanı duruyordu:

Hadi tıkmaya devam et, göt herif, zenginleri yiyeceğimiz gün yakındır. Yamyamların günü, isyan günü!

Yaşasın Anarşi!

Dudak büktü, ama bu sefer kahve söylemedi.

Kalkıp birlikte çalıştığı ünlü galerinin olduğu muhite, X sokağının köşesine doğru hızla yöneldi. Geniş ön cam korkunç bir grafiti ile kaplıydı:

Kültürel mekânların hepsi kokuşmuşluğun okullarındır!

Yıkım sanatını uygulayın!

Yaşasın Anarşi!

Kafasını iki yana salladı ve hemen uzaklaştı. “Öf, ne günmüş be!” Değişiklik olsun diye kız arkadaşını aramayı düşündü. Cep telefonunu eline alınca şu mesajı okudu:

Kültürel pisliklerin lüksü milyonların sefaletiyle ödenir!

Süslü böceklerin hepsini ezin!

Yaşasın Anarşi!

Bu “Yaşasın Anarşi” ve tüm kaba iddiaları, hepsi de etrafında fır dönüyordu. Mattin panikledi.

Sonunda en yakındaki karakola şikâyet etmeye karar verdi. Polislerin kapısını açtığında siyah giyinmiş biri onu iterek öfkeyle bağırdı:

Bu senin son hatandı, sanatçı bozuntusu!

Yaşasın Anarşi!

Sonra da sanatçıyı bir düzine polisle birlikte yerle bir eden devasa bir patlama oldu.

Çeviren: Kemal Özdil

9

Yıkım Sanatı: Patronların Tepelerinde Dans

*

*Sadece şiddetten bahsetmiyorum;
bu benim cevherim, her günkü kaderim;
yaşamaya mecbur edildiğim koşullar.*

*Ama ben bu cevheri
şahsi olağanüstü seçimim yapmak istiyorum.*

Siste Bir Ses

Taşkınlık güzelliştir.

Tuvalet Duvarı

*Bunda umut vadeden, ah kardeşlerim! hiçbir şey
yok;*

Hem zaten – umut saçmalıktır.

Yitik Bir Şarkı Yazarı

*

Entelijensiya arasında epeyce bir şiddet korkusu söz konusudur. Aydın kültür ammesi genelde şiddet konusuna kafa yorar ama kendini şiddet eğilimli karakter ve davranıştan uzak tutmayı yeğler. Gelgelelim bazen büyük entelektüel otoriteler karılarını öldürürler. Hayvanat bahçelerinde de zaman zaman şiddet patlamaları yaşanır. Tüm filozofların katile dönüştüklerini hayal edebilir misiniz? Tüm vahşi hayvanların kafeslerinden kaçtıklarını aklınıza getirebilir misiniz? Bu olasılıklardan korkar mısınız?

Bırakın entelijensiya tüm düşünceleri ve korkularıyla beraber geberip gitsinler. Korkunç acılar içinde aheste aheste kıvrınmayı hak ediyorlar, çünkü kodese tıklmış, özgürlüğe aç yaratıkların tutkulu fevri şiddetiyle iktidar-dakilerin soğuk sistematik şiddeti arasındaki ayrımı bulandıranlar onlar.

1.

Kimi insanlar de Sade'dan önce bile toplumsal denetimin şiddete eşdeğer olduğunu biliyorlardı. Devlet ve kurumları bireyleri toplumsallaştırmak için –onları toplum için kullanışlı kaynaklara dönüştürmek için– rasyonelleştirilmiş şiddet sistemleri imal ederler. Askerlik, polis ve ceza infaz sistemi gibi bu sistemlerden bazıları, bunların şiddetinin aleni kabalığı yüzünden hâlâ ayrı ayrı görülebilmektedir. Oysa aslında –ister demirden ister pamuktan olsun– tüm kurumsal uzuvlar kesinlikle iç içe geçmiş ve her yeri kuşatmış durumdadır. Tek bir bütünlük gibi davranırlar – bu bütünlük de toplumdur. Bu da sistematik şiddettir.

Her bir kentin sokaklarında ve kamusal mekânlarındaki insanları bir düşünün. Yabancılar arasında tikslenme ve düşmanca bakışlar hatırlıyor musunuz? Sözde arkadaşlar arasında suçlulukla suçlamanın yer değiştirdiği sözlü fikir atışmaları duydunuz mu? İhtiyarların parktaki banklara düşmanca bakışlarına dikkat ettiniz mi? Kadın garsonların, tezgâhtarların ve temizlikçilerin kibar tebesümeleri ardında gizli olan nefret ifadesini fark ettiniz mi? Rasyonelleştirilmiş bastırılmış şiddetin en incelikli ve yaygın biçimidir bu; herkes birbirine karşı korku ve hüsrân duymaktadır.

Sistematik şiddet günümüzde en çok altta yatan sürekli bir tehdit şeklinde kendini gösterir – mutata, hatta sıkıcı bir gündelik terörizm. Bizi ceza ve yoksullukla

tehdit eden üstlerin işaretleri ve buyrukları; “korumak ve hizmet etmek” için (*tabii canım!?!)* hazır bulunan silahlı, üniformalı haydutlar; savaşlar, işkence, seri katiller ve sokak çeteleri hakkındaki onca manşetler, hepsi de korkmamıza ve kendi şiddet dolu tutkularımızı bastırmamıza sebep olan rutine dönüşmüş, önceden imal edilmiş bir şiddet atmosferine gömer bizi.

Ve siz, sözde direnen sanatçılar, ılımlı bir devrim mi hayal ediyorsunuz? Yoksa bu eski moda sözcüğü –devrim– lüğatinizden ve belleğinizden tek kalemde silip atınız mı? “Yıkıcı pratikleri”, “ihlal etmeyi”, “otonom alanları” mı tercih ediyorsunuz? Ütopya hakkındaki panel gevezeliklerini mi tercih ediyorsunuz? Siber-şiddeti kuramsallaştırmak mı istiyorsunuz? Sonunda vahşiliğini, öfkenizi, patlamaya hazır oluşunu, hoşgörüsüzlüğünü öldürdünüz mü?

Aynen öyle.

Etrafımızı saran sistematik toplumsal şiddetin ışığında, insanların tüm şiddeti, belirgin ilişkilene davranışları veya biçimleri yerine tek başına, yekpare bir varlık olarak görme konusunda yanıltılıyorlar. Toplumun ürettiği şiddet sistemi, kendini sürekli kılacak şekilde hareket eden ve bu arada herkesi sersemleten yekpare bir bütüne dönüşür dönüşmesine.

Bütünsel şiddet sistemine tepki olarak, *pasifizm patolojisi* gelişir. Toplumsal kategorilerin ötesini göremez haldeki pasifist, şiddet meselesini yekpare bir sistem olarak şiddeti kabul etmek ile şiddeti topyekûn reddetmek arasındaki ahlaki/entelektüel seçeneğe indirgeyerek sahte bir dikotomi yaratır. Gelgelelim bu seçenek yalnızca değersiz soyutlamalar düzeyinde varlık gösterir. Nihai hedefi olarak mutlak toplumsal barışı talep eden bir ideolojidir pasifizm. Böylesi bir barış şiddetin tekil

yansımalarını yaratan kişisel tutkuların tümünden bastırılmasını gerektirecektir – ve bu da topyekûn toplumsal denetimi gerektirir. Peki, sen pasifist, mükemmel barışını sürdürmeyi nasıl planlıyorsun? Polis yardımıyla mı, gardiyanlarla mı, terapistler, psikiyatrlar, sosyal hizmet uzmanları, casuslar, gözetleme sistemleriyle mi? Yoksa medyanın sürekli pasifist propagandasıyla mı? Yoksa aydınlatıcı tartışmalarla mı? Yoksa ahlakçı baskıyla mı? Yoksa tüm bu saçmalıkların bir bileşimiyle mi?

Rasyonelleştirilmiş şiddet sistemi (ve onun karşılığı olan pasifizm) farklı direniş biçimlerini harekete geçirir. Kimi zaman öfkeli bireylerin çılgın patlamaları şeklini alır. Elinde çekiciyle Downing Caddesi'ne gelip başbakanın ofisini parçalamaya çalışan adamı *Daily Telegraph* ya da *The Sun*'da okudunuz mu? Bu tür vakalar zaman zaman gerçekleşir. Sonra da sistem bunları kendi baskıcı aparatının onarımı için gerekçeler şeklinde manipüle eder.

Oysa çaresiz ve irrasyonel eylemler şeklinde otoriteyi yadsımak değil sadece, ama bilinçli şekilde isyankâr olan şiddetin farklı formları da söz konusudur.

2.

Yaşamını kendin için yaratmak üzere özgürlük için savaşmak istiyorsan hem pasifizmi hem de sistematik şiddeti reddetmek zorundasın, çünkü bu tercih senin isyanını toplumsallaştırmaya dönük bir teşebbüstür. Bunun yerine kendi seçeneklerini ortaya koyarak oyunbaz ve tutkulu eylemler ve ilişkiler geliştirmelisin. Bu eylemler bazen yoğun ve acımasız şiddetin damgasını taşıyabilir, bazen de derin bir hassasiyetin.

Sistemleştirilmemiş, tutkulu, oyunbaz şiddet rasyonelleştirilmiş şiddetin harikulade bir reddidir. Şiddet

dolu oyun hayvanlarla çocuklar arasında oldukça yaygındır. Oyun arkadaşıyla kovalamaca, güreş ve saldırma, eşyaları kırıp dökme, hepsi de kuraldan azade oyunun parçasıdır. Bilinçli asi de bu şekilde oynar, ama gerçek hedeflerle ve gerçek bir hasar vermek amacıyla. *Yıkım sanatı* işte budur.

Sanat hakkında bildiğin her şeyi unut. Tüm kültürel kesinliklerin üstüne tükür! Arşivlere, müzelere ve biennallere saldır! Bunlar sistematik şiddetin mekânlarıdır. Bunlar geri kazanma araçlarıdır. Size sanatın ideolojisini dayatırlar. Gerçek sanat ise tüm bu engellerin yıkımıdır. Gerçek sanat tehlikeli bir oyundur.

Bu yüzden günümüz toplumundaki acımasız oyunun hedefleri esasen kurumlar, metalar, toplumsal roller, kültür ikonlarıdır. Devlet ve sermayenin insan temsilcileri, kültürel kurumların memurları da hedef olabilirler – bilhassa birinin arzu ettiği hayatı yaratma özgürlüğüne doğrudan tehdit oluşturduklarında.

Peki, yıkımın *sanatı* üstünde durmamızın sebebi nedir? Buna neden sanat diyoruz? Cevabı basit: Çünkü hiçbir zaman bireysel başkaldırı sadece hayatta kalma meselesi olmamıştır. Kendi başına düşünüldüğünde hayatta kalmak, en iyi şekilde statükonun veya onun reforma tabi tutulmasının kabulüyle sağlanabilir. Bunun aksine başkaldırı, aynı anda hem temel bir ihtiyaç hem de büyük bir lükstür, tıpkı sanat veya felsefe gibi. Neden temel ihtiyaçtır? Çünkü gastronomik, erotik, entelektüel ve estetik gereksinimlerle birlikte zulme boyun eğmemek de temel insani ihtiyaçlardandır. Peki, lüks olması neden? Çünkü toplum özgürlüğe yönelik bireysel mücadele kadar güzelliğe ve hazzaya yönelik samimi arayışı da yok sayar. Çizgiyi aştıklarında, kurallara karşı çıktıklarında her

ikisi de son derece risklidir. Ayaklanma özgür ruhlu bireylerin topluma karşı kavgacı, tehlikeli, oyunbaz ve coşkun saldırısıdır. Yıkım sanatı budur işte.

Bu gözü pek sanat, sanatçının güvenli toplumsal rolüne hiç yer bırakmaz (aynı şekilde diğer toplumsal olarak tanımlanmış roller için de: devrimci, entelektüel, işçi vb.). Yıkım sanatı profesyonel sanat idarecilerinden onay bulamaz. Bundan korkuyor musun? Eğer öyleyse, o zaman egemen kavramların kölesinden başka bir şey değilsin. Ama unutma: Hakiki sanat, otoritelerin zevki için *a priori* kabul edilemezdir. “Uzmanlara” ne demeli? Onların hiçbir kriterleri yoktur. Sinema? Video? Resim? Enstalasyon sanatı? Performans? Rock’n’Roll? Tekno? Deneysel müzik? Batsın bu teamüller! Bizim gündemimiz şudur: ihtiyaçları bakımından fakir ama ruhu bakımından ölçsüz sanat. Dahası: *Silahlı sanat!*

Birilerinin dediği gibi: Patronların yıkımı metaların yıkımı demektir, metaların yıkımı da patronların yıkımı demektir.

Yıkım sanatı toplumsal normallığe saldırmanın gerekliliğini ve aciliyetini ortaya koyar. Etrafımızdaki her şey sessiz ve sakin, yani ölüdür. Derken televizyonda Bağdat caddelerinde ölü bedenler görürüz. Yine ölüm. İktidarın dayattığı dünyanın iki suretidir bunlar: ölü (death) ve ölüm (death). Lanet bir madalyonun iki yüzü. Hayatımızın, yani öfkemizin, tahammülsüzlüğümüzün, vahşiliğimizin, neşemizin yardımıyla bunu yerle bir etmeliyiz. İçinde yaşadığımız dünyayı ancak başkaldırı ve oyunbaz yıkımla özgürleştirebiliriz. Yıkım sanatı yeni fikirler, yeni bir diyalog, hakiki bir varoluş için yer ve zaman yaratmak demektir.

Özgürlüğe varması muhtemel herhangi bir yola girmekte özgür değiliz, doğru yolu bulmak için kendimizi

zorlamak mecburiyetindeyiz. Özgürlük bizden önce var olan bir şey değildir; hoşgörüsüzlükten, yanılsamalardan, korkulardan, aptallıktan, otorite ve mülkiyetten kendimizi özgür kılmamız için, günden güne ulaşmamız gereken bir amaçtır. Sadece ölçsüz, şiddetli, yıkıcı ve aynı zamanda akıllı bir yol özgürlüğe götürür. Hiçbir utanç olmadan, hiçbir zaman gevşemeden, zihni ve dik-kati diri tutarak, gözünü açarak, hiçbir bilinmezin olmadığı ve kafa karıştıran bulutların dağıldığı bir durum olarak bu yol takip edilmelidir. Önceliklerinizi bilerek, dos-doğru olmayı temel alarak, yıkım sanatını en geniş manasıyla icra ederek, berrak bir düşünmeyle, toplumsal standartları toptan reddederek, tekil sapmaların üstesinden gelerek hayatın gerçek neşesini görürsünüz. Bilgelik vardır, mantık vardır, yaşam vardır, yıkım sanatı vardır.

3.

İsyanın oyunbaz şiddeti pişmanlık falan tanımaz. Pişmanlık darbelerin gücünü zayıflatır ve bizi ihtiyatlı ve çekingen yapar. Ancak pişmanlık sadece şiddet ahlaki bir sorunmuş gibi ele alındığında gündeme gelir; arzularını yaşamak uğruna özgürlükleri için savaşılan asiler açısından, yıkım sanatını icra eden bireyler açısından ahlak, toplumsal denetimin yalnızca başka bir yüzüdür. Asinin şiddeti nerede kendini oyunbaz şekilde göstermişse, pişmanlık absürt görünür. Sokak isyanlarında ve kendiliğinden kalkışmalarda –ayrıca vandalizm eylemlerinde– bir bayram havası kendini gösterir gibidir. Bunca zamandır bastırılmış şiddetli tutkuların serbest kalışında yoğun bir neşe, hatta coşkunluk vardır. Her Allah'ın günü deneyimlediğimiz şekliyle toplumun kafasını parçalamak olağanüstü bir hazzır. Ayaklanmanın şen isyankâr şiddeti ve bireysel kurtuluş içinde geçip gitmiş olana geriye dönük bir şekilde bakamayız. Tümüyle burada ve şimdi

yaşıyoruz. Dolayısıyla neşenin zirvesinde onun sınırlarını da görürüz: Pişmanlığı olmayanın tarihi de yoktur. Tarih, kişinin yapmış olabilecekleri karşısında yapmış olduklarına geriye dönük bir bakıştır; aradaki fark ise hep gelecekte kaçınılması gereken hataların can sıkıcı bir listesidir.

Dolayısıyla, bu ölü sevicilik meşgalesine kendini kaptırmak yerine hayatlarını düzenlemeyi hedef alan her şeye karşı başkaldırının ezeli şimdiki zamanında yıkıcı tutkuyla dolu kendi hayatlarını geliştirmeyi yeğleyenlerin de bir geleceği olamaz. Bizi boğan kültür, azar azar mantığında bir perspektif sunarak bu gelecekte yoksunluğu olumsuz bir şey olarak görür. Günümüz dünyası tümüyle bu tür bir konfor ideolojisine dayanır. Ateş sadece *şimdiki zamanı dolu dolu* deneyimlemek için parmaklarını yakmaktan korkmayan bir avuç insana ulaşır. Bununla birlikte isyankâr bir bireyin bakış açısından, dolambaçsız insan aklının bakış açısından bakınca, “şimdiki zaman” (aşırı kısa süre) ya da “gelecek zaman” (aşırı uzun süre) gibi şeyler hepten peşin hükümlü izleklerdir. Temel olan şey çabadır.

Patronların tepesine tepesine bindiğinde şiddet dolu tutkunuza güvenin. Yıkım sanatıdır bu. Doğrudan ve akıllıdır. Ama bu akıl, saatçilerin aklına karşıttır. Hiçbir koşulda kendini sürdürebilir değildir, çünkü şahsi ve geçicidir; şiddetli, tutkulu dışavurumu içinde kendini tamamen tüketir. Yıkım sanatı kasaplar için faydacı bir strateji değil, isyankâr bireyler için özgürleştirici eylemlerdir.

Tek kelimeyle, yıkım sanatı her türlü dışarıdan hukuka karşı doğrudan saldırıdır. Her özgür birey ve onun meydana getirdiği özgür oluşum, her türlü üstünlüğü ve dışsal iktidarı dışlayan kendi hukukunun sınırları içinde

kalmak ister. Bu yüzden de yıkım sanatı Devlet'in, partinin, liderin, evrensel hakikatin, önceden imal edilmiş kimliğin, her türlü bağımlılığın reddidir. Özgür olmak için özgürlüğünü savunacak ve teminat altına alacak bir otorite olması gerektiğine ancak embesiller inanır. Tam aksine: Otoritenin (iktisadi, siyasal ve kültürel) etkin reddi ve ona yönelik saldırı özgür varoluşun tam kalbindedir.

O halde ileri, ey okur! Acele et! Gül demetleri ve bok kovalarıyla, şemsiyeler ve Molotof kokteylleriyle, tabanca ve salyalarla, dişlerin arasında bir bıçak ve keskin bir zekâyla, sprej tenekeleri ve kaldırım taşlarıyla, aşk ve nefretle, *bütün asi bilgiyle*, yıkım sanatını icra et, topluma savaş aç!

Acele et, ey okur! Gayret göstermek için davran! Sannattan anlayan uzmanların, düzenden anlayan polislerin, hukuktan anlayan yargıçların, paradan anlayan iş adamlarının, senin için neyin iyi olduğunu anlayan politikacıların rahatını kaçırmak için davran. Hepsine birden saldırmak için davran! Oyuna geç kalma!

Bin yıllık saldırılar, bin yıllık ayaklanmalar! Senin için dileğimiz budur, ey okur! “Gerçekdışı” mı geliyor? Ha-ha-ha! Göstermelik mi geliyor? Evet, korkarız öyle. Saldırıya geçmeye karar verirsen, kuşatma altındaki son kişinin demektir. Yitip giden neslin bir parçasısın... Ölümcül bir gölge her yana düşmekte... Etrafın sarıldı... Ya sonrası? Otoriteye yönelen son azgın saldırı patronlar ve onların talimli pislikleri tarafından mağlup edildiğinde insanlar belki de daha iyi hissedecekler. Belki de insanlar bir kez bile uyanmadıkları bir uykuya dalacaklar... Böylece hallerinden memnun polisler durmadan arınmış boş mahallelerin bekçiliğini yapacak, mutlu sa-

natçılar emniyetli derli toplu müzelerde gezinecek, gülümseyen iş adamları dağ gibi paralarını sayacak ve alımlı zombiler de güvenli klimalı dükkânlarda tam gün alışveriş yapacaklar... Her yerde bir ahenk.

Çeviren: Kemal Özdil

*
**

“Etin tüm biçimlerini” siktir et, hadi yeni savaşa atla
[hareket ettir, hareket ettir... bu benim işim]

10

Sıradaki Sanat Devrimi

*

1.

Sanatta göreceğimiz bir sonraki devrim o bilindik, eski, yegâne devrim olacaktır.

Her sanat devrimi, sanatı iktidar-ürünü-olarak-sanattan iktidara-karşı-silah-olarak-sanata dönüştürür.

İktidara-karşı-silah-olarak-sanat yıkım sanatı demektir.

Yıkılacak olan nedir?

Sizi hasta ve zayıf düşüren her şey.

Sanattaki yegâne, ebedi, kalıcı devrim, ister sanatta ister başka yerde olsun, daima her türlü otoritenin reddi olmuştur.

Yıkım sanatı sanatın kendisi kadar eskidir, hatta daha da eskidir. Hakiki sanatçı ister gizlice ister açıkça, her zaman ilan etmese de yıkım sanatını her daim icra etmiştir.

Yıkım sanatı bir savaş çılgılığı, uzlaşmaz reddiye, ısrarlı saldırı, ihtiyatsız direniş, yoğun hücum, kararlı uyuşmazlık, şiddetli müdahaledir.

2.

Silah-olarak-sanat ne demektir?

Bir tüfek tablosu devrimci olabilir mi? Banka soygunu hakkında bir film otoriteye saldırı olabilir mi?

Hayır.

Bir tüfek tablosu bir elma tablosuyla aynıdır. Bir banka soygunu hakkındaki film porno ile aynı şeydir.

Silah-olarak-sanat gerçek bir soygundur. Yıkım sanatı gerçek sekstir – yani otoriteye karşı fiziksel, doğrudan bir saldırı.

Kendimizi kaybettiğimizde bizi bulan otoritedir. Otorite bizi yüreğimizin yetmediği yerde yakalar. Bu sebeple: Sizi yutmadan önce otoriteyi yok edin. Otoriteyi yok etmeye yüreğiniz olsun.

Silah-olarak-sanat otoriteyi hedef almış bir taş yahut kurşun, çatal, bakış, söz ya da yumruk olabilir. En iyisi, her köleciyi hedef alan bunların hepsinin bir birleşimidir.

Silah-olarak-sanat palavra filozofları, papazlar, politikacılar, profesörler, vatanperverler, paşazade taşralılar, palazlananlar, parasına güvenenler, pısrık şairler, pisboğaz psikiyatrlar, piyasacı pezevenkler, pasifize emekliler, patronlar, plütokratlar, parasız pulsuz pürtenler, pisletmeyi zevk edinenler, padişah piyonları, palavracılar, pıtış pususundaki ressamalar, panikleyen pısrıklar⁶ için daima sorun olagelmıştır.

Silah-olarak-sanat anarşistler, ateş çıkaran aykırılar, adsız atılğanlar, anti-Hristiyanlar, amansızca acısını çıkaranlar, azgın avantürcüler, anti-otoriterler, aşkından anıranlar, ateşli suikastçılar, amatör aleyhtarlar, agresif acemiler, asabi atalar⁷ için daima bir zevk olagelmıştır.

⁶ *Philosophers, priests, politicians, professors, patriots, polite provincials, property people, proud possessors, peaceful poets, porky psychiatrists, petit-bourgeois pimps, pacified pensioners, patrons, plutocrats, puritanical paupers, pleasure-pissers, power-puppets, phonies, pussy-peeping painters, panicky pets.*

⁷ *Anarchists, autonomous arsonists, anonymous assailants, antichrists, audacious avengers, angry adventurers, anti-authoritarians,*

3.

Tek bir sanat vardır: yıkım sanatı.

Tek bir sanat tarihi vardır: otoriteye karşı savaşın tarihi.

Yalnızca tek bir estetik, tek bir sanat fikri, sanatın tek bir anlamı, tek bir ilke, tek bir kuvvet vardır: her türlü otoriteye, baskıya, sömürüye, adaletsizliğe, zincire karşı müsamaha göstermemek.

Sanatta sadece tek bir hakikat, tek bir değişim, tek bir gizlilik vardır: özgürleşme uğruna mücadele.

Tek bir yöntem, tek tutum, tek genellik, tek düzen, tek kural, tek düşünce, tek bir kendiliğindenlik vardır: iktidar ilişkilerini her biçimiyle hemen şimdi yok etmek.

Tek bir basitlik, tek bir karmaşıklık, tek odak, tek yol, tek vizyon, tek gelenek, tek standart vardır: patronlara ve onların mülklerine saldırmak.

Tek bir akıl, tek beyan, tek bir önem, tek bir teknik vardır: konsensüsle çatışma halinde olmak ve fukaranın tabağından yiyeceğini çalmamak.

Sanatta sadece tek bir düşman, tek bir onursuzluk, tek bir tehlike, tek bir kabahat vardır: patronların safında olmak, iktidarı elinde tutanlarla düşüp kalkmak.

Söylenecek, fısıldanacak, haykırılacak yalnızca tek bir şey vardır: Krala ölüm!

4.

Yıkıcı sanatçının ilk düşmanı, binbir sureti içinde patrondur: baba ve papa, aynasız ve züppe, müdür, satıcı,

amorous asses, animated assassins, amateurish adversaries, aggressive adolescents, adamant ancestors.

örgütçü, aracı, vurguncu, temsilci, idareci, memur, yönetmen, otoriter götlek, “büyük sanatçı”, lider, yıldız.

Yıkıcı sanatçının ikinci düşmanı kültürün ayrıcalıklı uysal sevgilisi, hâkim düzenin yordakçısıdır: sanat sim-sarı ve satış sanatçısı, iş adamı-sanatçı, “yemek zorunda” olan sanatçı, başarılı sanatçı, huzura kavuşmuş ve evcil-leşmiş sanatçı, “radikal” sanatçı, Marksist ya da solcu sanatçı yahut entelektüel, kurumsal çarkın dişlisi, demo-ralize olmuş öğrenci, liberal pislik, “yeni avangart”, ga-zeteci, misafir-izahatçı-eğlendirici, alaycı, yalandan fil-dişi kulesinde yaşayan, aldatmaca yaratan.

Yıkıcı sanatçının üçüncü düşmanı kendi ödlekliliği ve zayıflığı, aptallığı, sakinliği, tutarsızlığı, kibarlığı, naif-liği, kararsızlığı, hevesizliği, cehaleti, kibridir. İş ye-rinde donuk bir gülümsemeye, evde buruşuk bir yüze sa-hip omurgadan yoksun beyni yıkanmış mağrur bir ente-lektüel esnaf olmak iğrenç bir şey (ne kadar da tanıdık bir yaratık!).

Bunun yanında yıkıcı sanatçının mutlak düşmanı, okul, iş dünyası, spor, adliye, polis, ordu, kitle iletişim araçları, kültür ve kamu mutabakatının birleşik kurumsal mekanizmalarıyla bireysel ya da kolektif değişime yöne-lik her tür hakiki eğilimin ablukaya alındığı faydacı, gözü doymaz, sömürücü toplumdur.

5.

Sıradaki sanat devrimi, servetin zengin bir alçaklar sürü-sünün elinde toplanmasına dayanan toplumsal ilişkilerin yok olması yanında paranın, sömürünün, girişimciliğin ve çoğunluğun tahakkümünün ortadan kalkmasına tanık olacaktır. Yıkıcı sanatçılar tüm hükümetleri, uluslararası şirketleri, baştan aşağı her türlü kültürel işletmeciliği de-fedecekler ve vicdan azabı çeken bireyler işletmelere karşı greve gitmek için örgütleneceklerdir.

Sıradaki sanat devrimi dünyanın ve her türden iğrenç küresel dikizleme gösterisinin müzelik haline getirilmesine (*museification*) bir son verecektir. Etik ve estetik hakkındaki gevezelikleriyle rekabetçi spor-sanat-turist-iş dünyasının güvercin gibi fingirdeşen bay ve bayanlarının (ve yavrularının) o eski kültür oyunu, Lacoste, Versace, Sisley ve Prada destekçileriyle birlikte timsah bataklığında gözden kaybolacaktır. Aşk ticaretinin insanlarına aşk besleyen bu âşıkların topunun ortadan kaldırılması, nefret cengâverlerine nefret duyan gezegenin tüm nefret dolu insanların esenlik ve akıl sağlığını geri getirmeye yardımcı olacaktır.

Sıradaki sanat devrimi, genç yaşlı embesil sanatçı örneklerin genç yaşlı zengin ve nüfuzlu karga ve şahinlerle birlikte söylemeye bayıldıkları “sanatın büyüklüğüne” dair o eski sevilen şarkıların elveda borusunu öttürecek tir.

Sıradaki sanat devrimi her bireyin bütün ideolojilerden, patronlardan, mesleklerden, toplumsal rollerden, statülerden, metalardan özgür olma –kendisi olmak için özgür olma– şeklindeki devredilemez hakkını tanıyacaktır.

6.

Yıkım sanatı hiçbir zaman dünyaya egemen olmamıştır.

Yıkım sanatı ruhunu kaybetmeden dünyayı kazanamaz.

Yıkım sanatının yegâne ödülü, kendi neşesidir.

Çeviren: Kemal Özdil

Tıpkı kuşlar gibi gökyüzündeki,
vurun alınlарının ortasından şu herifleri

11

Johnny Cash, Boris Groys, Peter Weibel ve Yüce Tükürük

**

*İşsizlik ve diğer meselelere dair o zırvaların hiçbirini
yazma. Salladığımız falan yok, o kadar.*

**Bir Tottenham göstericisinin
New Society gazetecisine cevabı**

**

Bir keresinde Rotterdam’da Johnny Cash’in konserine gitmiştik. O zamanlar zaten ölmüştü. Fakat şarkı söylemeyi sürdürüyordu. O akşam sadece tek bir şarkı seslendirdi. Adı “Siyahlı Adam” idi.

Şöyle bir şey:

*Demek merak ediyorsun niye hep siyah giydiğimi,
Sırtımda niye hiç parlak renkler görmediğini,
Ve kılığımın niye koyu bir tonda olduğunu,
Elbette, üstümdeki şeylerin var bir sebebi.*

*Siyah giyinmem fukara ve hırpalanmış olan,
Şehrin ümitsiz, aç kalmış yakasında yaşayan için,
Suçunun cezasını uzun zamandır çeken,
Ama zamanın kurbanı sıfatıyla orada olan mahpus
için giyiyorum,*

*Ve Tanrı’nın kendi tarafında olduğuna inanarak,
Telef olup giden binler için giyiyorum,
Hepimizin kendi tarafında olduğuna inanarak,*

*Telef olup giden diğer yüz binler için giyiyorum.
Biliyorum elbet, asla düzelmeyecek şeyler var,
Ve nereye gitsen değişmesi gerekenler var,
Ama biz birkaç şeyi düzeltmek için harekete geçene
kadar,
Benim beyaz elbise giydiğimi görmeyeceksin asla,
Ah, ne kadar isterdim her gün gökkuşağı kuşan-
mayı,
Ve dünyaya her şeyin yolunda olduğunu söylemeyi,
Ama sırtımda biraz karanlık taşımaya çalışacağım,
İşler biraz parlak görünene kadar, Siyahlı
Adam olacağım.*

Şarkı söylerken, yakışıklı yüzündeki kırışıklıklarıyla spot ışıklarının altındaki ihtiyarın harika olduğunu düşünüyorduk. Gözlerimiz bile yaşlanmıştı. Ama sonra, bir dakika geçince hepsinin de zırva olduğunu anlamıştık. Biz de sahneye gittik ve punk değil de *country* müzik olsa da ona tükürmeye başladık. Tükürüklerimiz taşlaşmış ölü suratına dağılmış ve beyaz gömleğine doğru damlamıştı. Ancak güvenlik elemanları hiçbir şeyi fark etmediler. Bizi coşkulu hayranlardan sanmışlardı.

O andan sonra sürekli tükürmeye başladık. Bir sürü olay oldu. Kunstwerke Berlin’de küratör ve felsefeci Boris Groys’a ve sanatçı ve yönetmen Peter Weibel’e tükürdük. Peki neden? Çünkü ikisi de rezil yaratıklar. Martin Gropius Bau Berlin’de Rus yazar Vladimir Sorokin’e tükürdük (kendini savunmaya çalıştı). Peki neden? Çünkü kokuşmuş bir ceset. Guggenheim Bilbao’da Moskova küratörü Joseph Backstein’a yoğun bir şekilde tükürdük (polis çağırdı). Peki neden? Çünkü onu çöp tenekesiyle karıştırdık. San Sebastian’da sokakta İtalyan sanatçı Maurizio Cattelan’a tükürdük. Peki neden? Çünkü Vivienne Westwood ayakkabıları giyiyordu. İstanbul’da

sanat kuruluğu Platform’da Milanlı “bağımsız” küratör Roberto Pinto’ya tükürdük. Peki neden? Çünkü iyi günümüzdeydik. Barselona’da Juan Miro Vakfı’nda merhum Harald Szeemann’a tükürdük. Peki neden? Hatırlamıyoruz. Londra’da yeni galerisinin tam girişinde Charles Saatchi’ye tükürdük (gerçekten çılgına dönmüştü). Peki neden? Çünkü kötü günümüzdeydik. Strasbourg’da Daniel Cohn-Bendit’e tükürdük. Tükürüğümüz tam bir dakika boyunca kulağında asılı kaldı. Londra’nın Doğu Yakası’nda Whitechapel Galerisi’nin önünde Gilbert & Goerge’a tükürdük: iki kart ıstakoz için birkaç ıslak damla.

Tükürmek istediğimiz yavaşkların listesi daha epeyce uzun. Geçen sefer Ljubljana’daki Cankarjev Dom’da başka bir felsefecinin –Agamben– dersinden sonra felsefeci Zizek’e tükürdük. Bu ikisi bir okyanus tükürüğü hak ediyorlar.

Dadacı ve Sürrealist rezalet-çıkarma tekniğini benimsediğimiz anlamına gelmez bunlar. Domuzlara ve haydutlara karşı tükürmenin etkili bir araç olduğunu da düşünmüyoruz. Kültürel veya başta türlü olsun, kurulu düzenden tükürükle kurtulamazsınız. Tükürüğün yalnızca tek bir anlamı vardır – kendini asgari isyankâr konumunda tutmak.

İşin aslı, biz *tükürmeyi* sonu belirsiz başkaldırının bir dozu olarak görüyoruz. Çoğunlukla *kendiliğinden* gerçekleşir, hastalıktan kurtulmak gibidir. Aklı ve bedeni terk etmeksizin onları hızlıca özgür bırakma meselesi bu. Diğer taraftan tükürme bizim gelişmiş *teknikimizdir*. Eski zamanlarda savaşçılar kılıç, mızrak, yay, ok, bazen de kürek, yaba ve başka aletler kullandılar ... Biz de farklı araçlar kullanmaya çalışıyoruz, bunlardan biri de

tükürmedir. İsyancının izlediği yok, her tür araçla saldırma ruhudur.

Bu gibi meselelerin enine boyuna detaylarla yazılması gereksiz; her tükürme eyleminden (ve genel anlamda saldırıdan) sayısız şey çıkarılabilir. İşin sırrı, başlamakta. İşte o zaman, farklı tezahürleriyle sonu belirsiz başkaldırı pratiğinde ustalaşınca görmediğiniz hiçbir şey kalmaz. Gitgide kendinizin ve başkalarının farkına varırsınız. Önemlidir bu: başkalarını gerçekten anlamadığınız sürece, kendi kendinizi anlamayı çok zor gerçekleştirebilirsiniz. Bunun üzerine dikkatlice ve derinlemesine düşünmek gerekir.

Şimdi tükürmeyi bir mini-mini-mini-isyan olarak kabul edelim. Hiç şüphe yok ki bu *mini*'nin *maxi* olması gerekir.

İsyan nedir? Bir isyan, güçlü irrasyonel özellikler barındıran bir halkın başkaldırısıdır. Hiçbir neden yokken başlayabilir: sokakta bazı herifler tutuklandı diye, polis bir baskında birilerini öldürdü diye, futbol taraftarları arasındaki bir kavga yüzünden yahut yoksul bir mahalledeki gençler etraflarındaki her şeyden bıktıkları için.

Kendilerini “devrimci” ya da “sosyalist” olarak (ya da muhtelif zevatin taşlaşmış eleştirilerini, öfkelerini belirlenmiş bir ilkeler programına uydurmadan başkaldıranlara göre özel, farklı kılan hayal mahsulü bir “yüksek bilinç” şeklinde şişirdikleri böylesi yaftalarla) adlandıran insanlar, ahlaki olarak isyan fikrine tepki duyabilirler. Ama aslında isyan (mağaza camlarını ve araçları indirme, yağma, polis taşlama, patronlara ve arabuluculara tükürme, mülkiyeti kırıp dökme vs.) herhangi bir pürüzsüz rasyonel söylemin artık işe yaramadığının açık seçik delaletidir. İşe yaramaz (ve belki de hiç yaramamıştır)

çünkü toplum kendi baskın dili çerçevesinde eleştirilemez. Epigrafımızda gösterildiği gibi: Anonim Tottenham göstericisi çalışma lehine verilecek hiçbir vaazın hiçbir şeyi iyileştirmeyeceğini, bu toplumdan hiçbir talebin çıkmayacağını çünkü hepsinin yozlaşmış olduğunu dile getirir – ve bu bakımdan kendiliğinden ve “mantıksız” Tottenhamlı isyancılar, sözde “yüksek bilinç” sahibi şüpheli elitistlerden çok daha ileri durumdalar.

Bize kalırsa şu anki şartlar altında tükürmek (ve genel anlamda isyan), adı geçen elitistler, yani entelejensiya ile bağlantılı olarak yapılacak en uygun şey gibi görünüyor. Bugün mücadeleye engel oluşturanlar onlar. Patronların, toplumsal ilişkilerin ve kültürün baskısı altındaki her türden rastgele patlamayı barbarca ayırım gözetmeyen bir şiddet diyerek önemsemeyen Sol’un büyük kısmının (sanki normal yaşam ya da Sol arasındaki yaşam, sistematik bir hayatta kalma çabasının baskısı altında sıkışmamış gibi) ve entelektüellerin ikiyüzlü küçümsemesi, taşkın hareketlerle dışa vuran keskin çelişkileri anlamamıza izin vermezler. İşte bu yüzden öylesine çılgın bir şekilde vurmalyız ki egemen dile sahip olanların her zamanki araçlarını bize dayatmalarını zorlaştıralım. *Ritim-siz biçimde*, öngörülemez şekilde vurmalyız. Bir kavgayı kazanmanın yolu karşıtlarının ritimlerini bilmekten ve isyankâr hikmetin ritimlerinden şekilsiz ritimler yaratarak, bu karşıtların beklemediği ritimler kullanmaktan geçer.

Başka sivri zekâlı sefiller isyancı patlamaları kısır veya faydasız ya da stratejiden yoksun olarak eleştirmişlerdir. Oysa acil çaresiz bir durumun dışında soğukkanlı bir şekilde stratejik olmak kolaydır – ayrıca Devlet, sermaye ve onun dostlarıyla çarpışmak için daha iyi pratik önerilerin yokluğunda böyle bir eleştiri ahlakçılık kokuyor.

Eğer tükürük (kaldırım taşı veya Molotof kokteyli) kullanırsanız bir dahaki sefere pislik polisin cop ve mermi kullanmaya hazır olacağını öne süren kimi eleştirel eleştirmenler de var. Şüphe yok, patronların bizim elde edebileceğimizin çok ötesinde silahları var, ama mümkün olduğu yerde herkesin eline geçirebildiği silahı kullanmaması için bir sebep değildir bu. Bununla birlikte sonu belirsiz başkaldırı sırf üstün silahlara dayanarak kazanılmayacak veya kaybedilmeyecektir; isyancıların ideolojinin kuvvetleriyle çarpışmaları, derinlemesine düşünmeleri ve hatalarını, tereddütlerini ve çıkmazlarını analiz etmeleri gerekecektir. Bunun kılı kırk yarararak incelenmesi lazım.

Mevcut şartlar altında ayaklanma kaçınılmazdır. Her türlü şeyde gerçekleşmesi gerekir. Gerçekleşme biçimlerinden biri, şiddetli baskı altında bulunma duygusu vasıtasıyladır. Bir diğeri mantıksız gerginlik duygusu aracılığıyladır. Bir üçüncüsü ise beklenmedik olanın karşısındaki şaşırma duygusu yoluyladır.

İsyancı akla göre bir ayaklanma başlatmak elzemdir. Düşmanların beklemediği yerden çılgınca saldırmak çok önemlidir; işte o zaman, zihinleri karışık durumdayken bunu inisiyatif almak ve kazanmak için kendi avantajınıza kullanın.

Ayrıca tam da şu anda çaba göstermek zorunludur. Patronların suratına tükürmek iyi bir başlangıç. Ve herkesin etrafında bir patron vardır.

Başkaldırı rahatsız edicidir ve idealist zarifliklerle bir yere varamaz. Zarif ve anlayışlı değildir (patronların burun deliklerinde), tıpkı hayatın kendisi gibi (patronların götlerinde).

Çeviren: Kemal Özdil

*
**

12

İllegal Haz

*

**

Pazardaki çöp kovaları arasında illegal zevk!

Bir sanatçını sanatçılara karşı ilk sözü

*

**

Robert Desnos şöyle yazıyor:

“Andre Breton, Eluard’ın şiirlerinden nefret eder. Breton’un Eluard’ın kitaplarını ateşe attığını görmüştüm. İtiraf etmeliyim ki bu L’Amour, La Poesie’nin yazarının ona onbin frank borç vermeyi reddettiği gündü – yani, Breton bir senet imzalamaya hazır değildi. Peki Breton neden Eluard’ı ve çalışmalarını övmeye devam ediyor? Çünkü onun iddiasına göre Komünist olan Paul Eluard bir arsa spekülörüdür ve işçilere bataklık arazileri satarak elde ettiği parayla ikilinin pazarlık ettiği resimleri ve Afrika sanat eserlerini satın almak için kullanıyor.

Andre Breton, Aragon’dan nefret eder ve onun rezaletlerini anlatmaktan asla bıkmaz. O zaman neden ona bu kadar ilgi gösteriyordu? Çünkü ondan korkuyordu ve Aragon’dan ayrılmanın onun için bir felaket olacağını biliyordu.

Andre Breton bir keresinde, Tzara’nın “Evening of the Bearded Heart”a [Sakallı Yüreğin Akşamı] katıldığımızda -Dada’nın lideri bizi tutuklatmıştı- çok belli bir nedenle Tristan Tzara ile arası bozuşmuştu. Breton bunu oldukça iyi bilir. Tzara’nın bizi polise ihbar ettiğini benim bildiğim netlikte o da bilir. Tzara ile neden şimdi barışıyor?

Çünkü Tristan Tzara, Zenci -Negro- fetiş nesnelerini ve resimlerini satın almakta ve Andre Breton da onları satmaktaydı.

Bu resimler üzerine bir makalede Andre Breton'un Joan Miro'yu, bu zaman süresince, biraz para kazanması için görevlendirdiği yazıyordu. "Ploughed Land" tablosunu beşyüz franka satın alan ve onu altı ya da sekizbin franka satan Breton'du. Yani Miro bu süre zarfında biraz parayla karşılaşmış olabilir ama ceplerini dolduran Breton'du.

Bir papa kadar ciddi, bir büyücü kadar onurlu, Eliakim⁸ kadar saf olan Andre Breton, Sürrealizm ve Resim kitabının yazarıdır. Bununla birlikte, onun gözünde koşulsuzca iyi olan yegâne ressamların, ticaret yapabileceği ressamlar olması ilginç bir gerçektir."

Acı sözler, değil mi?

Peki, tüm bu atalarımızla ne yapmalıyız? Bütün bu babalarla? Pazardaki mabette illegal neşe! Sadece darmadağan etmeliyiz!

10.000 satış, geschaefte, anlaşma için can atan on bin sanatçı, ellerindeki malları ile her yerde hazır bekliyor.

Tüm bu sanatçılar müşterinin daima haklı olduğunu biliyor.

⁸ Yehoyakim veya Jehoiakim (İbranice: יהויקים, lit. "Yahveh düzenledi"; Grekçe: Ιωακίμ; Latince: Joakim), MÖ 635 – 597 yılları arasındaki Yehuda kralıdır. Yoşiyahu'nun Rumah'lı Pedaya'nın kızı Zevuda'dan olan ikinci oğludur. Doğumdaki ismi Eliakimdi (İbranice: עליקים; Yunanca: Ελιακίμ; Latince: Eliakim). [https://tr.wikipedia.org/wiki/Yehoiakim#:~:text=Yehoyakim%20veya%20Jehoiakim%20\(%C4%B0brance%3A%20%D7%99%D6%B0%D7%94%D7%95%D6%B9%D7%99%D6%B8%D7%A7%D6%B4%D7%99%D7%9D,%CE%95%CE%BB%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%B9%CE%BC%3B%20Latince%3A%20Eliakim\).](https://tr.wikipedia.org/wiki/Yehoiakim#:~:text=Yehoyakim%20veya%20Jehoiakim%20(%C4%B0brance%3A%20%D7%99%D6%B0%D7%94%D7%95%D6%B9%D7%99%D6%B8%D7%A7%D6%B4%D7%99%D7%9D,%CE%95%CE%BB%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%B9%CE%BC%3B%20Latince%3A%20Eliakim).)

Parayı verirsiniz ve doğru sanatçıyı bulursunuz.

Tüm bu dâhilerle, çağdaşlarımızla ne yapmalı?

Gerizekâlıların kafasındaki illegal neşe! Yok edip, enkaza çevirin onları!

İllegal neşe ve illegal zevkten öte hiçbir şey kalmamış. Başka türlü ne çeşit bir neşe sunabiliriz? Bir otomobil satın almak? Kira ödemek? TASCHEN kitapları ile mutlu olmak? Darger'in eserlerinden birine sahip olmak? Red Bull içmek? Vergi vermek? Negri'yi okumak? "Tamam" kelimesini heceleme? Zekâ satmak? Bir modeli sikkemek? Bir kahve içmek? Merhaba, Chapman kardeşler? Futbol oynamayı sever misiniz?

İllegal zevk nereden başlar? Gerçek neşe nereden? İllegal zevk meslektaşını, sınıf arkadaşını, aileni, ebeveynlerini öldürmekle başlar. Öğrencilerine cennete gitmek isteyip istemediklerini soran bir öğretmene dair büyük Amerikan hikâyesini biliyor musunuz? Sınıfta elini kaldırmamış tek çocuk olan Johnny'e öğretmen sorar: "Nedir problem, Johnny. Cennete gitmek istemiyor musun?". O "Elbette" diye cevap verir. "Fakat buradakilerle değil."

Şu boktan kişilerle kahrolası cennet olmaz: Kendell Geers, Carsten Nicolai, Pipilotti Rist, Thomas Struth... Sarah Lucas, Peter Doig... Muntean & Ros enblum, Steve McQueen, Thomas Hirschhorn, Franz West, Bob ve Roberta Smith, Shirin Neshat... Jonathan Meese, Luchezar Bojadziev, Oliver Ressler... Santiago Sierra, Vanessa Becroft, Jeremy Deller, Anatoly Osmolovsky... Bigert & Bergstrom... Terry Richardson, Albert Oehlen, Robert Beck, Michael Borremans... 0100101110101101.org... Komar & Melamid... Gianni Motti...

Ebeveynler çocukları için ne yapabilir? Hiçbir şey yapamazlar. Onlar için yapabilecekleri en fazla genç bir yaşta ölmek olmaz mıydı?

Andre Breton'un Jacques Vache ile aynı yaşta ölmemiş olması ne kadar acı.

Mösyö Breton, yaşlı erkeklere yüzde 99 oranında saygılı ve fazlasıyla kibardı. Her hâlükârda, onun yüzde 1 kısmı kararlı bir şekilde asi ve kabaydı: tokat tokat...

Yüzde 1 Chapman Kardeşler neredesin! Belki de onu Britanyalı sanatçılarla paylaştınız ve bu arada diğer Çek, Hollandalı, Çinli, Hindistanlı, Rus, İsviçreli, Türk, Kürt ve Macar sanatçılarla paylaştınız ha? Alkışlar!

Ne % 1!

Hatta ne de % 0,03! Kültürel çitler ortasında illegal zevk!

Valilik ve polis güçleri tarafından görevlendirilen itaat-kâr sevgilileri yok edin! Bu illegal zevkin başlangıcıdır.

Ve illegal zevk nereye kadar devam etmeli?

Başlangıçtan sona kadar patronları öldürmekle devam etmeli.

Sanatçının ilk sözü sanatçılara karşıdır.

Sanatçının ikinci sözü osurukçulara karşıdır.

(Entel dantel, sen bir çöpsün,

Boşsun, boşsun, boşsun!)

Bir söz değil ama bir kılıç! Söz değil ama bir kılıç!

Milyonlarca ölü osurukçu!

İllegal neşe, sanatın gerçekten çağdaş olan tek fikridir.

Sanat tarihi, çeşitli özne ve nesne ile çeşitli fikirlerin sanatından, çeşitli özne ve nesne ile tek bir fikirle sanata doğru ilerler. Yıkım sanatı budur. Çeşitli özne ve nesne osurukçularla alakalıdır ve onların osurukları ilk ve son kez yok edilmelidir. Sanatta bundan daha düşük anlamda, "sonsuz çeşitlilik"ten daha yorucu ve hemen tükenen hiçbir şey yoktur. Ve hangi çeşitlilik?

Matisse şöyle der: “Sanat yorgun işadımı için bir koltuktur.”

Picabia şöyle der: “Sanat embesiller için farmakolojik bir üründür.”

Breton/Troçki şöyle der: “Çağımızda sanatın en büyük görevinin devrimin hazırlanmasında aktif ve bilinçli olarak yer almak olduğuna inanıyoruz.”

Jeff Koons ise şöyle mırıldanır: “Biz beyaz orta sınıf çocuklar olarak sanatı başka bir toplumsal sınıfa geçmek için kullanıyorduk.”

Nasıl çiçek gibi bir alıntı! Bir T-Shirt için mükemmel materyal! Tüm küçük ve büyük sanatçılar T-Shirt için materyal olma hayali kurar! Çalışmalarının T-Shirt için malzeme olmasını ve kendilerinin T-Shirt için malzeme olmasını isterler.

Hadi tüm osurukçuları aşağı indir!

Onları dağıt!

Tüm devrimci patronları boka sok!

Çağdaş yağcı-sanatçıları darmadağın et!

Babaları öldür!

Sefil kuluçkanın kökünü kazı!

Kararlı ol!

Yaşasın illegal zevkler!

Çeviren: Alişan Şahin

**

Belayı iyi tanırım fakat bela seni tanımadığını söylüyor
[Tüm milletlerden, mesleklerden veya topluluklardan
her zaman nefret etmişimdir ve sadece bireyleri sevebilirim.]

13

Tuhaf Bir Kızla Buluştuk

**

Barselona’da barlardan birinde... Öğleden sonra...

Bira içiyorduk. Güzel yüzlü genç bir kadın yürüyorken önce bize bakış attı, birkaç adım attı ve durdu.

Bir tepki yansıması gibi bize bakarak geldi.

Yüzünde bütünüyle bir merakla, gülümseyerek “Görünümünüzle çok hoşuma gittiniz” dedi. Yeşil bir elbise giymişti ve kısa, kıvrırcık saçları vardı.

Biz de onu beğendiğimizi söyleyerek yanıt verdik.

Ardından o: “Peki, şimdi sevişebilir miyiz?”

Tuvalete gittik ve birbirimize bakarak mastürbasyon yaptık. Ardından bara döndük ve içkimizi içmeye devam ettik.

Konuşmaya başladık. Dört ya da beş kişinin sesinin kafasının içinde sürekli yankılandığını anlattı. Bu seslerin onun faaliyetlerini engellediğini söyledi. Hemen hemen beş yıldır bu sesler tarafından yönetiliyor ve öz-gürce yaşamıyormuş. Bunları söylediğinde kızın yüzü oldukça solmuştu.

Kafasındaki insanların (onun anlattığı gibi) gerçekten var olduğunun ve onu kontrol ettiğinin düşünülmesini istiyor görünüyordu.

“Buna dair ne düşünüyorsunuz?” diye sordu.

İçtiğimiz biralara rağmen bunun imkânsız olduğunu ayık bir şekilde yanıtladık. Asla buluşmadığınız insanların sizi beş yıl boyunca kontrol etmesi mümkün değildir.

“Peki ne yapacaksın?” diye sorduk. Bu soruya bir dakika kadar yanıt vermedi ve ardından şöyle dedi: “Onları öldürmek istiyorum.”

“Kimi?”

“Kafamdaki insanları.”

“Hepsini mi?”

“Evet, faşist, işbirlikçi, polis ve pezevenkleri.”

Tam o anda çantasındaki telefon çaldı.

“Merhaba!” diye sinirli bir şekilde yanıtladı. “Evet... evet... yoldayım, geliyorum...”

Bize “Kusura bakmayın, acelem var, gitmek zorundayım.” dedi ve gitti.

İçkimizi içmeye devam ettik. Bir süre sonra kızın kafasındaki insanların gerçekten de var olduğuna karar verdik. Onlardan bir tanesinin onu aradıkları çok netti. Çok korkunç! Ona yardım etmeliydik!

Sokağa fırladık. Sokakta geçen bir sürü insan vardı fakat yeşil elbiseli kız gitmişti. Kafamızdakilerden biri bize şunu söyledi: “Dur! Bara dön. Bir ara ver.”

Biralarımıza geri döndük. Kafalarımızdaki sesler sakin konuşmalarıyla devam etti. Bize yumuşak bir şekilde olduğumuz şeklimizle harika olduğumuzu söyledi.

Kötü, kötü, kötü! Bizim için çok kötü bu.

Şansımızı kaçırdık. Hoşçakal tuhaf kız!

Çeviren: Alişan Şahin

*
**

14

John Zerzan Kimdir?

**

Ünlü olan hiç kimseye güvenilemez

Xaviera, dünyanın en güzel kızı

**

Kimdir o? Kim akademik antropolojik söylemi alıp, anarşist çevrelerde şık hale getirdi? John Zerzan. Kim saygın Noam Chomsky’i eleştirdi ve kendi kendine otorite haline geldi? Tekrar Zerzan. Der Spiegel’de yayınlanarak kulübesini tüm dünyada moda yapan ve sakalını tanıdık yapan kim? Evet, Zerzan. Anarşist bebeklerin tatlılığına dayanamayıp “ilkelci” şekerlerle onların beşiğine zıplayan kim? Bizim büyük baba John. Kendisini yaşayan en büyük filozof olarak sunan ve “dahi” Jackson Pollock’a hayran olduğunu söyleyen kimdir? Tabi ki John Zerzan.

John Zerzan’la birkaç sefer İstanbul’da karşılaştık. Özel bir üniversitede bir konuşma yapması için davet edilmişti. Yazılarının çevrilip yayınlandığı Türkiye’de iyi karşılanmıştı.

Olay, bize çirkin görünen geniş bir insan topluluğunun bir araya gelmesiydi. Ayrıca böyle bir sosyal ortam bizim için dayanılmazdı. Biz Büyük bir Anarşist ve Unabomber’ın Arkadaşına tapmaya gelen kokuşmuş öğrencilerle yumuşak sözleri paylaşmayı görmekten haz almayan kişileriz. Öncesinde Zerzan’ın bazı makalelerini okumuştuk ve bunun tarih-öncesine dair çiğnen bir sakız olduğunu hissediyorduk. Fakat biz onu kişi olarak görmekle ilgileniyorduk. Genellikle toplumsal bağlantılarla

kaçınan bizler için insanları gözlemek büyük bir eğlenceydi. İnsanlara bakarken çeşit çeşit şeyler düşündük fakat en ilginç düşünce bu şahsın bir savaşçı ya da asi olup olamayacağı ya da onların savaşıp savaşılamayacağını merak etmektir. Bazen bir bakışta bunu söylemek zordur bazen de değil... Ancak Zerzan, yapısal olarak asi olmaya uygun görünmüyordu. Genellikle pek çok kadın isyan etmeye kesinlikle yatkın değildir fakat asi olmaya yatkın olmayan pek çok erkek de vardır. Bu grup içerisinde Zerzan'ın tipi kesinlikle en kötüsüydü. Bir kişinin mizacının isyan etmeye hiç yatkın olmadığından bahsettiğimizde, o kişinin psikolojik yapısına atıfta bulunuruz. Fakat erkekler arasında isyan etmeye yatkın olmayan bazıları da var ki bunlar gene de asi gibi görünürler. Zaman zaman bu sözde isyancıların hırsları bizi etkilemektedir. Bunların belirli inançları var ve bu muazzam olasılıklara derinden inanırlar. Zerzan bize bu tiplerden biri gibi göründü. Aynı zamanda, ona bir tür sempati ile baktık. Muhtemelen bu dünyaya uyum sağlayamayan ve üstelik bunun için büyük çaba sarf eden biriydi.

Zerzan kalbini neden anarşizme vakfetti? İstanbul'da, biraz eksantrik ama etkileyici ilkel repertuarını genç bir dinleyici kitlesine vaaz eden kurumsal, kır saçlı bir solcu gibi görünüyordu. Cennetin kıyısında Ave Maria'yı mırıldanan bir kardinal gibi medeniyet karşıtı formüllerle hokkabazlık yaptı. Panelde aynı zamanda Zizek ve Habermas'a göndermeler yapan muhalif Marksist bir profesör de vardı. Sonuç olarak bu pejmurde bir kukla gösterisiydi. Zerzan, radikal ütöpik bir profil ile melankolik bir düşünür rolünü üstlenirken, oradaki Türk, aklıbaşında bir ironik gerçekçiyi oynadı. Uygarlık karşıtı fikirlerin ideoloji haline geldiği ve bilgiyi sterilize ettiği bir durumu tasavvur edecek olsaydık, bu üniversitenin salonu olurdu. Anarşinin sadece bir söz, ince bir hava, ulaşılmaz ve cansız bir şey, yani fikir pazarında bir meta

haline geldiği bir durumu tasavvur etseydik, ancak bu panel olurdu. Ve bu başka türlü nasıl olabilirdi ki? Birisi net ve bitmiş bir perspektife sahip bir model dayatıyorsa, biri geleceği tahmin ediyorsa - dilin, tarımın, zamanın, sanatın ve benzerlerinin ortadan kalktığı çok uzak bir model olsa bile - özellikle bu model halka açık bir konferansın sahte bağlamında satıldığında, riskli, aldatıcı bir şey var demektir.

Her hâlükârda izleyiciler eğlenmişlerdi. Zerzan istediğini almış görünüyordu: Tanınma. Yanındaki ironik pislikten bütünüyle rahatlık duymuyordu fakat her şeyin kontrol altında olduğunu göstermeye çalışmıştı.

Gene de biz bir anda sahnede görüldük. Bu beklenmedik bir hareketti. Genel rehaveti yarıda kestik. Eski Japon savaşçılar yaptığımız şeyi "kalbi yerinden çıkarmak" olarak adlandırıyordu. Bu, düşmanın önceden hazırlanmış stratejilerinin kullanmasını aniden durdurduğunuz anlamına geliyor. Yani esas olan düşmanların kalplerinin derinliklerinde yenilmiş olduklarını hissettiklerini görmektir. Aklınızla ya da bedeninizle ya da silahlarınızla insanların kalplerini yerinden oynatabilirsiniz. Bu sadece bir şekilde anlaşılmalıdır.

Kısacası, izleyicilere bu iki Amerikalı ve Türk kişi tarafından aptal yerine konduklarını anlattık. Kelimenin tam anlamıyla şunu dedik: Bu boku yemeyin.

Bir anarşist olarak Zerzan'a bu durumu dağıtmasını söyledik. Onun bu paneldeki konuşmasının yanında davranışının aşırı derecede evcilleştirici olduğunu söyledik ki bu uygarlık karşıtlığının temellerine terstir.

Her hâlükârda Zerzan ne hakkında konuştuğumuzu anlamadığını söyledi. Sadece anlamıyor. Ve, samimi olarak söylersek, onun yanıtının mantıklı olmadığını düşündük. Zerzan'ın mantık alanında eleştirilerimizin anlamamasının kesinlikle bir gerekçesi yoktur. Çünkü bu

anarko-primitivist söylemin sonsuz tekrarına dayanır. Evcilleştirmeye ve pasifleştirmeye karşı ani isyanla ilgili değildir. Normalliğe bir saldırı değildir. Önde gelen uygarlık karşıtı teorisyen tarafından üretilen uygarlık karşıtı bir aygıttır ve nerede ve nasıl tartışıldığı durumunu hesaba katmaz.

Bu bakış açısından, Zerzan, fikirlerinin mevcut durumu zaten sorguladığını anlattı. Bunu söylemekle Zerzan aklının sınırlarını göstermiş oldu. Başka kelimelerle söylersek son derece geleneksel bir zihne sahipti. Hepsi bu olsaydı bir problem olmazdı fakat o bir anarşistmiş gibi davranıyordu. Geleneksel bir zihne sahip olduğunun farkında değildi. Bir anarşist her toplantının baskıcı tarafının olduğunu -özellikle akli sınırlarının baskıcılığının- farkında olmalı. Bu da Zerzan'ın tarih-öncesine ve uygarlık karşıtlığına tapmasının kökenidir. O bunların hepsini sever çünkü bu ona tüm sınırların ötesindeymiş gibi görünür. Ancak bu yanlış, çünkü denenmemiş fikirler kendi soyut sınırları içinde kalır. Evcilleştirme dünyasındaki her şey fikirlerin sadece sözler veya ideolojiler olarak kalmasını ister. Zerzan tipi kişiler entelektüel sınıfında, özellikle üniversite öğretmenleri arasında, oldukça yaygındır. Zekaları iyidir ama insan olarak ilginç değildirler. Gerçekten eleştirel anlayıştan yoksunlar ve başkaldırı ve her çeşit saldırı için hiçbir istekleri yoktur. Başka kelimelerle dersek, insan hassasiyetinden yoksundurlar. Pek çok Zerzan hayranı için bunları okumak berbat gelebilir fakat onun gibi herhangi biri asilikten yoksundur. Kimi insanlar onun yazılarının oldukça radikal olduğunu iddia eder fakat biz onun orijinal isyancı anlayışının yokluğunun delili olduğunu düşünme eğilimindeyiz. Gençliğinde isyancı olmayan Zerzan'ın tüm çabasını "radikal teori" denen şeyi fethetmeye odaklanmaya karar verdiği doğru değil mi? Ve radikal bir teorisyen

olarak kabul gördükten sonra, kendi gelişmiş isyankarlığı konusunda kendisini kandırmadı mı?

Kısacası: Yaşamın her çeşit pratiğinde ve her çeşit faaliyette çarpık denen bir ruh hali vardır. Her gün kendi seçtiğiniz yolda gayretle çabalasanız dahi, kalbiniz onunla uyumlu değil ise, ve doğru yolda olduğunuzu düşünseniz bile bu gerçek yol değildir. Tamamlanması için gerçek bir yol izlemezseniz, zihinizdeki birazcık çarpıklık daha sonra büyük bir çarpıklığa dönüşecektir. Bunun üstüne düşünün.

Muhtemelen Zerzan'a bakarken herkes bizim gibi hissetmemiştir - yapay bir yaratığa bakarken yaşanan o ürkütücü duygu. Hatta o bize uzayda gelen biriymişiz gibi baktı. "Ne? Ne diyorsunuz siz Brener ve Schurz? John Zerzan'ı aptal yerine koyuyorsunuz? Ya da kendi aptallığınıza ve çaresizliğinize bahane mi uyduruyorsunuz? Bak, Zerzan'a bak: O çaba. Anarşiyi, özgürlüğü, geleceği - her şeyi fethetme çabası. Bu çaba ki zayıf, hareketsiz, şekilsiz benliğini sürmesine neden olan, zafere giden her şeyin peşinden gitmesine neden olan bu çaba... Brener ve Schurz. Yetersiz bir yeteneğe, dürtülere ve içgüdülere güveniyorsunuz. Denemeyin. Olduğunuz halinizle iyi olduğunuzu düşünüyorsunuz. Salak, salak, salak!

Salak? Umurumuzda olmadığını söylemiş olsak da, bizim için sorun değil.

Geçmiş olsun Zerzan!

Çeviren: Alişan Şahin

**

Ek

2004 yılında Bilgi Üniversitesinde yapılan bu söyleşiye dair Ekşi Sözlük’e girilen ve durumu izah eden bir yazı mevcut. Bu yazının bir kısmı aynen şöyledir:

“Zerzan konuştuktan sonra sorular kısmına geçilir. Bir adet kimsenin tanımadığı, sonradan Alexander Brenner olduğu anlaşılan rus, Zerzan’a soru sormak için ayaklanır (yaklaşık söyledikleri):

– You say you are an anarchist, but you are sitting on a table, in front of that microphone, here is a neo-liberal university, this fucking pop-academic place and this is the order of this system. why are you here?

Ferda Keskin çevirir (adamın kötü İngilizcesini de düzelterek):

– Bir anarşist olduğunuzu söylüyorsunuz, ama burada masanın önünde oturuyorsunuz, önünüzde mikrofon var. Burası neo-liberal bir üniversite ve bu siktirik akademik ortamda, evet kullanılan kelime bu, bu sistemin düzeninin içindesiniz. Neden buradasınız?

Zerzan cevap verir, düzenden o da memnun değildir, zaten yıllarca aktif eylemlere katılmış, düzeni bozmaya çalışmış vs. konuşur.

Bülent Somay söz alır.

– Burası için söyledikleriniz doğru, ama peki siz neden buradasınız?

– I am here to disturb. (Ben rahatsız etmek için buradayım) der brener, ve sahneye doğru ilerler. Ferda Keskin kollarını sıvar, Bülent Somay gözlüklerini çıkarır. Ben de her ihtimale karşın, sahneye atılmak için alarma geçerim. Bülent Somay, ayağa kalkıp kendi yerini Bre-

ner'e verir. Bu zekice hareket sonrası Brener donup kalır, çünkü düzeni bozmak isterken kendinden önce biri düzeni bozmuştur:

– You must do it in the beginning.

– Bunu baştan yapmalıydınız.

Gider yerine oturur. Başka soruya geçilecekken, Bülent Somay tekrar söz alır:

– Burada mesele kimin nerede olduğu değildir. Ha siz oradasınız, ha biz oradayız. Özgürlük biçimde değil içeriştir. Burada konuşulan şeyler önemlidir.

Brener show yapmak için geldiğinden, kalkar tekrar ayağa:

– I think you are bastards.

Bülent Somay sinirli bir şekilde:

– And you are son of a bitch, sit down.

der ve, Brener gerçekten de yerine oturur, bir daha da konuşmaz. Belli ki tırsmıştır, çünkü izleyiciler de sinirli gözlerle (özellikle ben) adamı ve yanındaki kızı süzmektedir. Ferda Keskin bu kısmı çevirmeye çalışır:

– Dedi ki, bence siz piçsiniz ve aaaa..... Bülent burasını sen çevir

– Ben de orospu çocuğusun dedim.

Bülent Somay duramaz:

– My english is enough to answer your shit more than enough.

Ferda Keskin de sinirlenmiş, heyecanla çevirir:

– Benim İngilizcem sizin bu boktan küfürlerinize cevap verecek kadar yeterlidir. (masaya vurarak) hatta daha iyi cevap veririm.

Sonra sakın sorulara geçilir. Dağılınır.”

Tamamı için: <https://eksisozluk.com/john-zerzan-ekim-2004-istanbul-programi-1091187>

Kısa not: Bu aktarımda ilk bakışta Alexander Brener ve Barbara Schurz’un korktuğu ve meselenin iki entelektüel tarafından hal olunduğu şeklinde bir aktarım var ise de Brener ve Schurz’un amaçlarına ulaştıkları çıkarılabilir. Bir diğer taraftan da Bülent Somay ve Ferda Keskin gibi entelektüellerin yavanlıları ve kendilerine biçmiş oldukları entelektüel rolün çirkinliğini ortaya koyması açısından bu aktarım önemlidir diye düşünüyorum.

Eleştirilerinde sanat eleştirilerisinin ve gösterinin eleştirisindeki haklılıklarını bir yana bırakırsak Brener ve Schurz’a dair söylenecek çok şey olabilir. Bunlardan biri Zerzan’ın yerinde olsalardı ne yaparlardı? şeklindeki sorudur. Çünkü kısa bir internet araştırmasında kendilerinin de bir şekilde masanın arkasında oldukları aktiviteler içinde oldukları; galerilerde eser sergilemekten gösterilere birçok yerde oldukları kolayca görülebilir.

*
**

Tamam tatlım, mesele şu: ne taze zafer ne bir özür
[Cinile keyfine bak ve kimseden bir bok alma]

15

Mike Kelley ile Nasıldı

*
**

2 Ekim 2003'te saat 19:30 sıralarında Viale Bligny 42'de, Milan'da bir galeri olan Emi Fontana'nın basamaklarından çıktık. Açılışı yapılan sergide, sanatçının uluslararası ününe rağmen, izleyiciler pek da kalabalık değildi. Bu muhtemel ilk açılışın – seçkin ziyaretçiler için – halihazırda –dün- yapılmış olmasından dolayıydı. Nasıl bir kurnaz ve ihtiyatlı bir karardır ki iki açılışı birden yaptılar: biri özel misafirler (eleştirmenler, küratörler ve koleksiyonerler) ve ikincisi sıradan izleyiciler için! Şundan emin olabilirsiniz: Bu çeşit bir karar ticari çıkarlar ve polis düzenince emredilmiştir.

Evet, etrafta çok fazla insan yoktu. Bu olgudan dolayı rahatsız olmuştuk çünkü biz oraya normal ziyaretçiler olarak değil bela çıkaran, düşman ve kaba prodüktörler olarak gelmiştik. Bu olağanüstü ticari etkinliğin aydınlık –gerçekte ise steril- atmosferini gölgelemeye gelmiştik. Bundan dolayı daha fazla insan en iyisiydi. Skandallar kamuyu talep eder.

Sergiyi yapan sanatçı Mike Kelley'di. Geçen yıllarda onun çalışmalarını yeterince görmüştük. Zürih'te bulunan Migros Müzesi'ndeki gösterimin yanı sıra Viyana Secession'ındaki iddialı sergide (Paul McCarthy ile birlikte) uzun zaman büyük bir uluslararası usta olarak yer aldı. Bunun yanında farklı eleştirel söylem ve görsel strateji (ki yüksek ve düşük kültür, modernizm ve çöp) ile çalışan, sofistike, entelektüel ve ilerici olduğuna dair bir ünü vardı.

HERNEYSE, BİZ ONA İNANMIYORDUK. Bazı eleştirel analizleri (özellikle feministlerin) okuyarak ve bizim gözlemlerimizden hareketle Mike Kelley’in basitçe beyaz, eril, Amerikalı, becerikli, zeki, “yetenekli”, ortalama eğitime sahip, temkinli, korkak, sinik, karşı-devrimci, özensizce sahte sanatsal işlevleri olan, gerektiğinde kötü çocuk ve sorulduğunda ukala – yarak gibi – biri olduğu sonucuna vardık. Aynı zamanda gerekli sosyal bağlantılara sahip, etkili kodamanların ve zengin kurumların desteğini kullanan, sanat sistemi tarafından tamamen evcilleştirilmiş ve ezilenlerin dünyasına yabancılaşmış biriydi. Tek kelime ile: anaakım sanatsal bir domuz ve bir vurguncu... bundan dolayı ona bir ders vermek zorunluluktü.

Her şeyden önce sergiye bir bakmamız gerekiyordu. Duvarlara uzaktan soyut resmi hatırlatan birbirine yakın şekilde eserler asılmıştı. Bu çalışmalar sanatsal hedonizmin (güya görsellik denen bazı şeylerdeki zevki gösterir) kıkırdayan bir gösterimi olması yanı sıra modernizmin (sözde) eleştirisi olarak da (mesela soyut ekspresyonizm) yorumlanabilirdi. Dahası bu sergi sadece kendi karasızlığı ile flört eden ucuz bir mal idi.

İZLEYİCİLER BİR MİKTAR DAHA ARTMIŞTI: Bunlar, hepsi de özenle siyah paçavralar giyinmiş, çoğunlukla yerel sanatçı gettosunun temsilcilerinden oluşuyordu. Bazen orda bazen burada olan dekolte giyinmiş kıvrırcık saçlı Emi Fontana ışık saçıyordu. Kendi mülkünde neler olup bittiğini – ne abazan bakışları ne de kayıtsız iç çekişleri – kaçırmamaya çalışıyordu.

Mike Kelley’de oradaydı. Sergi alanından bir parça ayrılmış olan galerinin bürosunda bir sandalyede oturuyordu ve bacağını sallamaktaydı. İyi bir ruh halindeymiş gibi görünüyordu.

Etraftan aşağı yukarı yirmi dakika dolandıktan sonra eyleme geçmeye karar verdik. Plan şöyleydi: Galerinin tam merkezinden durmak ve yüksek sesle bu sergi hakkında yorum yapmak istiyorduk. Ne fiziki şiddet ne eşyaları tahrip etme, sadece sanatçı, galeri ve sergilenen eserler hakkında yüksek sesli, abartılmış parodi şeklinde konuşmalar... tabiri caizse, vahşi bir hareket ve kısır bir tükürük patlamasının eşlik ettiği ziyaretçilerin olağan bir tartışması. Tartışmaya dair metni biz daha önce yazmıştık ve ceplerimize koymuştuk. İngilizce yüksek sesle okuduğumuz metin şu idi:

“ALEXANDER (neşeyle ve tükürük saçarak): Oh, Barby! Dinle, Barby! Bu sergi hakkında ne düşünüyorsun?

BARBARA (heyecenla yumruklarını sıkarak): Ne düşünmeliyim? Oh! Ne düşündüğümü soruyorsun, Sandy? Oh! Bu serginin iğrenç olduğunu düşünüyorum! Bu serginin utanç verici olduğunu düşünüyorum! Bu serginin karşı-devrimci olduğunu düşünüyorum!!!

ALEXANDER (şaşkınlıkla taşaklarına dokunarak): Anlıyorum, Barby! Anlıyorum! Bu sergiye özgürleştirici devrimci bir duruştan baktığın anlamına geliyor ha?

BARBARA (mahcup bir şekilde aşağı yukarı zıplayarak): Oh, Sandy! Oh! Sen ne gerizekalı, yanlış bilgilendirilmiş bir salaksın! Bugün özgürleştirici devrimci duruş bir zorunluluktur! Özgürleştirici bir devrimci duruş tek umudumuzdur! Bugünün rezil kapitalist dünyasında son etkili mücadele özgürleştirici devrimci duruştur!

ALEXANDER (ilhamla dizlerini yarım bükerek): Anlıyorum, Barby! Oh! Oh! Oh! Haklısın! Haklı-

sın! Barby! Özgürleştirici bir devrimci duruş! Özgürleştirici devrimci bir duruş! Peki, şimdi söyle bana: Özgürleştirici devrimci duruş açısından Mike Kelly neyi temsil etmektedir?

BARBARA (çok katıdır): Sandy, bak! Bak, Sandy! Mike Kelly'in acınası hayatında gözleri eleştirilere odaklanmıştı! Fakat gerçekte ise yumuşak başlı bir kurumsal kapitalist malın tekiydi ve halen öyledir. Mal ve yarak. Yarak ve mal. Mal ve yarak. Yarak ve mal!

ALEXANDER (deli gibi başını sallayarak): Tamam, tamam, tamam! Bu doğru, Barby! Haklısın: Mike Kelly'in yeri bunun gibi ticari galeriler yanında bürokrasi ve polis tarafından korunan koduğumun müzelerdir. İğrenç! İğrenç! İğrenç!

BARBARA (muzafferane bir şekilde): Evet-evet-evet, bunu söylemeye gerek yok, Sandy. Evet-evet-evet! Bu kadar Mike Kelly sıktı. Şimdi gerçek bir probleme odaklanalım. Bu sıkıcı, kaba, eşitlik karşıtı, baskıcı, aşağılayıcı kapitalist sanat-sisteminin alternatifi ne olabilir?

ALEXANDER (tekrar taşaklarına dokunarak): Ah, ah, ah! Ah, ah, ah! Bir genel grev, Barby! Ah, ah, ah! Bir genel grev, Barby! Ah, ah, ah! Bir genel grev, Barby! Ah, ah, ah! Bir genel grev, Barby! Ah, ah, ah! Bir genel grev, Barby! Ah, ah, ah! Bir genel grev, Barby! Ah, ah, ah!"

Bu diyalogun aptalca, çocuksu, sayrılı tonu özgürleştirici bir duruş, toplumsal ve kültürel bir devrim ve kapitalist sanat-sisteminin yıkımının gerekliliği gibi ifade edilen değerlere inanmadığımız anlamına gelmiyor. BİZ BUNA İNANIYORUZ. Bunun için çalışıyoruz. Onun için oynuyoruz. Fakat aptal ton her ne şekilde olumlu biçimde olursa olsun Emi Fontana galerisindeki bu değerleri onaylamayı bizim reddettiğimizi gösterir. Neden?

Çünkü orası boktan bir yerdi. Galerideki tüm (hemen hemen tümü) ziyaretçiler sistemin itaat eden gövdesi, görevlileri ve ajanlarıdır. Ve bizim görevimiz bu bedenlere diğer bedenlerin kendi alanlarına - parçalanma, reddetme ve anlaşmazlığın bedenleri - girdiğini göstermekten ibaretti. Amacımız bir çatışma yaratmaktı.

(Bu noktada gene de büyük bir parantez açmamız ve bu çatışmayı açıklamamız gerekiyor. O zamanlar anladığımız kadarıyla çatışma saldırganlık ve taciz gibi kavramlarla açıklanamaz ama açık yüzleşme ve fikir mücadelesi kavramlarıyla açıklanabilir. Bize göre farklı biçimlerdeki polemik, tartışma ve çatışkılar hakikati bulmak için araçlar olurken, bir çatışma devrimci müdahalenin ifadesiydi. Bir çatışma, (kendini) özgürleştirme sürecinde, konuşan bir öznenin bir diğeriyle eşit olduğunun sınanması ve onaylanması olarak kavrandığı somut bir sosyo-kültürel çatışma anlamına geliyordu. Bir çatışma durumların açıklanıp argümanların gösterildiği, bir uzlaşmanın sorgulandığı ve hatta olumsuzlandığı, patronların çabalarıyla üretilmiş yanlış onaylama ve denge alanına saldırdığı ve güçsüz bireylerin haykırılarıyla alaşağı edildiği topos anlamına geliyordu.)

(O zamanlar nasıl embesillermişiz! Ne iğrenç bir dil kullanmışız!)

METNİ OKURKEN DURUMU KONTROL ETMEYE ÇALIŞIYORDUK. İlk çılgılığımızdan sonra insanlar galeride boş boş dolanmaya başladılar ve bize doğru yöneldiler. Aynı anda da dikkatini bize verdiğini hiç kimse göstermek istemiyordu. Biz herkesin fark ettiği fakat görmezlikten geldiği kötü bir koku gibiydik. Emi Fontana'nın bir grup ziyaretçiden bir diğeriye endişeyle hareket etmesi ve kısık sesle neler olup bittiğine dair yorum yapması dikkatimizi çekmişti. Bizim kimler

olduğumuzu anlamış gibi görünüyordu ve yorumları kesinlikle kaba ve aşağılayıcı nitelikteydi.

Sonrasında Mike Kelley'in de sandalyesinde kalktığını ve olayın merkezine doğru geldiğini farkettilik. Bize dört adım mesafede konumunu almıştı. Onun gülümsemeksizin, dikkatli bir şekilde her şeyi gözlemlediğini anladık. Bu konuda o, müdahalemize değeri vermediklerini ve bizimle dalga geçtiklerini hevesle göstermesi bakımından (Emi Fontana önde geliyordu) halkın geri kalanından farklıydı.

EYLEMİMİZİ BİTİRDİK. Ama tamamen değeri: o anki bağlam açısından tiksintimizi göstermek için içimizden biri Mike Kelley'e öfkeyle baktı, cinsel organını ovdu ve tükürüğünü ağzından salıverdi. Seyirci utanç ve tiksinti içinde başka yöne bakıyordu.

Sıkıcı sessizlikte Mike Kelley'nin sesi işitildi.

- Siz, genel grev diyorsunuz ha?

Kimse ona yanıt vermedi.

- Genel grev? – Mike Kelley anlamlı bir şekilde tekrarladı.

- Fakat bunun benim sergimle ne alakası var? Genel grevi işçiler yapar.

Onun dediklerine kimse yanıt vermedi. Ya da devamlı surette cinsel organların ovulması buna bir yanıt mıydı?

- Yeter! diye seslendi. Sanatçı biraz sinirlenmişti – Gerçekten bu kadar kaşınıyor mu?

Son cümle izleyiciler arasında sınırsız bir coşku yaratmıştı. Ziyaretçiler kahkahayla hislerini açığa vurarak sarsılmıştı. Kelley de sırtıtmaktaydı.

- Sizin eleştirileriniz genellikle anlaşılmaz oluyor, diye devam etti. – Ne öneriyorsunuz? McDonald's'da çalışmam gerektiğini mi?

Baylar ve Bayanlar gülmekten iki büklüm oldular.

İçimizden biri çok fazla dayanamadı. Edepsizce kaşımaya devam ederken sesini yükselterek Mike'a:

- KAÇ YAŞINDASIN ADAMIM? diye sordu.

Kelley soruyu anlamamış görünüyordu. Genel olarak, onun taşaklarının sonuncusuna yapılan muameleden çok soruyu soranın münasebetsiz Rus aksanıyla daha fazla şok geçirdiğine dair bir izlenim vardı.

Sorunun tekrarlanması gerekiyordu:

Sanatçı:

- Kırkdokuz yaşındayım, diyerek gururla yanıtladı.

- O halde neden saçma sapan konuşuyorsun? dedi Brener. - Grev sadece işçinin yaptığı bir şey değildir.

- Greve dair hiç bir şey işitmedin mi? diyerek Schulz konuşmaya dahil oldu.

- Sanat grevi fikrini sevmiyorum. Ve şunu da eklemeliyim. Bu sergiyi bir sonraki videomu finanse etmek için yaptım.

Bu kendini haklı kılma çabası gibiydi. Zayıf ve boş bir savunma.

- O halde neden daima saçma sapan konuşuyorsun? diye sesini yükseltti Barbara.

- Ve devrim hakkında neden çok az düşünüyorsun? diye sordu Alexander.

Mike Kelley alınmış gibi görünüyordu.

- Devamlı surette devrime dair düşünüyorum, dedi. – Fakat görsel sanatların kendi mantığı vardır.

- Yapma! dedi Barbara. – Ve görsel sanat hakkında sihirli formülünü sikeyim.

- Eski moda Dadaist eylemler yapıyorsun, diyerek müdahale etti Kelley, - Hepsi bu.

Bu sihirli formüllerden biri idi. Ve bizi derhal öldürmesi anlamına geliyordu.

- Bizim eserlerimizi bilmiyorsunuz ve onları bilemezsiniz! diyerek güldü Barbara.

- Hadi ciddi bir şekilde konuşalım mı? Alexander gülümsüyordu. – Hadi konuşalım Mike... Gggggggggggg ... Bomp, bomp, bomp.

- Sanmıyorum, dedi Mike ve döndü. - Gitmem gerek. Hoşça kalın. Hoşça kalın.

Kimse ona yanıt vermedi.

Başından sonuna kadar Mike Kelley ile hiç konuşmamak muhtemelen daha iyi olurdu. Konuşmaya başladığı anda dayaağı hakkeidiyordu. Ve kolay bir şekilde “Hoşça kalın. Hoşça kalın. Hoşça Kalın. HOŞÇA KALIN” diye-meyecekti.

İMKÂNSIZ OLDUĞU KANITLANMIŞ BİR DİYALOG. Buna şöyle yaklaşılabılır: her zaman olduğu gibi bir diyalog imkânsızdır. Kendimize sormak istiyoruz: bir diyalog için asıl engel nedir? Yanıt basit gibi görünüyor: Ona dair bir isteksizlik. Çünkü bir diyalog için sizin inatçı bir arzunuzun olması gerekir. Ya da devrimci bir durumun...

Ayrıca, bir diyalogun imkânsızlığını gösteren (genel yorumlar yanında) anekdotlar problemin mahiyetine yardım etmez, sadece örter. Peki, o halde buna yardımcı olan nedir? Boşluk diyalogunun tüm somut durumlarına

içkin olan sosyo-kültürel unsurlar olabilir: birincisi, cisimlere ve bedenlere nüfuz eden ve gücün somut dağılımını belirleyen iktidar ilişkileri (cinsiyet, sınıf, ırk, milliyet, yaş, sosyal rol, statü); ikincisi, baskın endüstriler tarafından empoze edilen ve bireylerin farklı durumlarda davranışlarını belirleyen bilgi ve beceriler; üçüncüsü, izleyicinin dikkatini yapılandıran kültürün varoluşu için esas kriter olarak piyasa tarafından başarımın fetişleştirilmesi. Kişi bunu beğenir ya da beğenmez bunlar sanat alanında “özneler-arası” ilişkileri belirleyen esas öğelerdir. Piyasa üretici ve tüketiciye onun kuralları (sosyal ve siyasal konformizm, rekaber, aktif ve pasif kültürel sömürgecilik, olağan üstü yabancılaşma, baskın alanda kimliklere dayatılan entegrasyon) ve taleplerini kesinlikle bunlar vasıtasıyla belirler ve onları pürüzsüz bir konsensüs politikasına zorlar. Ve çatışma için bir alan yoktur!

HERHALÜKARDA SON YÜZYIL KÜLTÜREL SÜREÇLERE DAİR KARAR VE ANALİZLERİN BİR DİZİ ÜRETİCİ YÖNTEMİNİ ORTAYA KOYMUŞTUR. Fakat bugün biz sanat alanında eleştirel bilginin dağılması ve yıkımına şahitlik ediyoruz. Hoşça kal. Hoşça kal. Hoşça Kal. HOŞÇA KAL.

Artforum dergisine inanabilir miyiz? Hayır, *Artforum* dergisine inanamayız.

Stratejilerimizi *Artforum* dergisince önerilen söylemelere dayanarak inşa edebilir miyiz? Hayır, Stratejilerimizi bu söylemlere dayanarak inşa edemeyiz.

October dergisine inanabilir miyiz? Hayır, *October* dergisine inanamayız.

Stratejilerimizi *October* dergisince önerilen söylemlere dayanarak inşa edebilir miyiz? HAYIR, İNŞA EDEMEYİZ VE İNŞA EDİLMESİNİ İSTEMEYİZ. Yeter artık, illallah!

Eleştirel bir jargon kullanabilir miyiz? Hayır. Eleştirel jargon kullanamıyoruz. ELEŞTİREL JARGONUN NASIL KULLANILACAĞINI BİLMİYORUZ. Eleştirel jargonu kullanma ayrıcalığına sahip değiliz. Eleştirel jargonun kullanılması ayrıcalığını reddediyoruz. Herhangi bir eleştirel jargonun ötesindeyiz. Biz bunu Mike Kelley & Şirketine bırakıyoruz. Biz bunu Daniel Buren & Şirketine bırakıyoruz! Biz bunu Mark Dion & Şirketine bırakıyoruz! Ne kadar da büyük şirketler! Hans Hacke & Şirketi! Lawrence Weiner & Şirketi! Gerhard Richter & Şirketi! Andrea Fraser & Şirketi! Benjamin Buchloh & Şirketi! Başka birileri & Şirketi? Richard Prince & Şirketi! Damian Hirst & Şirketi! Viyana Bienali & Şirketi! İstanbul Bienali & Şirketi!⁹ Tiran Bienali & Şirketi! Prag Bienali & Şirketi! Gaza Şeridi Bienali & Şirketi!

En zor şey (bizim için değil, sizin için) sanatın en önemli kuralının kurallarının olmadığını (ve herhangi bir kuralının olamayacağını) anlamak ve kabul etmektir. Güzel bir yüzyıl önce (1884’te) şöyle söyleniyor ve yazılıyordu: Ne Jüri ne ödül! Ne Jüri ne ödül! Ne Jüri ne ödül!

⁹ İstanbul Bienali’ne adı ve sanı anarşizm ve sanat konularında bilindik medya tarafından muhatap alınan –belki de Mike Kelley gibi biri olan– Süreyya Evren (ve kimbilir hangi anarşist sanatçı) canı gönülden katılmış ve Koç Holding’in finansmanından dahi hiç rahatsız olmadan burada yer almıştı. Onunla doğrudan muhatap olan insanlara binbir türlü gerekçeler getirerek en iyi “anarşist” olduğunu göstermişti. Bienali protesto eden insanların da olduğunu belirtelim. [ç.n.]

Ni recompense ni jury! Ni recompense ni jury! Ni recompense ni jury!

Ne Jüri ne ödöl! Ne Jüri ne ödöl! Ne Jüri ne ödöl!

Keine Jury, keine Preisel Keine Jury, keine Preise!
Keine Jury, keine Preise!

BU TÜM KAPILARI AÇIP VE TÜM DUVARLARI
YIKMIYOR MU? Çılgınca değil mi? Çok güzel değil
mi?

Sanat kafanı kaşıyacağın bir şey olmak zorundadır,
aptallar. Onun üstüne düşündürmektir. Bunda gerçekten
usta olursan bu olağanüstü bir şeydir. Çalışmak gerekir.

Hemen ifade edilmesi gereken en güzel şey şudur: Bir
adaletsizliğe karşı en doğal tepki fiziki bir karşılıktır.

Not: MIKE KELLEY'İ TOPUKLARINDAN VURMA-
LIYDIK.

Çeviren: Alişan Şahin

*
**

Sana şunu söyleyeyim dostum: Bir öpücüğü hak ediyorsun
[Rrrraughhh ahhhh ahhh aaahh.....zzzzzz zaaa aaaaaa...]

16

Sanatı Sanatçılardan Kurtarmak

**

1.

Çirkin bir dünyada yaşıyoruz. Bu çirkinlikten kim sorumlu? Çirkin nedir? Bu sorular eğer güzellik satan bir satıcıdan gelmiş ise çirkindir. En çirkin görüntüyü sanatçılar kendilerine satıyorlar. Bir meta olarak sanat çirkin bir fikirdir; eğlence olarak sanat çirkin bir faaliyettir. Satış ve hoşla giden bir iş olarak görsel sanat çirkin bir iştir. Sanatla uğraşmak, sanat koleksiyonu yapmak, sanat manipölasyonu yapmak, çirkindir.

Bir geçim aracı olarak, yaşamının bir aracı olarak sanat çirkindir. “Bir sanatçı yemek yemek zorundadır” ifadesi çirkindir. Bir sanatçı hiç de başka birinden daha fazla yemek yemek zorunda değildir.

Sanatta ekonomik ilişkiler çirkin ve utanç vericidir. Ticarileşme, kariyerizm, para kazanma, sanatta hayatta kalma çirkindir.

İşadamı olarak sanatçı, sanatçı olarak işadamından daha çirkindir. Sanatçının himaye edilen bir aptal, masum, bir şirket adamı, bir koleksiyoncu, başarılı bir adam olarak imajı çirkindir. Doğal bir hayvan, sebze, ot kökü veya egzotik bir meyve olarak sanatçı çirkindir. Sanatta anti-entelektüelizm çirkindir. Sanatta sahte entelektüelizm çirkindir. Sanatta uzman entelektüelizm de çirkindir.

Sanat makinasının bir parçası olarak çirkin kültü çirkindir. Anti-sanatın her formu çirkindir. Kolaj, asamblaj, ıvır zıvır, performans ve enstalasyon sanatı çirkindir. Geometrik sanat ekspresyonist sanattan daha az çirkin değildir. Amerikan sanatı, Alman sanatı, İtalyan sanatı, Çin sanatı ve ulus etiketli her çeşit sanat çirkindir. "Genç sanat" çirkindir. Güya uluslararası çağdaş sanat denen sanat sefil ve çirkindir.

Bienallerin hepsi çirkindir. Turizm endüstrisinin bir parçası olarak sanat çirkindir. Tüm jüriler ve ödüller çirkindir. Kültürel alışveriş çirkindir. Sergi açılışlarındaki iyi niyet ve neşe maskesi çirkindir. Sanat mafyasının sinizmi çirkindir. Sanatın müesses nizamı ve ona boyun eğme eşit derecede çirkindir.

Sanata iktidarların sponsor olmaları çirkindir. Sanata özel sponsorluk çirkindir. Endüstrideki sanat sanattaki endüstri kadar çirkindir.

Sanat ticaretindeki hileler çirkindir. Müze, sanat pazarlaması, sanat tanıtımı, zevk alma, sanat tarihi üretimi çirkindir.

İyi bir şey olarak sanat ya da güvenilir bir şey olarak sanat çirkindir. Sanatta uyum çağı çirkindir. Sanatta bolluk işaretleri çirkindir. Sanatta sefaletin işaretleri de çirkindir.

Sanatta işler çirkin bir hal aldığında, suç ortaklığı ve itaat en çirkin şeylerdir. "Neden onla savaşılmı?" ve "hayat bu" çirkin ifadelerdir. Sanatta fikir birliği, kâr, entrikalar, rekabet, konformizm, mülkiyet, sömürü çirkindir.

2.

Sanat tarihi ve doğasından sanatçılar sorumludur.

Sanat tarihinin doğası şudur: teslim olmuş ve köleliğe tabi olmuş güzellik.

Sanat tarihi sanatçıyı şöyle bilir: sihirbaz, büyücü, usta, görüntüleyici...

Köle, tamirci, zanaatkâr, köle işçi, anonim...

Yunan, Roma, ortaçağ...

12nci Yüzyıl: "Tanrının hizmetçisi", mistik, aydınlatıcı, mozaikçi...

14ncü Yüzyıl: Sanatçı ile zanaatçı arasından bir farklılık yok. (Filippo Lippi)

15nci Yüzyıl: "Doğada tanrının hizmetçisi", birey, öğrenen adam (Van Eyck)...

16ncı Yüzyıl: Bilim adamı, doğa bilimci, "liberal sanatlar", rönesans, (Dürer)...

Aynı zamanda: "İlahi sanatçı", içsel fikir (Michelangelo, Leonardo).

17nci Yüzyıl: Saray hizmetçisi, "kralın ressamı" (Velasquez)...

Sonra: Soylu, klasikçi, kraliyet akademisi, güzel sanatlar (Poussin). . .

Ayrıca: "Mükemmel ressam", "ressamın ressamı". . .

18nci Yüzyıl: İdealist, "mükemmeliyetçi", akılcı, akademisyen (Reynolds) .

Sonra: "Kişilik", mistik, romantik, virtüöz (Blake)...

19ncü Yüzyıl: Materyalist, natüralist, "gözlemci" (Delacroix)...

Realist, bağımsız, devrimci, "politik bilinçlilik" (Courbet).

Ayrıca: İzleyici, belgeleyici, dönüştürücü (Manet)...

Sonra: "Empresyonist", burjuva, bohem...

Demokrat, iş adamı, profesyonel...

20nci Yüzyıl: "Avangart sanatçı", "dışavurumcu", projektör... Peygamber, olumsuzlayıcı, ütöpik, "modernist"...

Eksantrik, protestocu, hayalperest, sürgün, hicivci...

Palyaço, fahişe, akrobat, şovmen...

Ayrıca: "Kurban", şehit, Mesih karşıtı, "varoluşçu", "soylu vahşi"... İlkel, çocuk, "nevrotik", "masum", "ap-tal", vahşi adam, fauvist...

"Sembolist", hayalperest, görüntüleyici, "sürrealist", düzenbaz...

Metafizikçi, aziz, şarlatan, sihirbaz, pop... "Ünlü", eylemci, yalancı...

"Başarı-başarısızlık", ölümden sonra şöhret ve para, vıdı vıdı vıdı, dolandırıcı...

Herkes sanatçı, propagandacı, otoriter pislik olarak...

"Saf sanatçı", "Soyut sanatçı"...

Şizoid, hasta-sağlıklı, bilinçsiz, "sanat kabası", yabancısı, bozguncu...

Kahraman, anti-kahraman, şaman, özensiz piç...

"Kavramsal", kurumsal sanatçı, Marksist, söylemlerin kullanıcısı, eleştirel çifte ajan...

Nesilden nesile prefabrik pislik, küratör altında sanatçı, üstte küratör...

Sanatçı olarak küratör, küratör olarak sanatçı, sadece pislik...

Eğitimsiz sanatçı, yeni medya sanatçısı, dişli sanatçı...

Modacı, moda kurbanı, modaya uygun olmayan sanatçı...

Kooperatif sanatçısı, kamusal sanatçı, tamamen iyileşmiş yozlaşmış sanatçı. . .

Polis, polis-sanatçı, işbirlikçi, kamusal polis-sanatçı olarak sanatçı...

Whistler'ın dediği gibi: "Bir sanatçı, kariyeri her zaman yarın başlayan kişidir". Ne harika bir cümle!

3.

Haydi, şeyleri yerlerine yerleştirelim. Sanatçılar için daima doğru yürümeyen bazı unsurlar vardı. En azında son zamanlarda sanatçıların projeleri teknik olarak yanlış olan şeyler içeriyordu yani yapılmak istenen üç şey vardır ve bunlar bir birine zıttı: Dahil edilen bir azınlığın maksimum özgürlüğünü sağlamak, dışlananların çoğunluğunu hayatta kalma sınırlarına kadar sömürmek ve ortak bir kültür miti aracılığıyla ikincilerin ayaklanmasını önlemek. Arthur Rimbaud, bir şairin mesleğinin, diğer tüm mesleklerle aynı şekilde sefil olduğunu fark ettiğinde, Afrika'dan tiksinierek ayrıldı. Diğer Arthur –Creven- daha şiddetliydi hatta. Ancak olumsuzlama söz konusu olduğunda sanatçıların kısa bir hafızası vardır. Geçmişteki olumsuz kimseleri kültürel ikonlara dönüştürüyorlar, yani onları öldürüyorlar. Şimdi sanatçılar utanmazca kendilerini sıcak bir kek gibi satmayı tercih ediyorlar. Bundan başarılı oldular. Sanat lezzetli bir şey haline geldi. Sanat eğitimi banka işine dönüştü. Sanatçılar toplumsal merdiveni tırmanıyorlar. Berbat hükümetler kirli savaşlarda. Kişiler ne yapabileceklerini bilmiyorlar. Sanat eleştirmenlerinin hepsi yoz. Sanat dergileri moda dergileri ile karışmış. Hiç bir zaman olmadığı kadar büyük ve güzel sanat kitapları var. Müzeler tıklım tıklı.

Eski isyancı sanat sözleri ölüyor. Sanatçılar daha çok, daha büyük ve daha hızlı çalışıyor. Bazı insanlar halen kitle iletişim araçlarının ker şeyi açıklayabileceğini sanıyor. Cep telefonları asla bu kadar meşgul olmamıştı. Etrafta bir sürü para ve şampanya var. Kitle iletişim araçları aşçılardan daha çok sanatçılara yer veriyor. Sanatçılar eleştirel ve her panele katılıyorlar. Her şey harika. Hepiniz sahtekarsınız!

4.

Çirkinlik yok edilmelidir. Yıkım sanatı üstüne eski tez halen geçerli. Dünyadaki her şeyi çirkinleştiren ve bizleri ezen varlığın yok edilmesi acil bir görevdir. Ama, mesela, sokak isyanlarıyla ilgili bir video yıkıcı bir katkı sayılabilir mi? Elbette hayır. Yıkım sanatı, artık sanat sistemi olan sanatın yıkımını ima eder ve sanat sistemi büyük ekonomik, politik ve toplumsal sistemin bir parçasıdır. Gerçekten yıkıcı bir proje için sanatçı, tüm topluma karşı genelleştirilmiş mücadeleye katılmalı ve bu şekilde tüm iktidar yapılarınca bir sanatçı olarak tanınmaktan vazgeçmelidir: müzeler, galeriler, sanat fuarları, yayın kurulları, ceza mahkemeleri, polis, kitle iletişim araçları, Akademi... Bir sanatçı bütünüyle kabul edilemez, tanınmaz, öngörülemez olmalıdır. Bunun için o, tüm toplumsal rollerini, öncelikle sanatçının maskeli tüm rolünü, reddetmelidir. Buna sanatçının olumsuzlayıcı rolü de dahildir. Devrimci yıkıcı faaliyet, avangart olumsuzluk mitinin ve diğer tüm mitlerin, doktrinlerin ve ideolojilerin yok edilmesi anlamına gelir.

Herhangi bir sanat ideolojisine ve diğer çirkinliklere karşı çıkan şey güzelliştir. Güzellik, yaşamın doluluğu veya en azından böyle bir doluluğa yönelik özlemler anlamına gelir. Bu durumda güzellik fikri, özgürlük fikriyle doğrudan bağlantılıdır. Özgürlük, tüm sınırların

mutlak olarak ortadan kaldırılmasını içeren yıkıcı bir kavramdır. Kişi gerçekten özgürlüğü arzuluyorsa, yıkımın içerdiği tehlikelerle, altında yaşadığımız kurulu düzeni yok etmenin tüm riskleriyle yüzleşmeye hazır olmalıdır. Özgürlük, iyileştirmelerin gerçek müdahale kapasitemizden bağımsız olarak gelişeceği umuduyla kendimizi içine atabileceğimiz bir kavram değildir. Özgürlük her bireye ve her somut özgürleşme eylemine bağlıdır.

Özgürlük kişisel bir günlük mücadele deneyimidir. Şimdi bunu şiirsel bir forma sokalım:

Bu özgürlük onun için savaşırsan benim özgürlüğüm-
dür.

Bu özgürlük onun için savaşırsan senin özgürlüğün-
dür.

Bu özgürlük kişiseldir, kişisel değildir, kişi ötesidir.

Bu özgürlük, onu isteyen hiç kimseye ait değildir.

Bu özgürlük kopyalanamaz, yeniden üretilemez, ço-
ğaltılamaz.

Bu özgürlük telif hakkıyla korunmaz, korunmaz, ga-
ranti edilmez.

Bu özgürlük ayrıdır ve birkaç istisna dışında bir grup
için geçerli değildir.

Bu özgürlük bir meta değildir, bir sahiplenme veya
mülkiyet değildir.

Bu özgürlük, istisnasız bir süs veya sembol değildir.

Bu nedenledirki, özgürce yaşamak için kişi bireysel-
liğini geliştirmelidir.

Bu durumda, aile, eğitim, ordu, iş, sanat sistemi
vb.nin dahil olduğu mevcut toplumun kurumları buna

yardımcı olmazlar. Aksine, bireyselliği bastırır, siler ve yerine geçerler. Bireyselliği sosyal rollere indirgerler.

Bireysellik kavramı ile ilgili en büyük problem onun nasıl yaratılacağına dair bir menünün olmamasıdır. Özgül bir kişinin nasıl yaratılacağına dair bir formül varsa eğer, bizim sahip olduğumuzun sadece uyduruk bireysellikler olduğu ortaya çıkar. Her hâlükârda, gerçek bireyselliğin ancak mevcut toplumu ve onun çirkinliğini yok etme eylemleriyle yaratılabileceği temel bir ilke olarak kalır. Çirkinliği ortadan kaldırma mücadelesi, iktidarı ortadan kaldırma mücadelesidir. Esasen bireylerin toplumsal rollerden ve kurallardan bağımsız yaşama, hayal edebilecekleri en harika şeyleri yaşama mücadelesidir. Grup projeleri ve mücadeleleri bunun bir parçasıdır ancak bireylerin arzuları birbirini güçlendirme şeklinde büyür ve bireyleri boğmaya başladıklarında çözülürler.

5.

Çirkinliği ortadan kaldırmak için sanatçının kendisinden başlaması gerekir çünkü o dünyadaki en çirkin şeylerden biridir. Başlangıçta bir sanatçı "evet" demeye hazır olmayı bırakmalıdır. 100 olaydan 99'una "evet", yolsuzluğa, moral bozukluğuna ve uyum sağlamaya teslim olmak anlamına gelir. Aynı zamanda bir sanatçı "hayır" demeye hazır olma halini de bırakmalıdır. 1000 vakanın 999'unda "hayır" demek sahte protesto, gizli moral bozukluğu ve çıkarların müzakeresi olan kamufle edilmiş bir "evet" anlamına gelir.

O halde bir sanatçı, üretimini, mesleki faaliyetini, statüsünü ortadan kaldırmalıdır. Yalnızca sanatçının sanatı manipüle edilebilir bir şey olmakla kalmaz, sanatçının kendisi de manipüle edilmiş bir sembol haline gelir ve bu iklimde sanatçının ne olduğu ve eserinin ne olduğu

tartışması toz zerresine indirgenmelidir. Bu tartışma her zamanki gibi işin bir parçası.

Aynı zamanda (sanatçı olmayı bırakmış olan) sanatçı burada ve şimdi yüz yüze kaldığı genel mücadeleye katılmalı ve devlete, sermayeye ve tüm iktidar ilişkilerine saldırmalıdır. Ancak bu, bir partiye, örgüte veya ağa katılmak anlamına gelmez. Görev, acil bir saldırdır, ancak bazı örgütsel çıkarlar adına veya niceliksel büyüme adına değil. Özgür bireylerin savunacakları sosyal veya örgütsel kimlikleri yoktur. Yapıları her zaman gayri resmi niteliktedir, bu nedenle saldırıları gerçekleştirdiklerinde [amaçları] kendilerini savunmak veya kendi propagandasını yapmak değil, herkesi çarpan çirkin bir düşmanı yok etmek içindir.

6.

Belki de bir fikir olarak sanat bitmemiştir. Biten şey sanat sistemidir. Tersine sanat -bir kavram ve insan etkinliği olarak- gelecekteki muhtemel dönüşümlere açıktır. Ama her halükarda geleceğin güzel sanatı, şimdiki sanatçıların çirkin ellerinde değildir. Sanatçılar, bu bilinmeyen şaşırtıcı sanatla karşılaşmadan önce, kendilerini tamamen yok etmelidirler.

Bu sorun sanat kurumlarının, eleştirmenlerin, küratörlerin vb. sorunu değil sanatçının sorunudur. Sanatçılar yaptıkları her şeyden olduğu kadar cesaret edemedikleri her şeyden de sorumlu tutulmalıdırlar.

Çeviren: Alişan Şahin

*
**

17

Bir Şeylerin Parçası Olmak ya da Olmamak

**

Bir şeylerin parçası olmak ya da olmamak ya da bir şeylerin parçası olmuş olmak, olduğu gibi bir şeyin parçası olan o parçadan ayrılmak ya da ayrılmamak?

Hayatın bir parçası hayattan daha fazlasıdır. Sanatçının parçası, bir sanatçıdan daha fazlasıdır. Günlük hayat-taki herkes, herkes gibi yaşar. Ben de. Biz de. Ama benim bir parçam birkaç benlikten ayrıdır. Saldırı özeldir, o da ayrıdır.

Bazı sanatsal insanlar, doğayı, yeryüzü cehennemini, hasta toplumu, iç karışıklığı, vahşi hayvanları ve şeyleri olduğu gibi temsil ettiğini iddia ediyor. Saldırı farklı. Saldırının Marksistlerden ve komünistlerden, Gaullistlerden, fundamentalistlerden, faşistlerden ve sosyalistlerden, şiirden ve tiyatrodan, dinden, tarihten ve doğadan, süslemeden, belgelemeden ve tasvirden ayrılması, farkındalıkta bir başarıydı.

Saldırganlığın emek ve ticaretten, fanatizm ve eğlen-ceden, satış ve zevk mesleklerinden, tüm tehditlerden ve boş vaatlerden ayrılması özgürlükte başarıydı.

Saldırımı siyaset, sadizm, tanıtım, bilinçaltı, ilkellik, ıstırap, delilik, psikoloji, sembolizm, aşk, nefret, kader, kaza, mantıksızlık ile bir araya getirmek aptallıkta başarıydı. Saldırı özeldir, ayrıdır, meditasyon ve tefekkür meselesidir, fiziksel spor değildir. Mümkün olduğu kadar çok bilinç gerektirir. Açıklık, bütünlük, seçicilik yok,

ajitasyon yok, otomatizm yok. Karıştırma yok, sömürü yok. No noise [gürültü], no schmutz [pislik], no schmerz [ağrı], no fauve schwarmerei [kara sevda]. Mizahsızlık yok. Tarz yok, tatlı yok, ter yok, satış yok, voodooizm yok, kariyercilik yok, hobi yok, coşku yok. Sadece düşünce, özgürlük, berraklık... Sadece öfke. Kişi yapacak başka hiç bir şey kalmadığında saldırır. Her şey yapıldıktan, halledildikten veya reddedildikten sonra kişi silaha sarılabilir.

Tüm sosyal ihtiyaçlar reddedildikten sonra, ancak o zaman saldırmakta serbesttir.

Ne emekli maaşı, ne bir gelir, ne dışavurumculuk, ne sürrealizm, ne alışveriş, ne fatura, ne araba.

Ve sonra: Saldırı başarı ile sonuçlanıp saldıracak bir şey kalmamasının ardından, kişi hayata başlar.

Ama bu başka bir hayattır.

Çeviren: Alişan Şahin

**

Bir kuzu postundan bir diğer kuzu postuna, düştük yollara
[Biz Sandy ve Barby,
Savaşçıların yoluna girmeye niyet ettiğimizi ilan ediyoruz]
[Bilinmeze]

18

Yıkımın Araçları

*
**

Eski bir Çin sözü vardır: “Silahlar, Cennetin Yolu tarafından hoş karşılanmayan uğursuzluk aletleridir. Fakat onları kaçınılmaz olduğunda kullanmak Cennete Yoldur.”¹⁰

Silahların uğursuzluk aletleri olmasının nedeni, Cennet Yolu'nun varlıklara hayat veren Yol olmasıdır, dolaşısıyla öldürmek için kullanılan bir şey gerçekten bir uğursuzluk aletidir. Bu nedenle, Cennet Yolu'na aykırı olanın hor görüldüğü söylenmektedir.

Bununla birlikte, kaçınılmaz olduğunda silah kullanmanın da Cennet Yolu olduğunu söyler. Bu ne anlama geliyor?

Bahar esintilerinde çiçekler açmasına, yeşillikler artmasına rağmen, yüm yıl boyunca hapishaneler etrafımızı sarar. Sonbahar soğukları gelse, yapraklar dökülse ve kuşlar uçup gitse de hapishaneler hala bizimledir. Bu doğanın kanunu değil - bu patronların kararıdır.

Bu yargı, silah kullanımını kaçınılmaz kılar. Patronlar kendi pisliklerini uygulamak için bazı olaylardan yararlanırlar ama bu pislikleri yapmaları kaçınılmaz olduğunda onlara saldırmak şarttır. Bundan dolayı silah kullanmanın da Cennet Yolu olduğu söylenir.

¹⁰ “Cennet Yolu” kavramı burada muhtemelen Konfüçyüsçü bir kavram. Temel olarak, “yalansız doğruluk” anlamına gelir. Bu anlamda Konfüçyüsçüler, samimiyetin, diğer her şeyin üzerine inşa edildiği bir temel olan “cennetin yolu”nun veya “cennetin ilkelerinin” özü olduğuna inanıyorlardı. [ç.n.]

Birkaç kişinin ukalalığı yüzünden sayısız insan acı çekebilir. Böyle bir durumda çok az insan öldürülerek sayısız insan kurtulur. Bu, eski bir söz olan "öldüren kılıç, hayat veren kılıçtır" sözünün gerçek anlamda bir benzeri değil midir?

Silah kullanmanın temelinde bu vardır. Bu temel olmadan birini öldürmeye çalışırsanız, muhtemelen kendiniz de öldürölürsünüz. Ama vahşi domuzlara saldırmayı ve onları öldürmeyi reddederseniz, kesinlikle kendinizi öldürteceksiniz. Silahların reddi, anti-militarizmin ima edilen bir unsurudur. Ancak bu kavram verili kabul edilir ve neredeyse hiç sorgulanmaz. Silahların kusursuz nesneler olması kesinlikle yalnızca bir örgüt olarak ordunun değil (silahsız olsaydı bir anlam ifade etmezdi), aynı zamanda (silahların kullanımından bir dizi otoriter deformasyon türetmiş olan) askeri zihniyetin de dayandığı temel araçlardır.

Bu böyledir. Ordular her zaman silahlı olmuştur ve kesin ve katı bir komuta düzeyine sahip belirli bir hiyerarşik örgütlenme biçimi oluşturmuşlardır, çünkü silah kullanımı katıdır - ya da en azından öyle olduğuna inanılmaktadır - ve katı kurallara uyulmak zorundadır. Aynı zihniyet açısından da böyledir. "Silahlı" bireyler kendini farklı hissederler, herkes daha saldırgan ve (açıkçası) içindeki hayal kırıklıklarının üstesinden daha kolay gelirler, bu nedenle aynı zamanda hem saldırgan hem de korkak hale gelirler.

Ancak militarizm, kendi bakış açısına göre bile, silahları "optimal" bir şekilde kullanamaz. Bunların olası kullanımlarını hem ulusal hem de uluslararası düzeyde istikrarsız dengenin siyasi ve sosyal bağlamına yerleştirmek zorundadır. Tamamen "militarist" bir silah kullanımı düşünülemez. Bu da silah taşıyanları, patronları ve

silah üreticileri kadar, sadece kullanımlarını değil aynı zamanda üretimlerini ve mükemmelliklerini de kapsayacak bir savunma ideolojisi geliştirmeye yönelir.

Anti-militaristler kendilerini basit ilke beyanlarıyla sınırladıklarında, silahlar sembolik bir şey, yani yıkım ve ölümün soyut sembolleri olarak kalırlar. Aslında tam aksine, anti-militarizm somut olarak ilerlese ve somut anlamda kurtuluş yolunu açsaydı, o zaman kendisini sembolik bir silah reddiyle sınırlamaz ve meseleye daha derinden yaklaşmış olurdu.

Aslında birer nesne olan silahlar, dikkate alındıkları bakış açısına göre farklı değerlendirilir. Bunda silahlar istisna teşkil etmez, bu her şey için geçerlidir. Bu izafi bir düşünce değildir, basit bir materyalist ilkedir. Silahlar hareketsiz nesneler olarak mevcut değildir. Var olan, belirli bir perspektifte kullanılan (veya kullanılmayı bekleyen), eylemde kullanılan silahlardır. Bu üzerine düşünürsek her şey için böyledir. Nesneleri, sanki soyut bir şeymiş gibi tarihsel ve maddi bağlamından koparılmış olarak tasavvur etme temayülündeyiz. Öyle olsaydı, anlamsız olurlardı. Silahlar söz konusu olduğunda onları azaltmak isteğimiz acizliğe indirgenirdi. Aslında şeyler her zaman "eylemdeki şeyler"dir. Her şeyin arkasında her zaman eylemde bulunan, planlayan, amaçlara ulaşmak için araçları kullanan kişi, birey vardır.

İzole edilmiş bir nesne olarak alınan soyut silah diye bir şey yoktur. Bu nedenle, mevcut olan, ordunun eylem projelerinde kullandığı silahlar bu silahlara “vatani savunma”, “düzeni sağlama”, “kafirleri yok etme”, “toprakları fethetme” araçları olarak özel bir yetki verildiği silahlardır. Bu nedenle askerler silah kullanırken harekete geçirdiği geniş bir ideoloji veya değer modeline sa-

hiptir. Vurduğunda şartlara göre, kendini vatanın savunucusu, toplumsal düzeni inşa eden, kafirleri yok eden, toplumsal alanın mühendisi vb. hisseder. Rolü ne kadar kaba bir cellatla örtüşürse, ideolojinin ve kapitalist yönetimin imalatçılarının insafına o kadar düşer ve taşıdığı silahlar, baskı ve ölümün kör enstrümanları haline gelir. Onları bıraksa bile, onları ölümün enstrümanları olarak nitelendiren genel bir çerçeve içinde kalan nesneler olacaktır.

Şimdi proje farklıysa, eylemin amacı farklıysa silaha verilen önem değişir. Bir araç olarak, hasar ve yıkımı belirli bir kolaylıkla sağlaması mümkün olan bir nesne olarak kısıtlamalardan asla kurtulamaz (bu, "silah" nesnesini, gerektiğinde silah haline gelebilecek diğer nesnelerden ayıran şeydir). Amaçların -kurtuluş, devrim, anarşi ya da başka herhangi bir özgürleştirici, eşitlikçi rüyaraçları haklı çıkardığını söylemeye çalışmıyoruz, ancak bu, silahları farklı "eylem nesnesi" haline dönüştürebilir.

Ve bu farklı eylem nesnesi, her ne kadar bir silah olarak kalsa da, anti-militarist mücadelenin bir parçası haline gelir. Bir kurtuluş projesinde, silahların arkasında kendimizi yöneticilerimizden kurtarma ve sorumlu oldukları zararı onlara ödetme isteği yatar. Sömürülenlerin sömürülenlere karşı sınıf nefreti vardır, sürekli olarak onurlarına hakaret eden ve sorumluları yok etmek isteyenler arasında net bir maddi fark vardır.

Bunların hepsi, düzen ve vatanın savunulmasıyla ilgili herhangi bir ideolojik saçmalıktan kökten farklı şeylerdir.

Çeviren: Alişan Şahin

19

Aynanın İçinden Bakmak

**

Şimdi, bu kitabı bitirirken, herhangi bir eski söyleyişi ödünç almıyoruz ne de herhangi bir güzel hikayeyi kullanıyoruz. Sanat ve yıkımı birleştirmeye çalıştığımızdan dolayı, zevkin kaybolan bilimi yanında isyancı saldırıların antik avantajlarına güvenerek, hiçbir şeyde herhangi bir öğretmene sahip değiliz. Her hâlükârda biz borcunu ödemeyi sevmeyenlere dahil değiliz. Aynalar için olağanüstü öncüllerimizle gülümsüyor, kalemi alıp son siyah noktayı gece 2005 yılının dördüncü ayının onuncu günü gecesi, Ljubljana şehrinde saat 4'te koyuyoruz.

Çeviren: Alişan Şahin

**

